

Lyngen kommune

Møteinnkalling

Utvalg: Lyngen kommunestyre
Møtested: Kommunestyresalen, Lyngseidet
Dato: Onsdag 22.02.2017
Tidspunkt: 09:00

Medlemmene innkalles med dette til møtet.

Medlemmer som måtte ha gyldig forfall og/eller mulig inhabilitet, må muntlig melde fra om dette snarest, slik at varamedlem kan bli innkalt. De varamedlemmene som får tilsendt innkallingen, møter altså bare dersom de får særskilt innkalling. Egenmeldingsskjema finnes på vår hjemmeside www.lyngen.kommune.no under politikk/sakspapirer.

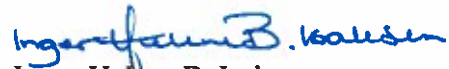
De sakene som ikke er unntatt offentlighet er i tida fram til møtet utlagt med alle dokumenter til alminnelig ettersyn på Servicekontoret, kommunehuset.

De medlemmene og eventuelle innkalte varamedlemmer som skal delta i behandlingen av saker som er unntatt offentlighet, kan få nærmere innsyn i disse (dersom de ikke følger denne innkallingen) ved henvendelse til Servicekontoret.

NB: Sakskartet tilsier ett «kort» møte og det serveres ikke lunsj denne dagen! Kun kaffe og frukt!

Lyngen kommune, den 15.02.17

Dan-Håvard Johnsen
ordfører

Inger-Helene B. Isaksen
utvalgssekretær

VEDLEGG:
Saksutredningene

Kopi av innkallingen vedlagt saksutredningene sendes til orientering til:

1. og 2. vararepresentant for hver liste

Rådmannen

Økonomisjefen

Næringsjefen

Sektorleder teknisk drift

Oppvekstsjefen

Helse- og omsorgssjefen

Sendes på e-mail til:

Kontrollutvalget Råd for folkehelse v/Harald Haugen

Ungdomsrådet v/Sigve Ringbakken og Jonas R Johansen

Fagforbundet htv, 9060 Lyngseidet

Utdanningsforbundet htv, 9060 Lyngseidet

Pressen - legges ut på internett:

Bladet Nordlys, postboks 2515, 9272 Tromsø. (Ikke saker unntatt offentlighet.)

Framtid i Nord, postboks 102, 9069 Lyngseidet. (Ikke saker unntatt offentlighet.)

NRK Troms, 9291 Tromsø. (Ikke saker unntatt offentlighet.)

Biblioteket for utlegging til alminnelig innsyn. (Ikke saker unntatt offentlighet.)

Kopi av innkallingen uten vedlegg:

KomRev Nord

Kommunekassereren

NB ! De som mottar kopi av innkallingen (evt. m/vedlegg) møter kun etter eget ønske dersom de ikke blir innkalt særskilt. Evt. talerett er i hht. formannskapetets/utvalgets arbeidsreglement (pkt. A, § 4).

Saksliste

Utv.saksnr	Sakstittel	U.Off	Arkivsaksnr
PS 1/17	Referatsaker		
RS 1/17	Årsrapport skatt 2016		2015/718
PS 2/17	Lyngen Servicesenter AS - krav om ekstraordinær generalforsamling		2015/14
PS 3/17	Forvaltningsrevisjonsrapport: Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg		2016/1119
PS 4/17	Forvaltningsrevisjonsrapport kvalitet i rus- og psykiatritjenesten i Lyngen kommune		2016/291
PS 5/17	Kompetansetiltak og opprettelse av rekrutteringsstillinger innfor helse- og omsorgsetaten		2015/1280
PS 6/17	Klage på reguleringsendring for eiendommen 107/2, Russeiv		2015/2103
PS 7/17	Vedtak om navn: Erikaksla		2015/21
PS 8/17	Friluftskartlegging i Lyngen kommune		2015/1788

Sak vedr «Fastsetting av planprogram for revisjon av kommuneplanens samfunn- og arealdel» ettersendes før helgen.

I forbindelse med behandlingen av PS 2/17: «Lyngen Servicesenter AS – krav om ekstraordinær generalforsamling» vil adv Harald Pleyrn være tilstede.

KomRev NORD v/oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Knut Teppan Vik vil orientere om PS 4/17: «Forvaltningsrevisjonsrapport kvalitet i rus- og psykiatritjenesten i Lyngen kommune.»

Nils Einar Samuelsen skal snakke om temaet: Trafikksikkerhet (ca 20 min)

PS 1/17 Referatsaker

Årsrapport for 2016

**Skatteoppkreveren i
Lyngen kommune**

Innhold

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet	3
1.1 Skatteoppkreverkontoret.....	3
1.1.1 Ressurser	3
1.1.2 Organisering	3
1.1.3 Ressurser og kompetanse	3
1.2 Internkontroll	3
1.3 Vurdering av skatteinngangen	4
1.3.1 Total skatte- og avgiftsinngang i regnskapsåret.....	4
1.3.2 Kommunens andel av skatteinngangen i regnskapsåret	4
1.4 Skatteutvalg	4
2. Skatteregnskapet	5
2.1 Avleggelse av skatteregnskapet.....	5
2.2 Margin.....	5
2.2.1 Margin for inntektsåret 2014.....	5
2.2.2 Margin for inntektsåret 2015.....	5
2.2.3 Kommentarer til marginavsetningen.....	5
3. Innfordring av krav	6
3.1 Restanseutviklingen.....	6
3.1.1 Totale restanser og berostilte krav	6
3.1.2 Kommentarer til restansesituasjonen og utviklingen i restanser	6
3.1.3 Restanser eldre år	6
3.1.4 Kommentarer til restanser og restanseoppfølgingen for eldre år	7
3.2 Innfordringens effektivitet.....	7
3.2.1 Vurdering av kontorets resultat pr. 31.12.2015	7
3.2.2 Vurdering av sammenheng mellom aktivitet og resultat	7
3.2.3 Omtale av spesielle forhold	7
3.2.4 Kontorets eventuelle tiltak for å bedre effektiviteten i innfordringen	7
3.3 Særnamskompetanse.....	7
4. Arbeidsgiverkontroll.....	8
4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen	8
4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller.....	8
4.3 Resultater fra arbeidsgiverkontrollen.....	8
4.4 Vurdering av arbeidsgiverkontrollen	8
4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører	8
4.6 Gjennomførte informasjonstiltak	9

1. Generelt om skatteoppkreverens virksomhet

1.1 Skatteoppkreverkontoret

1.1.1 Ressurser

Ressursfordeling	Årsverk	%-andel fordelt
Antall årsverk ved skatteoppkreverkontoret som kun er benyttet til skatteoppkreverfunksjonen i regnskapsåret	1,0	100%
Ressursbruk ved skatteoppkreverkontoret, fordeling av årsverk	-----	-----
Skatteregnskap	0,3	30%
Innfordring av skatt og arbeidsgiveravgift	0,3	30%
Arbeidsgiverkontroll	0,3	30%
Informasjon og veiledning overfor skatte- og avgiftspliktige og regnskapsførere/revisorer	0	0%
Skatteutvalg	0	0%
Administrasjon	0,1	10%
(Andel fordelt skal være 100 %)	Sum 1,0	100%

1.1.2 Organisering

Det er avdelingsleder skatt som utfører skatterelaterte arbeidsoppgaver, slik som skatteregnskap, innfordring, sak, kontroll, rapportering osv. I fravær av avdelingsleder skatt er det Skatteoppkrever som utfører disse oppgavene.

I tillegg utfører Tromsø kemnerkontor arbeidsgiverkontroller for Lyngen Kommune, dette utgjorde i 2016 ca 0,3 stilling.

1.1.3 Ressurser og kompetanse

Skatteoppkreverkontoret har god kompetanse på våre hovedarbeidsområder; skatteregnskap, innfordring og arbeidsgiverkontroll, og deltar jevnlig på kurs og møter i skatt og innfordring for å holde kontoret faglig oppdatert. I tillegg til egne ressurser utfører Tromsø Kemnerkontor ca 5 arbeidsgiverkontroller for Lyngen pr år.

1.2 Internkontroll

I 2014 ble kontorets rutinebeskrivelser sist oppdatert, og skal ajourholdes fortløpende etter hvert som det er endringer. Det er ved normal drift overlapping mellom oppgavene innenfor alle områder.

Skatteregnskapet er til enhver tid à jour, pålitelig og nøyaktig.

1.3 Vurdering av skatteinngangen

1.3.1 Total skatte- og avgiftsinngang i regnskapsåret

	►Valgt år	►Førige år
Ukvidder	25 318 042	26 055 668
Skyldig skattekreditorene	-780 020	-1 487 796
Skyldig andre	-118 235	-146 507
Innestående margin	-24 419 786	-24 421 363
Udisponert resultat	-2	-2
Sum	0	0
Arbeidsgiveravgift	-4 901 405	-4 723 638
Kildeskatt mv - 100% stat	0	0
Personlige skatteyttere	-179 086 934	-172 503 258
Tvangsmulkt	-410	
Upersonlige skatteyttere	-10 470 898	-9 487 461
Renter	-208 275	-95 869
Innfordring	9 844	8 808
Sum	-194 658 079	-186 801 418
Fordelt til Folketrygden - arbeidsgiveravgift	4 901 405	4 723 638
Fordelt til Folketrygden - medlemsavgift	61 720 497	60 405 350
Fordelt til Fylkeskommunen	13 371 231	12 479 961
Fordelt til kommunen	61 735 610	56 189 481
Fordelt til Staten	52 929 336	53 002 988
Krav som er ufordelt	0	0
Videresending plassering mellom kommuner	0	0
Sum	194 658 079	186 801 418
Sum totalt	0	0

Det er en økning i total skatteinngang fra 2015 til 2016 på kr 7.857 mill.

1.3.2 Kommunens andel av skatteinngangen i regnskapsåret

For 2016 er kommunenes andel av skatteinngangen kr 61.735.611,-, og for 2015 var den kr 56.189.482,-, en økning på kr 5,546 mill.

1.4 Skatteutvalg

Skatteutvalget er det organ som etter skattebetalingslovens § 15 med tidligere forskrifter er gitt fullmakt til å ettergi/nedsette skattekrav. Utvalget har fra 01.01.2009 vært organisert som regionale utvalg.

Alle søkere blir gjort kjent med konsekvensen av nedsettelse av skatt og derav nedsettelse av pensjonspoeng. Erfaringen viser at de fleste velger å betale restansen etter det.

Det har i 2016 ikke vært behandlet noen saker i skatteutvalget.

2. Skatteregnskapet

2.1 Avleggelse av skatteregnskapet

Avleggelse av skatteregnskapet

Skatteoppkreveren i Lyngen kommune bekrefter at skatteregnskapet for 2016 er ført, avstemt og avlagt i samsvar med gjeldende forskrifter og retningslinjer, jf. Instruks for skatteoppkrevere av 8.april 2014 § 3-3 nr. 2.

Årsregnskapet for 2016 følger som vedlegg til årsrapporten, og er signert av skatteoppkreveren.

2.2 Margin

2.2.1 Margin for inntektsåret 2015

Innestående margin for inntektsåret 2015, pr. 31.10.2015   kr 4.948.500,-

For mye avsatt margin for inntektsåret 2015   kr 4.948.494,-

Marginprosent

Prosentats marginavsetning: 15%.

2.2.2 Margin for inntektsåret 2016

Marginavsetning for inntektsåret 2016, pr. 31.12. 2016   kr 24.419.786,-

Gjeldende prosentats marginavsetning: 15%.

2.2.3 Kommentarer til marginavsetningen

Marginavsetning er en avsetning i innbetalingsåret av innbetalt forskuddstrekk og forskuddsskatt som reserveres til dekning av evt. tilbakebetaling av tilgodebeløp fra skatteavregningen. Det er kommunestyret som vedtar størrelsen på marginavsetningen, gjeldende prosentats er 15 %, og den er ikke endret for 2016.

Det var totalt avsatt kr 4.948 mill. for mye i margin for inntektsåret 2015, som er en økning i forhold til inntektsåret 2014, da det var satt av 1,329 mill. for mye.

3. Innfordring av krav

3.1 Restanseutviklingen

3.1.1 Totale restanser og berostilte krav

Skatteart	Restanse 31.12.2016	Herav berostilt restanse 31.12.2016	Restanse 31.12.2015	Herav berostilt restanse 31.12.2015	Endring i restanse	
					Reduksjon (-) Økning (+)	Endring i berostilt restanse
Sum restanse pr. skatteart	6 673 283	0	5 514 263	0	1 159 020	0
Arbeidsgiveravgift	167 033	0	167 033	0	0	0
Artistskatt	0	0	0	0	0	0
Forsinkelsesrenter	475 045	0	370 737	0	104 308	0
Forskuddsskatt	715 057	0	238 671	0	476 386	0
Forskuddsskatt person	1 050 530	0	931 174	0	119 356	0
Forskuddstrekk	1 670 859	0	1 239 438	0	431 421	0
Gebyr	0	0	0	0	0	0
Innfordringsinntekter	129 143	0	124 070	0	5 073	0
Inntekt av summarisk fellesoppgjør	0	0	0	0	0	0
Kildeskatt	0	0	0	0	0	0
Restskatt	412 870	0	567 025	0	-154 155	0
Restskatt person	2 052 746	0	1 876 115	0	176 631	0
Sum restanse diverse krav	0	0		0	0	
Diverse krav	0	0		0	0	
Sum restanse pr. skatteart inkl. diverse krav	6 673 283	0	5 514 263	0	1 159 020	0

3.1.2 Kommentarer til restansesituasjonen og utviklingen i restanser

Det har vært en total restanseoppgang fra i fjor på kr 1.159.020,-, det er nedgang i restansene på upersonlige skattytere restskatt. Alle andre skattearter har en liten økning, noe som delvis skyldes konkurser og opphørte selskap med restanser. Øvrige restanser er under oppfølging.

Det er i 2016 ikke avskrevet skatterestanser.

Det er postert 4 nedsettelse av pensjonsgivende inntekt.

Det er pr 31.12.2016 ingen berostilte krav i skatteregnskapet.

3.1.3 Restanser eldre år

Inntektsår	Sum restanse (debet)	Herav skatteart "Restskatt – person"
2014	1 094 620	554 286
2013	516 651	46 092
2012	248 591	35 942
2011 – 19XX	1 885 779	

3.1.4 Kommentarer til restanser og restanseoppfølgingen for eldre år

Antall krav som var foreldet pr. 31.12.2016: 10 (3 av disse er konkursbo)
Samlet beløp på krav som var foreldet pr. 31.12.2016: 132.485,-

Kontoret har ikke gjennomgått rapporten "Restanseliste – forelda krav" dato t.o.m. 31.12.2016.

3.2 Innfordringens effektivitet

3.2.1 Vurdering av kontorets resultat pr. 31.12.2016

For forskuddsskatt personlige 2015, arbeidsgiveravgift 2015 og restskatt upersonlige 2014 har vi oppnådd resultatkravet. For restskatt personlige skattytere 2014 ligger vi 2,27% under resultatkravet, for forskuddstrekk 2015, 0,17% under kravet og forskuddsskatt upersonlige 2015, 6,18% under kravet.

Restanser upersonlige skattytere skriver seg fra konkursbo/opphørte selskap.

3.2.2 Vurdering av sammenheng mellom aktivitet og resultat

Det er i 2016 gjennomført 14 utleggsforretninger, 1 betalingsavtale, iverksatt 42 utleggstrekk, begjært 4 tvangssalg, foretatt 153 motregninger i eksterne krav m.m.
Dette er med på å øke innfordret beløp og redusere restanser over tid, vi ser likevel en viss økning i restansene i forhold til forrige år.

3.2.3 Omtale av spesielle forhold

Det har kommet noen store etterligninger for eldre inntektsår i slutten av 2016, som medfører økning i restansene med flere hundre tusen, samt konkursbo med forholdsvis store restanser.

3.2.4 Kontorets eventuelle tiltak for å bedre effektiviteten i innfordringen

Skatteoppkreverkontoret vil i 2017 fortsette arbeidet med tyngre innfordring på skatterestansene, og vil ta i bruk de virkemidler som vurderes som nødvendige i denne sammenheng. Det er planlagt brukt mer ressurser på skatteinnfordring i 2017 enn det har vært brukt i 2016.

3.3 Særnamskompetanse

Skatteoppkreverkontoret har særnamskompetanse, og bruker den til gjennomføring av utleggsforretninger, utleggstrekk og andre oppgaver som ligger herunder. Dette gjør at det ikke er nødvendig å føre saker via ordinær namsmann ved tvangsinnfordring, noe som også medfører hurtigere saksgang i innfordringsarbeidet.

4. Arbeidsgiverkontroll

4.1 Organisering av arbeidsgiverkontrollen

Skatteoppkreverkontoret har etablert samarbeidsordning med Tromsø Kemnerkontor, om kjøp av arbeidsgiverkontrolltjenester for ca 5 kontroller pr år. For 2016 var det avtalt at de skulle utføre alle 8 kontroller.

4.2 Planlagte og gjennomførte kontroller

Antall planlagte kontroller for 2016: 8

Som utgjør: 5% av totalt antall leverandører av LTO i kommunen.

Antall gjennomførte kontroller i 2016: 5

Som utgjør: 3,1 % av totalt antall leverandører av LTO i kommunen.

Antall gjennomførte kontroller i 2015: 3

4.3 Resultater fra arbeidsgiverkontrollen

Av de 5 kontrollene som ble gjennomført i 2016 ble det foreslått endring på til sammen kr 285.216,- i økning grunnlag arbeidsgiveravgift, og kr 285.216,- i økning inntektsgrunnlag. Det er i tillegg avdekket andre mindre feil som ikke medførte endringsforslag.

4.4 Vurdering av arbeidsgiverkontrollen

Av de 8 planlagte arbeidsgiverkontrollene for 2016, ble 5 gjennomført i hht planene. Årsaken til at de resterende 3 ikke ble gjennomført er at vår samarbeidspartner har hatt utfordringer med å få inn regnskapsmateriellet for alle planlagte kontroller, derfor overføres de gjenværende kontrollene til 2017.

4.5 Samarbeid med andre kontrollaktører

Skatteoppkreverkontoret har ikke deltatt i fellesaksjoner med andre aktører i 2016, og har heller ikke hatt formelt samarbeid med skattekontoret i utvelgelse av kontrollobjekter.

4.6 Gjennomførte informasjonstiltak

Skatteoppkreverkontoret har ikke gjennomført informasjonstiltak i 2016 på arbeidsgiverkontrollområdet.

Lyngseidet 18.01.2017

Ibrahima Mboob
Skatteoppkrever

Vedlegg: Årsregnskapet for 2016 - signert av skatteoppkreveren.

SKATTEOPPKREVEREN I LYNGEN

Årsregnskap – skatt - 2016

Årsregnskapet skatt 2016.

Årsregnskapet for Lyngen Kommune for regnskapsåret 2016,
avlagt etter kontantprinsippet.

		Valgt år	Forrige år
1	Likvider	25 318 042,39	26 055 687,80
	Skyldig skattekreditorene	-780 019,65	-1 487 796,06
	Skyldig andre	-118 235,00	-146 507,00
	Innestående margin	-24 419 786,00	-24 421 363,00
	Udisponert resultat	-1,74	-1,74
Sum		0,00	0,00
2	Arbeidsgiveravgift	-4 901 405,00	-4 723 638,00
	Kildeskatt mv - 100% stat	0,00	0,00
	Personlige skatteyttere	-179 086 934,29	-172 503 258,00
	Upersonlige skatteyttere	-10 470 898,35	-9 487 460,61
	Tvangsmulkt	-410,00	
	Renter	-208 275,41	-95 868,82
	Innfordring	9 843,94	8 807,86
Sum		-194 658 079,11	-186 801 418,00
3	Fordelt til Folketrygden - arbeidsgiveravgift	4 901 405,00	4 723 638,00
	Fordelt til Folketrygden - medlemsavgift	61 720 497,00	60 405 350,00
	Fordelt til Fylkeskommunen	13 371 231,00	12 479 961,00
	Fordelt til kommunen	61 735 610,11	56 189 481,00
	Fordelt til Staten	52 929 336,00	53 002 988,00
	Krav som er ufordelt	0,00	0,00
	Videresending plassering mellom kommuner	0,00	0,00
Sum		194 658 079,11	186 801 418,00
Sum totalt		0,00	0,00

Dato: 18.01.2017

Ibrahim Mboob
Skatteoppkrever

Forklaring til årsregnskapet

Skatteregnskapet er avlagt etter kontantprinsippet. Skatteregnskapet viser skatter og avgifter mv som er innbetalt i løpet av regnskapsåret.

Innbetalte skatter og avgifter mv er fordelt til kommunen, fylkeskommunen, folketrygden og staten (skattekreditorene), etter gjeldende fordelingstall.

Sumlinjene i årsregnskapet

- **Likvider**
Likvidene i skatteregnskapet består av bankbeholdning for skatt og eventuelt kontantbeholdning.
- **Skyldig skattekreditorene**
Fordelingsoppgjøret til skattekreditorene for desember, står som gjeld i balansen pr. 31.12. Skatteoppkreveren skal utbetale fordelingsoppgjøret til skattekreditorene senest 10. januar.

Dersom dette er et positivt beløp, har skatteoppkreveren en fordring på skattekreditorene. Skattekreditorene skal innbetale dette beløpet til skatteoppkreveren senest 20. januar.
- **Skyldig andre**
Dette beløpet består av uidentifiserte og uplasserte innbetalinger, som ikke er fordelt til skattekreditorene.
- **Udisponert resultat**
Dette skal være et lite beløp som skyldes øreavrunding i skatteregnskapssystemet.
- **Innbetalte skatter og avgifter, Renter, Innfordring**
Dette beløpet er innbetalt arbeidsgiveravgift, forskuddstrekk fratrukket marginavsetning, forskuddsskatt for personlige og upersonlige skattytere, restskatt og overskytende forskudd for personlige og upersonlige skattytere, kildeskatt, samt renter og gebyrer.
- **Fordelt til skattekreditorene**
Dette er innbetalte skatter og avgifter, renter og gebyrer som er fordelt til skattekreditorene.
- **Krav som er ufordelt**
Dette skal være et lite beløp som skyldes øreavrunding i skatteregnskapssystemet.

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
2/17	Lyngen kommunestyre	22.02.2017

Lyngen Servicesenter AS - krav om ekstraordinær generalforsamling

Henvisning til lovverk:

Kommuneloven (kl) §§ 50 og 51
Aksjeloven (asl) LOV-1997-06-13-44

Vedlegg

- 1 Avslag - Søknad om kommunal garanti Lyngen Servicesenter AS

Rådmannens innstilling

1. Kommunestyret vedtar jf. aksjeloven § 5-6 pkt. 2 at det innkalles til ekstraordinær generalforsamling i Lyngen Servicesenter AS hvor følgende saker skal behandles:
  - a. Vedtekter endres ihht forslag fra Fylkesmannen i Troms i brev av 2. august 2016 – se vedlegg, slik at det kan stilles kommunal garanti for refinansiering av gjeld.
  - b. Behov for refinansiering må vedtas ihht gjennomført låneopptak av Lyngen Servicesenter AS i 2016. Formålet med refinansieringen er lavere husleie av Strandveien 24 for leietaker Lyngen kommune.
2. Ekstraordinær generalforsamling avholdes snarest jf. aksjeloven § 5-10 pkt. 2.
3. Vedtak og anmodning om kommunal garanti behandles i kommunestyret 4. april 2017.

Saksopplysninger

Generelle opplysninger om saken

Formannskapet vedtok i sak 44/16 etter kl § 13, kjøp av eiendommen Strandveien 24 fra Giæver Eiendom Strandveien 24 AS, i tillegg til angitte eiendomstomter.

Etter at kjøpekontrakt mellom selger og Lyngen kommune var signert, ble det så fremmet et ønske fra selger om at man endret kjøpet til kjøp av selskapet Giæver Eiendom Strandveien 24

AS i tillegg til angitte eiendomstomer. Ettersom en kommune ihht kommuneloven ikke kan kjøpe aksjer, ble dette så endret i sak 68/16. Her vedtok kommunestyret at Lyngen Servicesenter AS skulle kjøpe selskapet Giæver Eiendom Strandveien 24 AS m.m. for utleie av Strandveien 24 til Lyngen kommune som rådhus. Dette forutsatte kommunal garanti for å kunne få kommunale lånevilkår og dermed en husleie som var i tråd med tidligere budsjettvedtak. Garantien måtte godkjennes av fylkesmannen. Denne ble ikke godkjent pga. vedtektene til selskapet, og Lyngen kommune ba da styreleder om å be generalforsamlingen om vedtektsendringer slik at kommunal garanti kunne stilles og godkjennes.

Generalforsamlingen i Lyngen Servicesenter AS valgte imidlertid ikke å endre vedtektene til selskapet med den følge at Lyngen kommune ikke kunne stille garanti for låneopptak til kjøpet. Selskapet opptok da lån til andre betingelser, og ny leiekontrakt ble forelagt Lyngen kommune. Leieavtalen ble behandlet etter kl § 13 og godkjent av formannskapet i sak 122/16. Årlig husleie til Lyngen kommune ble satt til 1,9 mill. kroner.

Kjøpet av Giæver Eiendom Strandveien 24 betyr at Lyngen Servicesenter AS nå har et datterselskap hvor styret i Lyngen Servicesenter AS utgjør generalforsamling.

I kommunestyresak 107/16 ble det vedtatt at man skulle reforhandle leieavtalen med Lyngen Servicesenter AS. Denne reforhandlingen skulle ha som mål å få ned leiekostnadene for Lyngen kommune, men man klarte her ikke å oppnå ønsket resultat.

Kommunestyret vedtok i sin budsjettbehandling (k-sak 123/16) følgende:

Pkt. 2.12: Låneopptak på kr 19 mill. til kjøp av rådhus og eiendomsareal

Pkt. 2.19: Rådmann går i forhandlinger med styret i Lyngen Servicesenter, for å få ned finanskostnadene i forhold til kjøp av rådhuset. Det fremmes en sak for formannskapet innen 1.februar 2017.

I denne saken ble kommunestyret gjort oppmerksom på at et evt. eiendomssalg ville påføre Lyngen Servicesenter AS skatteutgifter.

Rådmannen har gjennomført forhandlinger med styret i Lyngen Servicesenter AS ifht disse punktene. I første møte ble tre forslag lagt frem fra styret som skulle undersøkes videre av begge parter:

1. Kan datterselskapet Giæver Eiendom Strandveien 24 AS omgjøres til et KF (kommunalt foretak) for på den måten unngå skatt?
2. Kan Lyngen kommune øke aksjekapitalen til selskapet med 19 mill. kroner for så å leie gratis ett gitt antall år?
3. Kan kommunal garanti stilles for refinansiering av nytt lån til bedre betingelser for Lyngen Servicesenter AS?

Rådmannen har rådført seg med advokat og de vurderinger som er gjort av denne fremkommer under.

Om aksjeselskap

Aksjeselskap er selvstendige rettssubjekt som ikke omfattes av samme lovverk som en kommune. For AS er det selskapsrett bl.a. aksjeloven (asl) som gjelder, og når en kommune oppretter egne AS må man styre disse etter denne lovgivningen.

I et hvert AS er det eierne som sitter med styringsmyndighet – jf. asl kap. 4. I kommunalt eide AS er eier representert ved kommunestyret. Dermed er det kommunestyret som bestemmer hvem som skal representere dem som eier i selskapets generalforsamling, og de utøver sin eiermyndighet gjennom generalforsamlingen (asl § 5-1 pkt. 1). De vedtak som kommunestyret

treffer er dermed bindende for generalforsamlingens stemmegivning i saker som eier ønsker behandlet, og kommunestyret kan som eier kreve ekstraordinær generalforsamling for å få behandlet disse - asl §§ 5-6 pkt. 2 og 3 og 5-7:

§ 5-6. ¹ Ekstraordinær generalforsamling

(2) Styret skal⁵ innkalle til ekstraordinær generalforsamling når⁶ revisor⁷ som reviderer selskapets årsregnskap, eller aksjeeiere som representerer minst en tidel av aksjekapitalen,⁸ skriftlig krever det for å få behandlet et bestemt angitt emne. Styret skal sørge for at generalforsamlingen holdes innen en måned⁹ etter at kravet er fremsatt.

(3) Dersom samtlige aksjeeiere samtykker til at det skal holdes ekstraordinær generalforsamling, kan generalforsamlingen holdes uten vedtak fra styret etter første ledd.

§ 5-7. Adgang til forenklet generalforsamlingsbehandling

Dersom samtlige aksjeeiere¹ samtykker til at en sak skal behandles på denne måten, kan selskapet holde generalforsamling² etter følgende regler:

1. Samtlige aksjeeiere skal gis mulighet til å delta i behandlingen av saken på en egnet måte. Styremedlemmene og eventuelt daglig leder³ og revisor⁴ skal gis mulighet til å uttale seg om saken og kan kreve at saken behandles av generalforsamlingen i møte.
2. Generalforsamlingens beslutning skal inntas i generalforsamlingsprotokollen. Protokollen skal angi antallet avgitte stemmer og hvor mange aksjer som har stemt for og imot beslutningen. I den utstrekning dette er relevant, skal det også angis hvilken andel av aksjekapitalen⁵ de avgitte stemmer representerer. Protokollen skal angi at saken er behandlet etter § 5-7. En fortegnelse over hvilke aksjeeiere som har deltatt i behandlingen av saken, skal inntas i eller vedlegges protokollen. Protokollen skal dateres, underskrives av styrets leder og sendes samtlige aksjeeiere. Protokollen skal holdes tilgjengelig for aksjeeierne hos selskapet og oppbevares på en betryggende måte.
3. Generalforsamlingen kan holdes uten å følge kravene i §§ 5-8 til 5-16.

I NOU 1995:17¹ sies det om kommunens styringsmuligheter:

«I et kommunalt eiet aksjeselskap kan kommunen ha muligheter til på ulike måter å styre selskapet. Som eier utøves styringen gjennom generalforsamlingen. Men en kommune kan også ha andre forhold til aksjeselskapet enn aksjeeierforholdet. Hvis selskapet er avhengig av kommunal økonomisk støtte, kan kommunen stille vilkår for støtten, og om kommunen står i et kontraktsforhold til selskapet, kan også dette gi grunnlag for å påvirke driften av selskapet uavhengig av eierskapet.»

Kommunestyret representerer én eier i AS som er 100% eiet av en kommune. Dvs. at flertallsvedtak jf kommuneloven i saker som vedrører selskapet er det samme som «samtlige aksjeeiere». Kommunestyrets medlemmer utgjør ikke ulike eiere ifht aksjeloven.

For Lyngen Servicesenter AS er det formannskapet som utgjør selskapets generalforsamling, og kommunestyret har dermed beslutningskompetanse og styringsmyndighet over disse. Kommunestyret har ikke direkte styringsmyndighet ifht styret, men utøver denne gjennom generalforsamlingen ihht aksjeloven.

---

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1995-17/id140359/sec2>

Forhold til overordnet plan og øvrige vedtak

Kommunestyrevedtak 68/16 – kommunal garanti – Lyngen Servicesenter AS

Formannskapsvedtak 122/16 – Leieavtale mellom Lyngen Servicesenter AS og Lyngen kommune (kl § 13)

Kommunestyrevedtak 107/16 – Oppnevning av forhandlingsutvalg, jfr F-sak 122/16

Kommunestyrevedtak 123/16 - Økonomiplan 2017-2020, årsbudsjett 2017

Økonomiske konsekvenser

Det er i årsbudsjett og økonomiplan lagt inn budsjettmidler i investering til dekning av kapitalkostnader for låneopptak til kjøp av rådhus m.m. til kr 19 mill. Disse kan omdisponeres til drift og utgifter til husleie, men det er ikke budsjettdekning for en husleie på mer enn 0,5 mill. kroner.

Vurdering av alternativer og konsekvenser

Rådmannen har som nevnt over rådført seg med advokat ang de tre punktene som styret i selskapet la frem som forslag til løsning.

1. *Omgjøring av Giæver Eiendom Strandveien 24 AS til KF (kommunalt foretak):* Det er mulig å gjennomføre dette, men det knytter seg en rekke forutsetninger til en slik omgjøring. Selskapsrettslig er dette en omdanning som betyr at selskapet oppløses og at eiendeler og gjeld overføres til et KF. Dette må vedtas av selskapets generalforsamling, regnskap må avlegges og kreditorer må gi samtykke til overføring av gjeld før selskapet kan slettes. For Lyngen Servicesenter AS utløser dette imidlertid fortsatt en skattelegging av mulige gevinster av de enkelte eiendelene, i tillegg til å måtte innfri latente skatteforpliktelser selskapet har. De unntaksbestemmelsene som gjelder for skattefri omdanning av aksjeselskap omfatter ikke omdanning til kommunale foretak (skatteloven kap. 11), og en slik omdanning vil ikke kunne defineres etter betingelsene for unntaket – se vedlegg.
2. *Aksjekapitalutvidelse:* En kommune kan ikke ta opp lån for å finansiere økning av aksjekapital til egne eller andres selskap jf. kl § 50. Et slikt tiltak må derfor finansieres av drifts- eller fondsmidler. Lyngen kommune har per d.d. ikke tilgjengelige midler for en slik kapitalutvidelse.
3. *Kommunal garanti:* Lyngen kommune kan per i dag ikke stille garanti for selskapet uten at vedtektene endres jf kl § 51 2. pkt. 2. «*Det kan ikke stilles kausjon eller annen økonomisk garanti knyttet til næringsvirksomhet som drives av andre enn kommunen eller fylkeskommunen selv.*» Selskapet har formålsbestemmelsen «*næringsvirksomhet*», og skal garanti stilles må bl.a. dette endres. Garantien forutsetter også godkjenning av Fylkesmannen, noe man kan forvente positivt svar på ved endring av vedtektene jf. saksbehandling etter k-sak 68/16 og vedlegg.

Ifht datterselskapet Giæver Eiendom Strandveien 24 bør fusjon med morselskap vurderes av eierne til Lyngen Servicesenter AS. Dette for å sikre bedre demokratisk styring og begrense administrative kostnader.

Med bakgrunn i den økonomiske situasjonen til selskapet og kommunen bør ikke alternativ 1 og 2 gjennomføres. For å gjennomføre alternativ 3 må kommunestyret utøve sin eiermyndighet i selskapet ved å gjøre et vedtak som pålegger generalforsamlingen og styret å behandle eierens bestemmelse. Det tilrådes derfor at alternativ 3 velges.

Lyngen kommune
Strandveien 24
9060 Lyngseidet

Avslag - Søknad om kommunal garanti Lyngen Servicesenter AS

Vi viser til kommunens brev av 10. juni 2016 og e-postkorrespondanse med kommunen mellom 21. juni og 5. juli 2016, vedrørende godkjenning av kommunal garanti til Lyngen Servicesenter AS.

Lyngen kommunestyre har vedtatt i sak 68/16 garanti med selvskyldnerkausjon for Lyngen Servicesenter AS sitt låneopptak på inntil 19 mill. kr. til oppkjøp av Gjæver Eiendom Strandveien 24 AS. Garantien gjelder for lånets hovedstol, maks 19 mill. kr med tillegg av 10 % av til enhver tid gjeldende hovedstol til dekning av eventuelle påløpte renter og omkostninger. Garantiansvaret reduseres i takt med nedbetaling på lånet. Lånets løpetid kan ikke overstige 40 år, med tillegg av 2 år jf. garantiforskriftens § 3.

Etter kommuneloven § 51 nr. 1 skal vedtak om å stille kausjon eller annen økonomisk garanti for virksomhet som drives av andre enn kommunen selv, godkjennes av departementet. Myndighet for å godkjenne eller ikke godkjenne garantier er delegert til Fylkesmannen. Nærmere regler om kommunale garantier er gitt i garantiforskriften.

Fylkesmannen har kontrollert vedtaket opp mot kommunelovens § 51 nr. 2, som setter forbud mot å stille kommunal garanti ovenfor næringsvirksomhet. Lyngen Servicesenter AS er et kommunalt aksjeselskap, eid 100 % av Lyngen kommune. I vedtektene til Lyngen Servicesenter AS jf. § 3 heter det: *«Selskapets formål er å føre opp og drive utleie av utleiebygg, samt hva heri står i forbindelse. Selskapet kan også delta som eiere i annen næringsvirksomhet»*. I selskapets vedtekter jf. § 8 heter det: *«Den ordinære generalforsamling skal behandle: Anvendelse av overskudd/ dekning av underskudd»*.

Fylkesmannen har veiledet kommunen i hvordan vedtektene til selskapet bør endres for at kommunal garanti skal kunne godkjennes. I e-post med kommunen har vi foreslått følgende endringer:

- *«Selskapet har som formål å drive utleie av bygg. Selskapet har et ikke økonomisk/allmennyttig formål»*.
- *«Selskapets overskudd skal tillegges selskapets egenkapital»*.
- *«Det forutsettes ikke utbetalt aksjeutbytte til aksjonærene. Ved oppløsning av selskapet skal det ikke utbetales noe til aksjonærene utover den innbetalte aksjekapitalen»*.

- *«Overskudd ved oppløsning av selskapet forutsettes benyttet til andre allmenntilgode formål innen kommunen etter generalforsamlingens forslag».*

I e-post fra kommunen opplyses at generalforsamlingen i Lyngen Servicesenter AS har vedtatt ikke å endre vedtektene i selskapet.

Fylkesmannen vurderer vedtaket om å stille kommunal garanti for Lyngen Servicesenter AS å være i konflikt med kommunelovens § 51 nr. 2. Vi vurderer Lyngen Servicesenter AS å være knyttet til næringsvirksomhet, da det står i vedtektene at selskapet kan delta som eiere i annen næringsvirksomhet. Det vil også være anledning for selskapet å dele ut utbytte til eierne.

Med hjemmel i kommuneloven § 51, jf. delegasjonsfullmakt fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet i rundskriv H-8/101, fatter Fylkesmannen følgende

vedtak:

Fylkesmannen godkjenner ikke kommunens vedtak om å stille kommunal garanti til Lyngen Servicesenter AS. Vi vurderer vedtaket å være i konflikt med kommunelovens § 51 nr. 2.

*****

Fylkesmannens vedtak kan påklages til Kommunal- og moderniseringsdepartementet innen seks uker.

Med hilsen

Marianne Hovde
fung. kommunaldirektør

Espen Nordby
seniorrådgiver

Kopi til:
KomRev NORD Sjøgata 3
9405 HARSTAD

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ikke håndskrevne signaturer.

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
3/17	Lyngen kommunestyre	22.02.2017

Forvaltningsrevisjonsrapport: Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg

Henvisning til lovverk:

Vedlegg

- 1 FW: Etterlysning av kommunestyrebehandling av forvaltningsrevisjonsrapport. Purring fra K-sekretariat IKS
- 2 Rapport: forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg
- 3 Kontrollutvalgssak 3/2014: Forvaltningsrevisjonsrapport: Forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom
- 4 Særutskrift - kontrollutvalgssak 3/14

Kontrollutvalgets innstilling

1. Kommunestyret viser til rapporten *Forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom* hvor det framkommer at Lyngen kommunes system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold har mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at det ikke er tilfredsstillende.
2. Kommunestyret ber rådmannen om å iverksette tiltak for å forbedre de svakheter som synliggjøres i rapporten og oppsummeres som følger:
  - Det bør utarbeides forslag til overordnet mål og prioriteringer for vedlikeholdsarbeidet for tiden framover og legge dette fram for kommunestyret.
  - Det bør utarbeides *tilstand- og verdivurderinger* for alle og hvert enkelt bygg som kommunen eier.
  - Det bør utarbeides oversikt over livssyklus og årskostnader for bygg (jf. NS3454)
  - Det bør utarbeides vedlikeholdsplaner for alle og hvert enkelt bygg som kommunen eier.
  - Det bør utarbeides særskilt oversikt over FDV-området i kommunens årsberetninger og i kommunens økonomirapporter.

- Det bør innarbeides rutiner knyttet til beregning av vedlikeholdsetterslep for den kommunale bygningsmassen.
  - Det bør innføres rutiner knyttet til økonomiplan og årsbudsjett med hensyn til å synliggjøre midler til bygningsvedlikehold inkludert inntekter og utgifter, samt forslag til prioriteringer av vedlikehold.
3. Kommunestyret ber rådmannen gi punktvis tilbakemelding til kontrollutvalget om hvilke tiltak kommunen vil iverksette (ev. har iverksatt) og hvilke vurderinger som er gjort, for å følge opp punktene i vedtakets punkt 2. Frist for tilbakemelding fastsettes til 1.9.2014.

Saksopplysninger

Det vises til vedlagte rapport og behandling i kontrollutvalget.

Inger-Helene Isaksen

From: Leif Lintho

Sent: Monday, January 16, 2017 7:47 AM

To: 'Odd Solberg' <odd@k-sek.no>

Cc: Ordfører Lyngen <Ordforer@lyngen.kommune.no>; Kåre Fjellstad <Kare.Fjellstad@lyngen.kommune.no>; Elise Leonhardsen <Elise.Leonhardsen@lyngen.kommune.no>

Subject: FW: Etterlysning av kommunestyrebehandling av forvaltningsrevisjonsrapport. Purring fra K - sekretariatet IKS

Først:

Beklager at det har tatt så lang tid å besvare ett enkelt spørsmål – etterlysning av kommunestyrebehandling av forvaltningsrapport. «kan dette være en forglemmelse eller?»

Ja – det er en forglemmelse (inkurie). Undertegnede vil imidlertid forsøke å forklare (ikke unnskyldt) hvorfor det har blitt sånn.

Kom-Rev Nord gjennomførte en undersøkelse av forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg i løpet av høsten 2013. Deres rapport ble fremlagt 19.2.2014 – oversendt kommunestyret fra kontrollutvalget 16.5.2014.

Rapporten konkluderte i korte trekk som følger: *Lyngen kommunes system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold har mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at det ikke er tilfredsstillende.* Det bemerkes blant annet at kommunen mangler systemer for tilstandsvurdering og definert målsetning og prioritering innen eiendomsforvaltningen.

Lyngen kommune v/Viggo Dale engasjerte konsulentbedriften Faveo (nå WSP Norge AS) til å gjennomgå kommunens eiendomsmasse og eiendomsstruktur samt utarbeide rapport for politisk beslutning. Deres rapport ble fremlagt for kommunestyret den 23.10.2014, der det ble fattet vedtak i 5 punkter, blant annet ble det besluttet at rapporten skal danne grunnlag for kommunens politikk for forvaltning, drift og vedlikehold, (FDV), av kommunens eiendomsmasse. I vedtaket ble det også besluttet at en arbeidsgruppe bestående av representanter fra politisk nivå, ungdomsrådet, Råd for folkehelse og administrasjon skulle stå for overordnet ledelse av arbeidet.

På grunn av usikkerhet rundt sentrale bygninger som vedrørte fremtiden for kommunens eiendomsmasse ble denne utredningen satt i bero av daværende sektorsjef Dale. Det ble vurdert at avgjørelsen rundt eierskapet av rådhus samt fremtiden til gamle sykehjemmet måtte avgjøres før grunnlaget for videre arbeid som ovenfor nevnt var tilstede.

I løpet av 2016 har det vært gjort forsøk på å igangsette arbeid med FDVU- plan for kommunale bygg, av kapasitetshensyn har ikke dette arbeidet vært mulig å gjennomføre. Budsjettet for 2017 avsetter midler til innkjøp av nødvendig dataverktøy, noe som vil være nødvendig for å oppnå ønsket resultat. I tillegg vil bemanningssituasjonen bli forbedret fra 1. februar 17, det planlegges derfor av teknisk sektor å prioritere arbeidet med slik plan i løpet av 2017. Planen ferdigstilles slik at denne kan danne grunnlag for budsjettering av vedlikehold/utvikling av kommunene bygningsmasse fra 2018.

Håper dette er tilfredsstillende så langt. Ta bare kontakt med undertegnede hvis spørsmål (gjerning kopi til Kåre Fjellstad).

Atter en gang – beklager at du ikke har fått svar tidligere.

Beste hilsen

Leif Lintho

FORVALTNINGSREVISJON

Forvaltning, drift og vedlikehold av
kommunale bygg

Lyngen kommune

Forord

På grunnlag av bestilling fra kontrollutvalget i Lyngen kommune har KomRev NORD gjennomført forvaltningsrevisjon av forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens bygg. Kontrollutvalgets plikt til å påse at forvaltningsrevisjon gjennomføres, følger av lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 77 nr. 4. Ifølge forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner m.v. (revisjonsforskriften) § 7 innebærer forvaltningsrevisjon å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger.

Før igangsetting av forvaltningsrevisjonsprosjektet har revisjonen vurdert egen uavhengighet overfor Lyngen kommune, jf, kommuneloven § 79 og revisjonsforskriften § 6. Vi kjenner ikke til forhold som er egnet til å svekke tilliten til vår uavhengighet og objektivitet.

Prosjektet ble bestilt av kontrollutvalget 31.5.2013, men på grunn av arbeidssituasjonen i Lyngen kommune sommeren 2013 ble starten på prosjektet utsatt. Arbeidet kom i gang i første halvdel av oktober, og har etter oppstarten gått uten forsinkelser. Vi benytter anledningen til å takke alle som har bidratt med informasjon og dokumentasjon til dette forvaltningsrevisjonsprosjektet.

Sammendrag

KomRev NORD har undersøkt Lyngen kommunes system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold, samt administrasjonens rapporteringsrutiner og folkevalgtes beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen.

Lyngen kommunes system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold har mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at det ikke er tilfredsstillende. Kommunen har ikke utarbeidet mål og prioriteringer og mangler dermed en strategi for eiendomsforvaltningen. Andre mangler i systemet gjelder tilstandsvurderinger, beregning av livssyklus- og årskostnader (NS 3454), utarbeiding av vedlikeholdsplaner og kompetanseutvikling.

Lyngen kommunes rapporteringer samsvarer i hovedsak med kommunelovens og økonomireglementets krav og utgjør på dette grunnlaget tilfredsstillende informasjon til de folkevalgte. Målt opp mot utledete beste praksiskrav på området har imidlertid rapporteringene mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at kommunens rapporteringsrutiner ikke fullt ut sikrer de folkevalgte tilstrekkelig beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen. Konklusjonen bygger på revisjonens vurdering av informasjon administrasjonen gir i de undersøkte økonomirapportene og forslagene til årsberetning og årsbudsjett/økonomiplan. For å ha oppfylt alle de utledete beste praksiskriteriene på området, burde økonomirapportene ha vært spesifiserte for FDV-området, i tillegg til at administrasjonen burde ha beregnet ressursbehovet til og foreslått prioriteringer av vedlikehold av kommunens bygninger.

Tromsø, 19.2.2014

Tone Steffensen
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Åse Skavdal
Prosjektleder, forvaltningsrevisor

Knut Teppan Vik
Ansvarlig for kvalitetssikring

日期	姓名	性别	年龄	籍贯	学历	专业	备注
2018.11.01	张三	男	25	山东	本科	计算机	
2018.11.02	李四	女	22	河南	本科	英语	
2018.11.03	王五	男	28	广东	硕士	数学	
2018.11.04	赵六	女	20	四川	本科	物理	
2018.11.05	孙七	男	23	浙江	本科	化学	
2018.11.06	周八	女	26	湖北	本科	生物	
2018.11.07	吴九	男	21	湖南	本科	历史	
2018.11.08	郑十	女	24	江西	本科	地理	
2018.11.09	冯十一	男	27	福建	本科	政治	
2018.11.10	陈十二	女	19	广西	本科	音乐	
2018.11.11	林十三	男	25	贵州	本科	美术	
2018.11.12	黄十四	女	22	云南	本科	舞蹈	
2018.11.13	刘十五	男	28	陕西	硕士	法学	
2018.11.14	张十六	女	20	山西	本科	新闻	
2018.11.15	李十七	男	23	安徽	本科	广告	
2018.11.16	王十八	女	26	江苏	本科	公关	
2018.11.17	赵十九	男	21	浙江	本科	设计	
2018.11.18	孙二十	女	24	湖北	本科	文案	
2018.11.19	周二十一	男	27	湖南	本科	策划	
2018.11.20	吴二十二	女	19	江西	本科	运营	
2018.11.21	郑二十三	男	25	福建	本科	推广	
2018.11.22	冯二十四	女	22	广西	本科	客服	
2018.11.23	陈二十五	男	28	贵州	本科	销售	
2018.11.24	林二十六	女	20	云南	本科	培训	
2018.11.25	黄二十七	男	23	山西	本科	招聘	
2018.11.26	刘二十八	女	26	安徽	本科	薪酬	
2018.11.27	张二十九	男	21	江苏	本科	绩效	
2018.11.28	李三十	女	24	浙江	本科	社保	
2018.11.29	王三十一	男	27	湖北	本科	公积金	
2018.11.30	赵三十二	女	19	湖南	本科	税务	

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	2
1.1	Om eiendomsforvaltning og bygningsvedlikehold	2
2	PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER	4
2.1	Problemstillinger	4
2.2	Revisjonskriterier	4
2.3	Utleddning av revisjonskriterier	5
2.3.1	<i>Problemstilling 1</i>	5
2.3.2	<i>Problemstilling 2</i>	8
3	METODE, DATAMATERIALE OG AVGRENSING	11
4	PLANLEGGINGS- OG STYRINGSSYSTEM	12
4.1	Mål og prioriteringer	12
4.2	Bygningsoversikt og tilstandsvurderinger	12
4.3	Livssyklus- /årskostnader	13
4.4	Oversikt over leietakere/ brukere og deres langsiktige planer	14
4.5	Vedlikeholdsplaner	14
4.6	Utvikling og vedlikehold av kompetanse	14
4.7	Konklusjon	15
5	RAPPORTERING OG BESLUTNINGSGRUNNLAG	16
5.1	Rapportering	16
5.1.1	<i>Rådmannens årsberetning</i>	16
5.1.2	<i>Økonomirapporter</i>	17
5.1.3	<i>Beregning av vedlikeholdsetterslep</i>	18
5.2	Økonomiplan og årsbudsjett	18
5.3	Konklusjon	19
6	SAMLET KONKLUSJON	20
7	HØRING	20
7.1	Rådmannens høringssvar	20
7.2	Revisors kommentarer	21
8	REFERANSER	22

1 INNLEDNING

En undersøkelse av forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg ligger inne i kontrollutvalgets plan for forvaltningsrevisjon i perioden 2012 – 2016 i Lyngen kommune. Undersøkelsen ble bestilt ved sak 18/13 i møte 13.3.13. På bakgrunn av kontrollutvalgets bestilling laget KomRev NORD en overordnet prosjektskisse som ble vedtatt av kontrollutvalget i sak 26/13 i møte 31.5.13. Revisjonen sendte oppstartbrev til kommuneadministrasjonen 13.6.13. Lyngen kommune orienterte den 24.6. om hvem som var oppnevnt som kontaktperson, samt at prosjektet ikke kunne starte før etter 20.9.2013. Det er ikke tidligere gjennomført forvaltningsrevisjon av Lyngen kommunes eiendomsforvaltning. Formålet med prosjektet er å bidra til å opprettholde fokus mot de verdiene som kommunens bygg utgjør og minne om at kortsiktige innsparinger på vedlikehold kan medføre større utgifter på lang sikt.

Kommunens hjemmeside viser at den administrative organisasjonen består av tre ledelsesnivåer, rådmannen, sektorledere og avdelings-/enhetsledere. Rådmannsnivået er delt i stabs- og støttefunksjoner som er ledet av økonomisjef/assisterende rådmann. Driftsenhetene inngår i de fire sektorene *helse, sosial og omsorg, oppvekst og kultur og teknisk*.

På hjemmesiden finner vi en link til *Teknisk drift*. Beskrivelsen av tjenesten er datert 2010-12-08 og viser at ansvarsområdet er å planlegge, utføre, drifte og vedlikeholde vannverk, kloakkanlegg, kommunale veger (inkludert brøyting) og **kommunens bygningsmasse (revisjonens utheving)** som utgjør skoler, barnehager, sykehjem, boliger, bosentre, administrasjonsbygg mv. I tillegg kommer veglyst og lysløyper, kommunaltekniske anlegg, havner og kaier. Alle renholdere og vaktmestere, samt kommunens tre brannkorps hører inn under denne enheten. Andre oppgaver som tilhører *Teknisk drift*, er tildeling av tomter fra kommunale boligfelt og effektivering av kommunale vedtak om salg og kjøp av arealer og eiendommer. Feiing, brann og redning, kommunale eiendomsavgifter, vannmålere m.v. hører også til blant enhetens ansvarsområder.

1.1 Om eiendomsforvaltning og bygningsvedlikehold

NOU 2001:22 *Velholdte bygninger gir mer til alle. Om eiendomsforvaltning i kommunesektoren* og Riksrevisjonens dokument 3:13 (2004 – 2005) *Riksrevisjonens undersøkelse av kommunenes ansvar for skolebygninger* var begge rettet mot vedlikehold av kommunale bygninger. Rapportene peker på at kommunene bruker for lite midler over driftsbudsjettene til vedlikehold, og at forsømt vedlikehold tas igjen i form av rehabilitering som finansieres over investeringsbudsjettet. NOUen konkluderer blant annet med at *"det er dårlig totaløkonomi å vedlikeholde eiendom dårlig"* (NOU 2004:22 s. 40). Konsekvensene av dårlig vedlikehold kommer imidlertid ikke til syne umiddelbart, og i en anstrengt budsjettssituasjon kan det være fristende eller til og med nødvendig å skjære ned på vedlikeholdet. De negative virkningene for eiendommens verdiutvikling, for brukernes verdiskapning og i form av økte kostnader til reparasjoner og ekstraordinært vedlikehold blir først synlige på noe lengre sikt. NOUen slår blant annet fast at *"planmessig vedlikehold på et faglig riktig nivå er lønnsomt og vil over tid føre til at forvaltningskostnadene blir lavere enn ellers. Utsettelse av vedlikeholdet for å spare penger er altså kortsiktig og fører til økte kostnader i det lange løp"* (NOU, 2004:22).

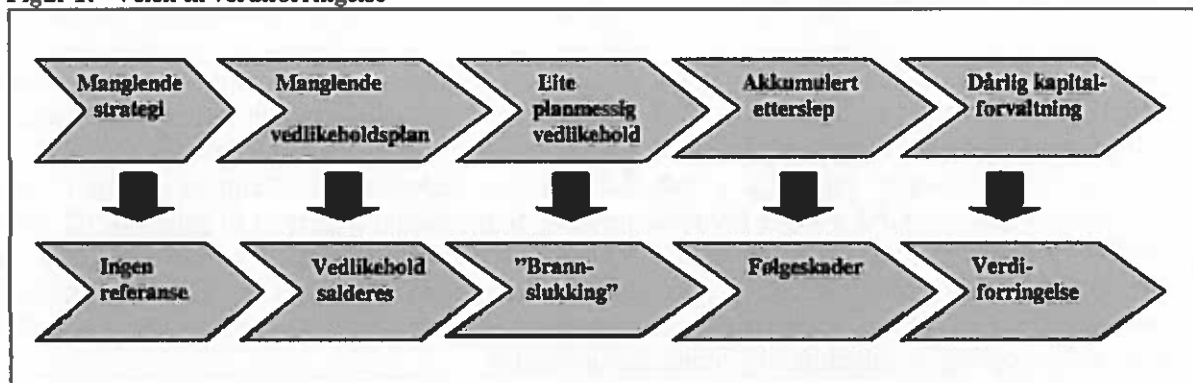
I rapporten *Kartlegging av kommunens utgifter til vedlikehold av sine bygninger* (2006) uttaler Forum for offentlige bygg og eiendommer (FOBE) at dersom en bygning over tid får mindre vedlikehold enn nødvendig, vil standarden på bygget bli dårligere enn opprinnelig. For å få bygget

tilbake til opprinnelig standard, vil det da være behov for ekstra midler til vedlikehold. I en annen rapport *Bedre eierskap i kommunene* fra 2007 retter FOBE fokus mot hvordan kommunene håndterer sitt eierskap når det gjelder eiendomsforvaltningen. Det konkluderes her med at eierorganet (bl.a. kommunestyret) i større grad bør delta som aktive eiere.

I 2008 kom rapporten *"Vedlikehold i kommunesektoren – Fra forfall til forbilde"* av Multiconsult & PricewaterhouseCoopers (PwC) på vegne av Kommunesektorens organisasjon (KS). Ifølge rapporten er vedlikeholdsetterlepet på den kommunale bygningsmassen estimert til 142 milliarder kroner i henhold til ambisjonsnivå A og 94 milliarder kroner i henhold til ambisjonsnivå B. Ambisjonsnivå A tilsvarer en gjennomgående god eller akseptabel tilstand, mens ambisjonsnivå B er noe lavere hvor det tillates enkeltkomponenter som er utilfredsstillende. Rapporten fremhever betydningen av en klar vedlikeholdsstrategi og viser i figur 1 hvordan mangelen på en slik strategi kan føre til etterslep på området og ende med verdiforringelse.

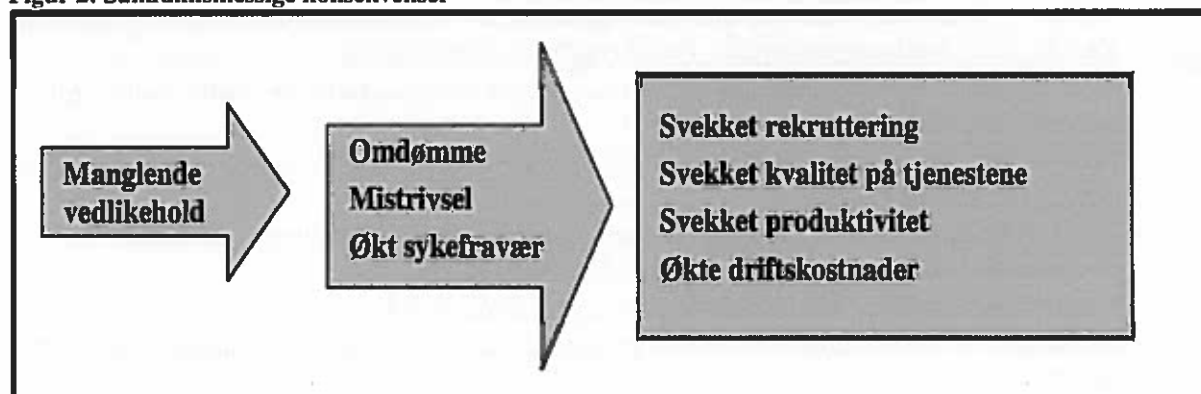
Figur 1: "Veien til verdiforringelse"

Kilde: PwC og Multiconsult (2008a:18) kfr. Med Knut

Videre peker rapporten *Vedlikehold i kommunesektoren. Fra forfall til forbilde* på mulige samfunnsmessige konsekvenser av manglende vedlikehold av bygninger. Nedenstående figur er hentet fra Appendiks 2 *"Årsakssammenhenger, konsekvenser og forbedringsmuligheter"* (PwC og Multiconsult, 2008b:11) til rapporten og viser en mulig årsakssammenheng:

Figur 2: Samfunnsmessige konsekvenser

Kilde: PwC og Multiconsult (2008b:11) kfr. Med Knut

Figur 2 oppsummerer og illustrerer viktigheten av at kommunen sørger for tilfredsstillende forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen.

2 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER

2.1 Problemstillinger

1. Har Lyngen kommune tilfredsstillende system for planlegging og styring av vedlikehold av bygningsmassen?
2. Har Lyngen kommune rapporteringsrutiner som sikrer at de folkevalgte har tilstrekkelig beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen?

2.2 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er krav, normer og/eller standarder som kommunens praksis på det reviderte området skal vurderes i forhold til.

Revisjonskriterier kan utledes fra lover, forskrifter, lovforarbeider, rettspraksis, administrative retningslinjer, statlige føringer, teori og så videre. Bygningsvedlikehold og eiendomsforvaltning er i liten grad regulert i lovgivningen, og vi må derfor utlede som revisjonskriterier en såkalt *beste praksis* fra utredninger, rapporter, standarder, teori og veiledere fra offentlige og andre organer som har en viss autoritet overfor kommunene. I dette prosjektet legger vi til grunn *NOU 2004:22 Velholdte bygninger gir mer til alle – Om eiendomsforvaltningen i kommunesektoren* som hovedkilde for utledning av beste praksis som revisjonskriterier. Kommunen er ikke pålagt å følge anbefalingene i NOUen, men revisjonen anser det som tilrådelig å etterleve disse for å sikre forsvarlig bygningsvedlikehold og eiendomsforvaltning.

Vi vurderer innsamlede data opp mot revisjonskriterier/beste praksis utledet fra følgende kilder:

- Lov 25.09.1992 nr. 107 *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven/kml)*
- Forskrift 15.12.2000 nr. 1423 *om årsbudsjett (for kommuner og fylkeskommuner) (budsjettforskriften)*
- NOU 2004:22 *Velholdte bygninger gir mer til alle. Om eiendomsforvaltning i kommunesektoren*. Statens forvaltningstjeneste, Oslo.
- Multiconsult & PricewaterhouseCoopers på vegne av KS (Kommunesektorens organisasjon) *Vedlikehold i kommunesektoren – Fra forfall til forbilde (2008)*
- Kommunesektorens organisasjon (KS) *Bedre eiendomsforvaltning og vedlikehold; - En veileder for folkevalgte og rådmenn¹*
- Riksrevisjonens dokument 3:13 (2004-2005) *Riksrevisjonens undersøkelse av kommunenes ansvar for skolebygninger*
- FOBE (Forum for offentlige bygg og eiendommer)/KoBE (Kompetanse for bedre eiendomsforvaltning) *Bedre eierskap i kommunene (2007)*
- Norsk standard (NS) 3454 *Livssyklus kostnader for byggverk*
- Økonomiplan 2007 – 2010 – årshjul, inntektsrammer, mv. vedtatt i kommunestyret 21.06.06 – sak 29/06

¹ Veilederen er udatert, men kan være utgitt i 2008/2009 fordi den bygger på en undersøkelse gjennomført i 2008.

2.3 Utledning av revisjonskriterier

I 2003 oppnevnte regjeringen et utvalg som skulle gjennomgå eiendomsforvaltningen i kommuner og fylkeskommuner. Resultatet av arbeidet til Eiendomsforvaltningsutvalget² var NOU 2004:22. *Velholdte bygninger gir mer til alle – Om eiendomsforvaltningen i kommunesektoren*. På side 23 i NOUen slår utvalget fast at eiendomsforvaltning omfatter (NOU 2004:22 s. 23):

- ervervelse (gjennom kjøp, ekspropriasjon og bygging)
- forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling (FDVU)
- avhending (ved salg, bortfeste, gave eller overførsel av eiendom)
- riving, gjenbruk og deponering

Oppmerksomheten i denne undersøkelsen er avgrenset til andre strekpunkt, og særlig bygningsvedlikehold. I rapporten bruker vi forkortelsen FDV for området forvaltning, drift og vedlikehold av kommunal bygningsmasse.

I de to følgende underkapitlene gjennomgår vi informasjon og anbefalinger i NOU 2004:22 som har betydning for hver av de to problemstillingene. Vi trekker inn andre kilder til revisjonskriterier/beste praksis der dette er relevant særskilt for den enkelte problemstillingen.

2.3.1 Problemstilling 1

NOU 2004:22 angir på side 13 en rekke kriterier for god eiendomsforvaltning:

1. Det foreligger overordnede politisk bestemte mål for eiendomsforvaltningen
2. Det foreligger et rasjonelt system for planlegging og styring av eiendomsforvaltningen
3. Generelle delkriterier:
  - 3.1. Tilfredsstillende prioriterte brukerbehov
  - 3.2. Effektiv arealutnyttelse
  - 3.3. Godt, verdibevarende vedlikehold
  - 3.4. Kostnadseffektiv eiendomsforvaltning
  - 3.5. Måltrettet utvikling av eiendommens kvaliteter
  - 3.6. En hensiktsmessig organisering av eiendomsforvaltningen
  - 3.7. Riktige økonomiske rammebetingelser tilpasset eiendomsforvaltningens langsiktige karakter
4. Lovpålagte krav overfor eier og bruker blir ivaretatt

Eiendomsforvaltningsutvalget har drøftet og utledet konkrete tiltak knyttet til de ulike kriteriene og de generelle delkriteriene. Kriteriene nr. 1 og 2 inngår i revisjonens undersøkelse. Av ressurshensyn har vi valgt ikke å gå nærmere inn på NOUens kriterium nr. 4 for god eiendomsforvaltning og heller ikke på de generelle delkriteriene under kriterium nr. 3.

Ifølge eiendomsforvaltningsutvalget bør eier fastsette målene, prioriteringene og rammene som eiendomsforvaltningen skal styres etter (NOU 2004:22 s. 38). Likeså anses det i Riksrevisjonens Dokument nr. 3:13 2004-2005 (side 30) som viktig å fastsette mål for vedlikeholdet slik at det foreligger grunnlag for styring og kontroll. Revisjonen, som er kommunestyrets kontrollorgan, er ikke i posisjon til å vurdere politikernes etterlevelse av anbefalingene i NOUen om å vedta mål og prioriteringer for kommunens eiendomsforvaltning. For at politikerne skal kunne fastsette mål og

²Utvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon av 21. november 2003 med formål å gjennomgå og evaluere eiendomsforvaltningen i kommuner og fylkeskommuner. Innstillingen ble avgitt 5. november 2004.

prioriteringer, er det imidlertid en forutsetning at de får fremlagt til behandling en saksutredning fra administrasjonen. Kommuneleien § 23 nr. 2 *Administrasjonssjefens oppgaver og myndighet* pålegger administrasjonssjefen å “*påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt.*”

Med henvisning til forannevnte kilder utleder vi en forventning om at administrasjonen framlegger for politikerne saksutredning med forslag til mål og prioriteringer for FDV-området.

Et rasjonelt eller målrettet system for planlegging og styring, jf. kriterium nr. 2 for god eiendomsforvaltning, bør inneholde de to hovedkomponentene *tilstandsinformasjon* og *planlegging av tiltak* (NOU 2004:22 s. 38). Behovet for tilstandsinformasjon utdypes i NOUen, der det anbefales generelt at eiendomsforvaltningen har informasjon og data om *eiendoms- og bygningsregister med areal, kostnader og inntekter relatert til hvert bygg i hht NS 3454, eiendommenes verdi, bruker-/leietakeroversikt, brukernes langsiktige planer for virksomheten og konsekvenser for lokaler, eiendommens tilstand (teknisk, innemiljø og fysisk tilgjengelighet), forbruksdata (bl.a. energi og andre “miljøparametere”), antall brukere og lignende indikatorer for bruksintensitet og areal-effektivitet, lovpålagt dokumentasjon (branndokumentasjon, HMS, bygningsmyndigheter m.m.), juridisk dokumentasjon og fdvu-dokumentasjon for øvrig*. I dette forvaltningsrevisjonsprosjektet har vi valgt å se nærmere på om Lyngen kommunes system for eiendomsforvaltningen inneholder følgende av forannevnte tilstandsinformasjon:

- eiendoms- og bygningsregister med areal
- eiendommens tilstand (teknisk, innemiljø og fysisk tilgjengelighet)
- kostnader relatert til hvert bygg i hht NS 3454
- bruker-/leietakeroversikt
- brukernes langsiktige planer for virksomheten og konsekvenser for lokaler

Riksrevisjonens Dokument nr. 3:13 2004-2005 understreker på side 29 viktigheten av at kommunale beslutningstakere på både politisk og administrativt nivå har tilgang til oppdatert og relevant informasjon om eiendomsmassens tilstand. Informasjonen skal kunne gjøre dem i stand til å prioritere det nødvendige vedlikeholdet av kommunens bygninger.

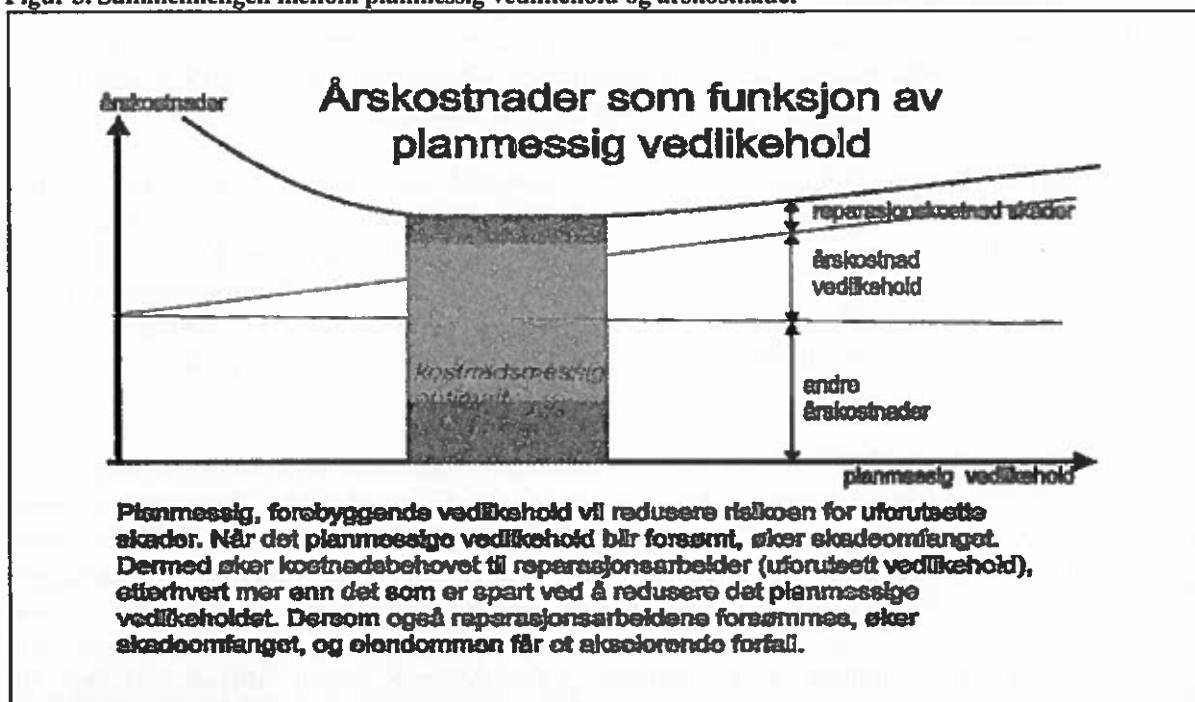
Opplysninger om blant annet kostnader relatert til hvert bygg i henhold til *NS 3454 Livssyklus-kostnader for byggverk*, gir ifølge eiendomsforvaltningsutvalget mulighet for å følge utviklingen av bygget over tid og for sammenligning mellom bygg og mot andre forvaltere. Slike opplysninger er en type nøkkeltall som er nødvendige for å avdekke kostnadskrevende avvik og potensial for effektivisering. Nøkkeltallene er også nyttig informasjon overfor brukere og eiere (NOU 2004:22 s. 38). *NS 3454 Livssyklus-kostnader for byggverk* erstatter den tidligere standarden *NS 3454 Årskostnader for bygninger*. Gjeldende *NS 3454* omhandler og definerer livssyklus-kostnader, som består av kostnader til forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av eiendommen i tillegg til kapitalkostnader, jf. NOU 2004:22 s. 25- 26. I dette forvaltningsrevisjonsprosjektet har vi valgt å undersøke om Lyngen kommune har utarbeidet nøkkeltall for to typer av livssyklus-årskostnader; drifts- og vedlikeholdskostnader.

I KS' veileder *Bedre eiendomsforvaltning og vedlikehold* blir det framhevet at et godt løpende vedlikehold er lønnsomt, og at hver kommune må utføre planlagt vedlikehold over flere år. Ved manglende eller lavt vedlikehold kan et bygg være nedslitt tidligere enn beregnet. Kommunene kan derfor bli nødt til å gjennomføre akutte tiltak som krever ekstraordinære bevilgninger. Manglende vedlikehold kan også føre til en tidligere total rehabilitering som må finansieres med

lån. Med lånene øker driftsutgiftene i form av renter og avdrag som kan utgjøre langt høyere kostnader per kvadratmeter/år enn det et planmessig vedlikehold ville utgjøre.

Figuren nedenfor er hentet fra NOU 2004:22 og viser sammenhengen mellom størrelsen på årskostnadene (y-aksen) og graden av planmessig vedlikehold av bygninger (x-aksen).

Figur 3. Sammenhengen mellom planmessig vedlikehold og årskostnader

Kilde: NOU 2004: 22 (s.28)

Eiendomsforvaltningsutvalget peker i NOU 2004:22 side 19 også på at riktig prioritering av vedlikehold krever teknisk kompetanse og oversikt, og at kompetanseutvikling på området er viktig.

På grunnlag av ovenstående gjennomgang og drøfting utleder vi følgende beste praksis som revisjonskriterier for problemstilling 1 *Har Lyngen kommune tilfredsstillende system for planlegging og styring av vedlikehold av bygningsmassen?*:

- Administrasjonen bør framlegge for kommunestyret saksutredning med forslag til overordnede mål og prioriteringer for FDV-området
- Administrasjonen bør utarbeide oversikt over bygningsmassen med tilstandsvurderinger for alle bygg
- Administrasjonen bør utarbeide livssyklus- eller årskostnader for hvert bygg i hht NS 3454
- Administrasjonen bør ha oversikt over de ulike byggenes brukere/leietakere og hvilke konsekvenser deres langsiktige planer får for lokalene
- Administrasjonen bør utarbeide vedlikeholdsplaner for kommunens bygninger
- Kommunen bør sikre at de ansatte gis muligheten til å utvikle/vedlikeholde teknisk kunnskap og kompetanse innenfor eiendomsforvaltning

De utledede revisjonskriteriene gjengis i tekstboks innledningsvis til kapittel 4 i rapporten.

2.3.2 Problemstilling 2

NOU 2004:22 påpeker at god kommunikasjon mellom administrasjon og politikere er av avgjørende betydning for å sikre godt vedlikehold. Innsikt i bygningsmasse og vedlikeholdsbehov er viktig for å kunne ha et godt beslutningsgrunnlag knyttet til eiendomsforvaltningen og vedlikehold av kommunal bygningsmasse.

Likeså fremhever Riksrevisjonen i sitt Dokument nr. 3:13 2004-2005 (side 29) hvor viktig det er å tilføre kommunens politikere oppdatert og relevant informasjon om eiendommens tilstand og det reelle vedlikeholdsbehov innenfor gitte perioder. Med denne kunnskapen kan politikerne bli i stand til å prioritere det nødvendige vedlikeholdet av kommunens bygninger.

KS-veilederen *Bedre eiendomsforvaltning og vedlikehold; En veileder for folkevalgte og rådmenn* inneholder forslag til hvordan rapportering til folkevalgte kan og bør gjennomføres på FDV-området. Veilederen understreker at for å gjøre riktige prioriteringer knyttet til eiendomsforvaltningen, trengs et godt beslutningsgrunnlag. KS peker på at et minimumskrav til eiendomsforvalterne er at de jevnlig rapporterer tilstand på all bygningsmasse, med forslag til prioritering og beregnede utbedringskostnader. Denne formen for rapportering bør ifølge KS-veilederen inngå i kommunens årsrapport.

I en undersøkelse fra 2007 av eiendomsforvaltningen i kommunene kom organisasjonen FOBE fram til at et av kjennetegnene ved kommuner som lykkes, er at det finnes en forvalter som engasjerer seg og som klarer å etablere god kommunikasjon med rådmann, ordfører, formannskap, eventuelt i eiendomsstyre og kommunestyre. I rapporten *Bedre eierskap i kommunene* fra undersøkelsen i 2007 sies det videre at «*god eiendomsforvaltning krever en tilstedeværende eier som bryr seg om "sine" eiendommer og som fatter nødvendige beslutninger*». FOBEs undersøkelse viser imidlertid at kommunene gjennomgående har et "diffust eierskap" til sine bygninger. Også denne undersøkelsen konkluderer med at rapportering fra forvalter til eierorganet bør gjøres bedre og oftere. Det anbefales blant annet at det innføres et årshjul for rapportering. Det framgår av FOBE-rapporten at undersøkelser viser at jevnlig rapportering til de folkevalgte er viktig for ansvarliggjøring og utvikling av det sentrale eierskapet.

Ifølge kommuneloven § 44 nr. 3 skal økonomiplanen "*omfatte hele kommunens [. . .] virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte.*" Og det heter i kommuneloven § 44 nr. 5: "*Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens [. . .] virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen*". Videre framgår det av kommunelovens bestemmelser om årsbudsjettets innhold (§ 46) at *årsbudsjettet skal være realistisk og at det skal fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen kan forvente i budsjettåret. Økonomiplan og budsjett vedtas av kommunestyret etter forslag fra rådmannen. Likeså følger det av § 3 i budsjettforskriften for kommuner og fylkeskommuner at administrasjonen skal legge fram forslag til årsbudsjett. Realistisk økonomiplan og årsbudsjett forutsetter at både inntekter og utgifter er så godt kjente som mulig. Når det gjelder bygningsvedlikehold, er det viktig at vedlikeholdsbehovet blir kartlagt, dokumentert og rapportert til bevilgende myndighet.*

Med henvisning til foranstående utleder vi at inntekter og utgifter på FDV-området skal være innarbeidet i administrasjonens forslag til økonomiplan og årsbudsjett³. Videre bør forslaget til økonomiplan være oversiktlig og vise behovet for bygningsvedlikehold med forventede utgifter

³ Årsbudsjettet tilsvarer første år i økonomiplanperioden.

samt inntekter knyttet til FDV. Dette er for øvrig i samsvar med KS' anbefaling til kommunene om å ta nødvendige utbedringer inn i økonomiplanene, jf. veilederen *Bedre eiendomsforvaltning og vedlikehold*.

Kommuneloven § 47 *Årsbudsjettets bindende virkning* nr. 2 pålegger administrasjonssjefen å gi melding til kommunestyret dersom det skjer endringer i løpet av budsjettåret som kan få betydning for de inntekter og utgifter som årsbudsjettet bygger på. Videre stiller budsjettforskriften i § 10 *Budsjettstyring* krav til administrasjonssjefen om rapporteringer til kommunestyret gjennom budsjettåret. Rapporteringene skal vise utviklingen i inntekter og innbetalinger og utgifter og utbetalinger i henhold til det vedtatte årsbudsjettet. Dersom administrasjonssjefen finner rimelig grunn til å anta at det kan oppstå nevneverdige avvik i forhold til vedtatt eller regulert årsbudsjett, skal det i økonomirapportene foreslås nødvendige tiltak.

Kommunelovens krav til rapporteringer er utdypet i Lyngen kommunes økonomirutiner. Ifølge vedtak i kommunestyret 21.6.06 ved sak 29/06 "*Økonomiplan 2007 – 2010 – årshjul, inntektsrammer, mv.*" skal kommunens økonomiplanlegging gjennomføres etter et årshjul som blant annet inneholder følgende regnskapsrapportering:

- Tertialrapport 1 i mai/juni
- Tertialrapport 2 i september/oktober
- Årsregnskapet skal være avsluttet i februar

Revisjonen legger til grunn at økonomirapportene også bør vise forbruk i forhold til vedtatt budsjett for kommunens eiendomsforvaltning.

Kommuneloven § 48 nr. 5 *Årsregnskapet og årsberetningen* krever blant annet at årsberetningen skal opplyse om "*forhold som er viktige for å bedømme kommunens økonomiske stilling og resultat av virksomheten, som ikke går fram av årsregnskapet*". Årsberetningen skal ifølge kommuneloven § 48 nr. 5 også opplyse om andre forhold av vesentlig betydning for kommunen.

Revisjonen legger til grunn at informasjon om utviklingen og situasjonen på FDV-området kan betraktes både som "*opplysninger om forhold som ikke fremgår av regnskapet*", som "*andre forhold av vesentlig betydning*" og som "*forhold som er viktige for å bedømme kommunens økonomiske stilling [. . .]*" Derfor utleder vi som en beste praksis at kommunens årsberetning bør inneholde informasjon om situasjonen når det gjelder forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens bygninger. En dekkende situasjonsbeskrivelse på dette området bør også inneholde oversikt over vedlikeholdsetterslepet på bygningsmassen. Her viser vi også til kommuneloven § 23 nr. 2 som pålegger administrasjonssjefen å sørge for forsvarlig utredning av saker som legges fram for folkevalgte organer.

På grunnlag av ovenstående gjennomgang og drøfting utleder vi følgende beste praksis som revisjonskriterier for problemstilling 2 *Har Lyngen kommune rapporteringsrutiner som sikrer at de folkevalgte har tilstrekkelig beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen?*

- Administrasjonen bør rapportere på tilstanden på kommunens bygninger, med forslag til prioriteringer og beregnede utbedringskostnader
  - Administrasjonens forslag til årsberetning bør informere om tilstanden på bygningsmassen, og om måloppnåelse og utvikling på FDV-området.
  - Administrasjonens økonomirapporter bør vise utviklingen i utgifter og inntekter på FDV-området
  - Administrasjonen bør ha beregnet størrelsen på vedlikeholdsetterslep for bygningsmassen
- Utgifter og inntekter innenfor FDV-området skal være innarbeidet i administrasjonens forslag til økonomiplan og årsbudsjett
- I administrasjonens forslag til økonomiplan bør FDV-området være oversiktlig og vise beregnet behov for bygningsvedlikehold med forventede utgifter samt inntekter

De utledede revisjonskriteriene gjengis i tekstboks innledningsvis til kapittel 5 i rapporten.

3 METODE, DATAMATERIALE OG AVGRENŚING

Forvaltningsrevisjonsprosjektet er gjennomført i henhold til RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon.⁴

I denne undersøkelsen har vi i hovedsak brukt dokumentanalyse som metode. I forbindelse med prosjektet har vi fått oversendt, og deretter gått systematisk igjennom dokumentasjon fra kommunen. I tillegg har vi mottatt opplysninger pr e-post og muntlig informasjon i oppstartmøte og pr telefon fra administrasjonen i Lyngen kommune. Vr hovedinformant har vært leder ved *Teknisk drift*.

Vurderingene og konklusjonene vi besvarer problemstillingene med i denne rapporten, er basert på vre undersøkelser i tidsrommet fra oktober til desember 2013. Vre undersøkelser er avgrenset til forvaltning, drift og vedlikehold av bygningene som Lyngen kommune eier. Forvaltningsrevisjonsprosjektet har vært konsentrert om vedlikehold og omfatter kommunens praksis på området i perioden 1.1. 2011 – 31.12.2012.

Gyldighet og plitenhet

Med gyldige data menes at dataene som samles inn i undersøkelsen, skal utgjøre et relevant og tilstrekkelig grunnlag for å vurdere den reviderte virksomheten opp i mot revisjonskriteriene og problemstillingene. Revisjonen mener at det datamaterialet som er presentert som «revisors funn» i rapporten, oppfyller dette gyldighetskravet. Vi mener at innsamlede og analyserte intervjudata og dokumenter er relevante og tilstrekkelige for å svare på problemstillingene i undersøkelsen.

Med plitenhet data menes at dataene skal være mest mulig nøyaktige. Revisjonen har vurdert eventuelle feilkilder i det innsamlede datamaterialet. Vi har sammenliknet de ulike typene data med hverandre for å avdekke eventuelle motsetninger i opplysninger som fremkommer i dem. I tillegg har vi framlagt datamaterialet for kommunen og korrigert eventuelle faktafeil. På bakgrunn av forannevnte vurderinger, sammenlikninger og verifiseringer, forutsetter revisjonen at det ikke er vesentlige feil i datamaterialet som presenteres i rapporten.

Plitenheten og gyldigheten i det presenterte datamaterialet er også sikret gjennom revisjonens interne kvalitetssystem.

⁴ RSK 001 er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre 23. mai 2005 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk. Standarden bygger på norsk regelverk og på prinsipper og standarder fastsatt av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA)

4 PLANLEGGINGS- OG STYRINGSSYSTEM

Har Lyngen kommune tilfredsstillende system for planlegging og styring av vedlikehold av bygningsmassen?

Revisjonskriterier

- Administrasjonen bør framlegge for kommunestyret saksutredning med forslag til overordnede mål og prioriteringer for FDV-området
- Administrasjonen bør utarbeide oversikt over bygningsmassen med tilstandsvurderinger for alle bygg
- Administrasjonen bør utarbeide livssyklus- eller årskostnader for hvert bygg iht. NS 3454
- Administrasjonen bør ha oversikt over de ulike byggenes brukere/leietakere og hvilke konsekvenser deres langsiktige planer får for lokalene
- Administrasjonen bør utarbeide vedlikeholdsplaner for kommunens bygninger
- Kommunen bør sikre at de ansatte gis muligheten til å utvikle/vedlikeholde teknisk kunnskap og kompetanse innenfor eiendomsforvaltning

4.1 Mål og prioriteringer

I henhold til beste praksis er overordnede mål og prioriteringer et viktig grunnlag for styring og kontroll av eiendomsforvaltningen.

Revisors funn

Ifølge ansatte ved *Teknisk drift* har ikke administrasjonen lagt fram for kommunestyret overordnede mål og prioriteringer for FDV-området. Rådmannen opplyser i verifiseringssvaret⁵ at overordnede mål og planer "vil bli utarbeidet i forbindelse med/som oppfølging av igangsatt arbeid med ekstern konsulents gjennomgang av kommunens eiendomsmasse/funksjoner/arealbehov og organisering av drift/vedlikehold av kommunale bygg."

Revisors vurdering

Manglende framlegg av forslag til overordnede mål og planer for FDV-området i tidsrommet for revisjonens undersøkelse gjør at dette beste praksiskriteriet **ikke er oppfylt**.

4.2 Bygningsoversikt og tilstandsvurderinger

Oppdatert og relevant informasjon om bygningsmassen skal ifølge beste praksis kunne gjøre kommunale beslutningstakere på politisk og administrativt nivå i stand til å prioritere nødvendig verdibevarende vedlikehold

⁵ Et verifiseringssvar er kommuneadministrasjonens bekreftelse eller korrigerende av revisjonens faktafremstilling.

Revisors funn

Leder i *Teknisk drift* opplyser at kommunen har oversikt over hvilke bygninger som er i kommunal eie. Oversikten "Lyngen kommune Kommunale bygg/anlegg" viser bygg utenom kommunale boliger. Faktaopplysningene på oversikten omfatter areal, angivelse av byggets navn/bruksområde og gårds- og bruksnummer. Byggenes bruksområder er skole- og barnehageformål, institusjoner for syke/eldre, lagerbygg, garasjeanlegg, anlegg innenfor VA-sektoren og brannstasjoner. Det framgår også av oversikten at kommunen leier ut et lokale til næringsvirksomhet. Leietakeren dekker alle utgifter i forbindelse med driften, inkludert vedlikehold av bygningen og tekniske anlegg. Kommunale boliger fremkommer på en annen oversikt kalt "*Kommunale boliger Leietakere*" og omtales i kapittel 5.4. Lederen av *Teknisk drift* opplyser også at sektoren ikke har utarbeidet tilstandsanalyser for bygningene pr 2013, men planlegger å starte arbeidet med slike analyser i løpet av 2014. Det er vaktmestrene på de enkelte byggene som på kortere sikt har oversikt over byggenes tilstand, og melder fra når akutte vedlikeholdsbehov oppstår.

Lyngen kommune hadde pr oktober 2013 ikke noe dataprogram for å holde oversikt over byggene og den tekniske tilstanden.

Rådmannen opplyser i verifiseringssvaret at tilstandsvurderinger "*Vil bli utarbeidet i forbindelse med/som oppfølging av igangsatt arbeid med ekstern konsulents gjennomgang av kommunens eiendomsmasse/funksjoner/arealbehov og organisering av drift/vedlikehold av kommunale bygg.*"

Revisors vurdering

Kommunen har god oversikt over bygningsmassen, men mangler tilstandsvurderinger i tidsrommet for revisjonens undersøkelse. Vi vurderer derfor beste praksiskriteriet om oversikt og tilstandsvurderinger som **delvis oppfylt**.

4.3 Livssyklus- /årskostnader

Opplysninger om blant annet kostnader relatert til hvert bygg iht. NS 3454 gir ifølge beste praksis mulighet for å følge utviklingen av bygget over tid, for sammenligning mellom bygg og mot andre forvaltere, samt for avdekking av kostnadskrevende avvik og potensial for effektivisering.

Revisors funn

Ifølge opplysninger revisjonen har fått fra ansatte i *Teknisk drift* blir drifts- og vedlikeholdskostnader pr bygning årlig lagt inn i budsjettet for kommende år, og utgjør sammen med regnskapsopplysningene årskostnader pr bygg. Budsjett- og regnskapsopplysningene omfatter blant annet driftsutgifter som strøm/elektrisitet, serviceavtaler, reparasjonskostnader, vedlikehold bygg og vedlikeholdsmateriell.

Revisors vurdering

Lyngen kommune har oversikt over årlige drifts- og vedlikeholdskostnader pr bygg, noe som gir en mulighet til å følge byggenes utvikling over flere år. Dette er imidlertid ikke det samme som årlige kostnader i henhold til NS 3454. I henhold til denne standarden er årlige kostnader beregnede eller registrerte kostnader for de enkelte år, og stilt opp etter kontoplanen i NS 3454. På dette grunnlaget vurderer revisjonen at kommunen **ikke har oppfylt** beste praksiskriteriet om livssyklus-/årskostnader i henhold til NS 3454.

4.4 Oversikt over leietakere/ brukere og deres langsiktige planer

I henhold til beste praksis inngår data om brukere/leietakere og deres langsiktige planer for virksomheten i den tilstandsinformasjon eiendomsforvalteren bør ha. Dette skal blant annet kunne gi informasjon om brukens mulige konsekvenser for lokalene.

Revisors funn

Dokumentet *Kommunale boliger Leietakere* viser hvilke boliger som er leid ut, hvem som er leietaker, samt hvor lenge leiekontrakten varer. Oversikten "Lyngen kommune Kommunale bygg/anlegg" som vi har redegjort for i kapittel 4.2, inneholder også relevante opplysninger om leietakere/brukere og deres planer for bruken av lokalene.

Revisors vurdering

Kommunen har dokumentert oversikt over brukere, leietakere og deres planer for bruk av lokalene. Revisor vurderer dette beste praksiskriteriet som **oppfylt**.

4.5 Vedlikeholdsplaner

Tiltaksplanlegging er ifølge beste praksis en hovedkomponent i et godt planleggings- og styrings-system for eiendomsforvaltningen. Godt løpende vedlikehold anses som lønnsomt, og kommunene bør utføre planlagt vedlikehold over år for år for å unngå verdiforringelse. Her står vedlikeholdsplaner sentralt.

Revisors funn

Teknisk drift har ikke utarbeidet vedlikeholdsplaner for de enkelte byggene, men skal ifølge ledelsen ved tjenesten starte utarbeidelse av slike planer 1. halvår 2014. Vedlikeholdsarbeidet de siste årene har ifølge ledelsen ved tjenesten vært preget av "brannsløkking", det vil si at kun akutte vedlikeholdsbehov har vært dekket. Som tidligere nevnt er det vaktmestrene på de enkelte byggene som på kortere sikt har oversikt over byggenes tilstand, og melder fra når akutte vedlikeholdsbehov oppstår.

I verifiseringssvaret har rådmannen gitt følgende kommentar vedrørende vedlikeholdsplaner: "*Vil bli utarbeidet i forbindelse med/som oppfølging av igangsatt arbeid med ekstern konsulents gjennomgang av kommunens eiendomsmasse/funksjoner/arealbehov og organisering av drift/vedlikehold av kommunale bygg.*"

Revisors vurdering

Selv om vaktmestrene har oversikt over akutte vedlikeholdsbehov, gjør mangelen på vedlikeholdsplaner i tidsrommet for revisjonens undersøkelser at revisjonen vurderer dette beste praksiskriteriet som **ikke oppfylt**.

4.6 Utvikling og vedlikehold av kompetanse

Riktig prioritering av bygningsvedlikehold krever ansatte med teknisk kunnskap og kompetanse innenfor eiendomsforvaltning, og at de ansatte får muligheten til å utvikle og vedlikeholde kompetansen, jf. beste praksis på området.

Revisors funn

Budsjettet for *Teknisk drift* har ifølge ansatte inneholdt lite midler til etterutdanning. Leder for *Teknisk drift* opplyser til revisjonen at rådmannen har sett nødvendigheten av intern kompetanse på vedlikehold. Tjenesten har derfor fått tildelt midler for å delta på noen av de kursene de har vurdert som relevante.

Revisors vurdering

Fordi ansatte innenfor teknisk drift til en viss grad har fått anledning til å delta på relevante kurs, vurderer revisjonen beste praksiskriteriet om utvikling og vedlikehold av kompetanse som **delvis oppfylt**.

4.7 Konklusjon

Lyngen kommune har system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold. Systemet er under utvikling, men har mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at det ikke er tilfredsstillende sett i lys av beste praksiskrav. Kommunen har i tidsrommet for revisjonens undersøkelse ikke utarbeidet mål og prioriteringer. Andre mangler i systemet sett opp i mot beste praksis gjelder tilstandsvurderinger, beregning av livssyklus-/årskostnader i henhold til NS 3454, utarbeiding av vedlikeholdsplaner, samt utvikling og vedlikehold av kompetanse.

5 RAPPORTERING OG BESLUTNINGSGRUNNLAG

Har Lyngen kommune rapporteringsrutiner som sikrer folkevalgte tilstrekkelig beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen?

Revisjonskriterier

- Administrasjonen bør rapportere på tilstanden på kommunens bygninger, med forslag til prioriteringer og beregnede utbedringskostnader
  - Administrasjonens forslag til årsberetning bør informere om tilstanden på bygningsmassen, og om måloppnåelse og utvikling på FDV-området.
  - Administrasjonens økonomirapporter bør vise utviklingen i utgifter og inntekter på FDV-området
  - Administrasjonen bør ha beregnet størrelsen på vedlikeholdsetterslep for bygningsmassen
- Utgifter og inntekter innenfor FDV-området skal være innarbeidet i administrasjonens forslag til økonomiplan og årsbudsjett
- I administrasjonens forslag til økonomiplan bør FDV-området være oversiktlig og vise beregnet behov for bygningsvedlikehold med forventede utgifter samt inntekter

5.1 Rapportering

Rapporteringer fra administrasjonen til politikerne bør gi innsikt i bygningsmassen med tilhørende vedlikeholdsbehov. Rapporteringene skal utgjøre gode beslutningsgrunnlag knyttet til eiendomsforvaltningen slik at politikerne blir i stand til å prioritere nødvendig vedlikehold. Administrasjonen i Lyngen kommune rapporterer tertialvis til kommunestyret om den økonomiske utviklingen. Dette innebærer to rapporteringer pr år i tillegg til årsregnskapet og rådmannens årsrapport. *Teknisk drift* gir innspill fra sitt driftsområde til rådmannens årsberetning for Lyngen kommune. I noen sammenhenger framkommer det omtale av *Bygg og anlegg*, som omfatter forvaltning, drift og vedlikehold av bygninger, samt vedlikehold av veglys og kommunale veger. I det følgende gjengir vi det vi oppfatter som mest relevant fra rådmannens økonomirapporteringer og forslag til årsmeldinger for 2011 og 2012.

5.1.1 Rådmannens årsberetning

Revisors funn

Rådmannens årsberetning for 2011

Årsberetningen ble lagt fram for kommunestyret i møte 5.6.2012 ved sak 20/12. Kapittel 2.2 *Økonomisk styring – avviksoversikt driftsregnskapet* viser differansen mellom vedtatt årsbudsjett inkludert budsjettreguleringer gjennom året og årsregnskapet. I oversikten over de ulike hovedområdene med positive eller negative avvik i 2011 er ikke FDV-området særskilt omtalt. Årsberetningen sier heller ikke noe om tilstanden på bygningsmassen. Det går ikke fram av avsnittet som omhandler bl. a. bygg og anlegg hvor stor del av det samlede negative avviket for området på ca. 0,3 millioner kroner som eventuelt gjelder FDV-området. Avviket oppgis å ha bakgrunn i uforutsette driftskostnader.

Rådmannens årsberetning for 2012

Årsregnskapet og årsberetningen ble behandlet av kommunestyret 13.6.13 ved sak 27/13. I kapitlet *Økonomisk styring – avviksoversikt driftsregnskapet* går det fram at området *Bygg- og anlegg* har et positivt avvik eller mindreforbruk på ca. 0,4 millioner kroner i forhold til budsjettet. Årsberetningen har ingen kommentarer vedrørende eventuell aktivitet innenfor FDV-området.

Revisors vurdering

Årsberetninger inneholder ikke informasjon om FDV-området særskilt. Tilstanden på kommunal bygningsmasse blir ikke omtalt, og heller ikke eventuelle prioriteringer innenfor vedlikehold. Revisor vurderer derfor de utledete beste praksiskriteriene for årsberetninger som ikke oppfylte.

5.1.2 Økonomirapporter

Revisors funn

Regnskapsrapport 1/2011⁶

Kommunestyresak 11/11 gjelder regnskapsrapport nr. 1/2011 og ble behandlet i møte 19.5.11. Rapporten bygger på regnskapsopplysninger pr 31.3. Økonomirapport for budsjettansvaret 4410 *Bygg og anlegg* mangler til denne rapporteringen.

Økonomirapport 2/2011

Rapporten for 2. tertial ble lagt fram for kommunestyret 14.11.11 ved sak 42/11. Rapporten gjelder driftsbudsjettet og bygger på regnskapet pr utgangen av august. Områdene *Bygg og anlegg*, *VA-sektoren og Feiing og brannberedskap* som til sammen utgjør *Teknisk drift*, rapporterer om et mulig negativt avvik fra budsjettet på ca 0,3 millioner kroner. Uforutsette driftskostnader blir oppgitt som hovedårsak til avviket. Det går ikke fram av rapporten til kommunestyret om de uforutsette kostnadene bare berører FDV-området, heller ikke om det er brukt midler til vedlikehold i perioden.

Økonomirapport 1/2012⁷

Kommunestyret behandlet økonomirapporten i møtet 5.6.12 ved sak 22/12. Rapporten gjelder driftsbudsjettet og er laget på grunnlag av regnskapstall pr. utgangen av april. For regnskapsansvarene *Bygg og anlegg*, *VA-sektoren og feiing og brannberedskap* ble det antydnet et sannsynlig merforbruk på opptil 0,5 millioner kroner på årsbasis. Økonomirapporten omtaler ikke FDV-området særskilt.

Rådmannens regnskapsrapport nr. 2/2012

Regnskapsrapporten ble lagt fram for kommunestyret 13.11.2012 ved sak 49/12. Rapporten bygger i hovedsak på regnskapstall ved utgangen av september. Denne regnskapsrapporten omfatter både drifts- og investeringsregnskapet, men revisjonen omtaler her bare det som vedrører driftsregnskapet og spesielt eventuelle opplysninger om FDV-området. Området *Teknisk drift* beregner innenfor *Bygg og anlegg* en besparelse vedrørende bygningsdrift på ca. 250 000 kroner for 2012 etter nedleggningen av Oksvik skole. Rapporten inneholder ingen andre kommentarer som kan knyttes til FDV-området. Det totale negative avviket for *Teknisk drift* er beregnet til ca. 1,1 millioner kroner.

⁶ Lyngen kommune har brukt betegnelsen "Regnskapsrapport nr. 1/2011" på rapporten for 1. tertial og "Økonomirapport nr. 2/2011" på rapporten for 2. tertial 2011.

⁷ Lyngen kommune har brukt betegnelsen "Økonomirapport 1/2012" på rapporten for 1. tertial 2012 og "Rådmannens regnskapsrapport nr. 2/2012" på rapporten for 2. tertial 2012.

Revisors vurdering

Tre av de fire undersøkte økonomirapportene omtaler utviklingen i utgifter og inntekter innenfor *Teknisk drift og Bygg og anlegg*. En av rapportene inneholder en opplysning som spesifikt dreier seg om FDV-området. For øvrig er rapportene ikke spesifisert slik at FDV-området framgår spesielt. Revisor vurderer derfor de utledete beste praksiskriteriene for økonomirapporter som **ikke oppfylte**.

5.1.3 Beregning av vedlikeholdsetterslep

Revisors funn

Pr. høsten 2013 har administrasjonen ikke beregnet vedlikeholdsetterslepet for den kommunale bygningsmassen.

Revisors vurdering

Manglende beregning av vedlikeholdsetterslepet for den kommunale bygningsmassen gjør at revisor vurderer dette beste praksiskriteriet som **ikke oppfylt**.

5.2 Økonomiplan og årsbudsjett

Også i forslag til økonomiplan/årsbudsjett er det viktig å tilføre beslutningstakerne på politisk nivå relevant informasjon om bygningsmassen og om ressursbehovet når det gjelder nødvendig og verdibevarende bygningsvedlikehold. Økonomiplanforslagene skal sette politikerne i stand til å gjøre nødvendige prioriteringer.

Under arbeidet med Lyngen kommunes økonomiplan gir *Teknisk drift* sine innspill til rådmannen i form av opplysninger og forslag til tiltak sektoren ser som nødvendig for det videre arbeidet. Ved behandlingen av økonomiplanen prioriterer kommunestyret hvilke tiltak som eventuelt skal gjennomføres.

Revisors funn

Økonomiplan 2011 – 2014. Årsbudsjett for 2011

Økonomiplan 2011 – 2014. Årsbudsjett for 2011 ble behandlet i kommunestyret ved sak 59/2010. I kapittel 3 *Tjenesteproduksjon*, delkapittel 3.18 *Teknisk drift*, heter det at Teknisk drift har for liten administrasjon, og har behov for kontorsekretær. Tjenesten har også for lavt budsjett i forhold til alle oppgavene. Vedlikeholdsbehovet blir beskrevet som stort, fordi bygningsmassen er av eldre dato og vedlikeholdsbudsjettene er altfor lave. Vaktmestrene foretar en del mindre vedlikehold i løpet av året, utover dette blir kun nødvendige reparasjoner foretatt. Kommunen har solgt en del boliger de siste årene, men gevinsten av salgene er ikke blitt satt av til oppgradering av gjenværende boliger. Økonomiplanen trekker fram at boliger som brukes til sosiale formål krever mer vedlikehold og vaktmestertjeneste enn andre.

Økonomiplan 2012 – 2015. Årsbudsjett 2012.

Økonomiplanen/årsbudsjettet ble behandlet av kommunestyret 15.12.11 ved sak 57/11. I kapittel åtte *Teknisk drift* beskriver rådmannen statusen og utfordringene innenfor vedlikehold slik: "Området har store utfordringer med å få stramme budsjetttrammer til å strekke til, samtidig som en opplever økte forventninger fra innbyggere. Vedlikeholdskostnadene er holdt uforsvarlig lavt over en lengre periode, og rådmannen anser det som sannsynlig at en om kort tid vil komme til et punkt hvor en ikke kan utsette vedlikeholdet ytterligere. Konsekvensen av dårlig vedlikehold er verdiforringelse av kommunens eiendom, og store engangskostnader når kostnadene må tas."

Det blir også i denne økonomiplanen/dette årsbudsjettet trukket fram at vedlikeholdsområdet har liten administrasjon og liten bemanning. Bare strengt nødvendige reparasjoner er blitt foretatt, i tillegg til mindre vedlikehold som vaktmestrene har foretatt gjennom året. Videre beskrives vedlikeholdsområdet som et område hvor det kan anses som sikkert at uforutsette kostnader vil oppstå. Selv om regnskapsrapporter viser at slike uforutsette utgifter oppstår, har det vært vanskelig å få avsatt midler til vedlikehold i en anstrengt kommuneøkonomi. Administrasjonen har derfor måttet søke formannskapet eller kommunestyrets godkjenning selv for bruk av mindre beløp.

Årsbudsjett 2011

I delkapittel 8.2 *Netto budsjetttrammer (rådmannens forslag)* i *Årsbudsjett/økonomiplan 2011 – 2014* der første året er budsjett for 2011, går det fram at rådmannen foreslår kr 12 543 000 som netto budsjetttramme for ansvar 4410 *Bygg og anlegg*. Ut fra det revisjonen kan se, foreslår ikke rådmannen bruk av vedlikeholdsmidler i 2011. Kommunestyrets behandling av rådmannens budsjettforslag endte med vedtak om en netto budsjetttramme på kr 13 003 000 for ansvar 4410 *Bygg og anlegg*.

Årsbudsjett 2012

Årsbudsjettet for 2012 som ble behandlet av kommunestyret 15.12.11 ved sak 57/11, "*Kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan 2012-2015. Årsbudsjett 2012*", er også framstilt med netto budsjetttrammer og viser vel 15,7 millioner kroner til sektoren *Teknisk drift*. I vedlegg 7 "*Oversikt over forslag til nye driftstiltak*" går det fram at rådmannen blant annet foreslår at kr 10 000 av disse midlene blir tildelt *Vedlikehold bygg*. Videre foreslår rådmannen at en barnehage blir tildelt kr 120 000 til nytt gulvbelegg, og at kr 200 000 blir satt av til hver av postene *Vedlikehold av kommunale boliger* og *Vedlikehold kommunale bygg*.

Revisors vurdering

Årsbudsjettene informerer om planlagt ressursbruk på FDV-området. Det framgår av rådmannens forslag til økonomiplan at stramme budsjetttrammer har ført til at bare strengt nødvendige reparasjoner er blitt foretatt de siste årene, og det har derfor i liten grad vært budsjettet med midler til vedlikehold. Økonomiplanene for 2011 og 2012 opplyser beslutningstakerne om den generelle tilstanden på kommunens bygg. Det går også fram av dokumentene at vedlikeholdsbehovene er store og vil kreve betydelige ressurser etter hvert som etterslepet skal tas inn. Økonomiplanforslaget viser imidlertid ikke beregnet behov for bygningsvedlikehold med forventede utgifter samt inntekter. Med bakgrunn i dette vurderer revisor informasjonskriteriene som **delvis oppfylte**.

5.3 Konklusjon

Lyngen kommunes rapporteringer samsvarer i hovedsak med kommunelovens og økonomireglementets krav og utgjør på dette grunnlaget tilfredsstillende informasjon til de folkevalgte. Målt opp mot utledete beste praksiskrav på området har imidlertid rapporteringene mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at kommunens rapporteringsrutiner ikke fullt ut sikrer de folkevalgte tilstrekkelig beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen. Konklusjonen bygger på revisjonens vurdering av informasjon administrasjonen gir i de undersøkte økonomi-rapportene og forslagene til årsberetning og årsbudsjett/økonomiplan. For å ha oppfylt alle de utledete beste praksiskriteriene på området, burde økonomirapportene ha vært spesifiserte for FDV-området, i tillegg til at administrasjonen burde ha beregnet ressursbehovet til og foreslått prioriteringer av vedlikehold av kommunens bygninger.

6 SAMLET KONKLUSJON

Lyngen kommunes system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold har mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at det ikke er tilfredsstillende. Kommunen har ikke utarbeidet mål og prioriteringer og mangler dermed en strategi for eiendomsforvaltningen. Andre mangler i systemet gjelder tilstandsvurderinger, beregning av livssyklus-/årskostnader (NS 3454), utarbeiding av vedlikeholdsplaner og kompetanseutvikling.

Lyngen kommunes rapporteringer samsvarer i hovedsak med kommunelovens og økonomireglementets krav og utgjør på dette grunnlaget tilfredsstillende informasjon til de folkevalgte. Målt opp mot utledete beste praksiskrav på området har imidlertid rapporteringene mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at kommunens rapporteringsrutiner ikke fullt ut sikrer de folkevalgte tilstrekkelig beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen. Konklusjonen bygger på revisjonens vurdering av informasjon administrasjonen gir i de undersøkte økonomirapportene og forslagene til årsberetning og årsbudsjett/økonomiplan. For å ha oppfylt alle de utledete beste praksiskriteriene på området, burde økonomirapportene ha vært spesifiserte for FDV-området, i tillegg til at administrasjonen burde ha beregnet ressursbehovet til og foreslått prioriteringer av vedlikehold av kommunens bygninger.

7 HØRING

7.1 Rådmannens hørings svar

Revisjonen sendte sin rapport til verifisering av fakta og innhenting av rådmannens høringskommentar til Lyngen kommune v/ rådmannen den 4.2.2014, med høringsfrist 17.2.2014. Den 16.2.2014 mottok revisjonen svar fra rådmannen pr. e-post. Etter mottak av rådmannens verifiserings- og hørings svar har revisjonen foretatt enkelte endringer i rapporten. Rådmannens svar er klippet inn nedenfor.

“Her kommer kommunens kommentarer til fakta og vurderingsdel.

- *4.1 Vil bli utarbeidet i forbindelse med/som oppfølging av igangsatt arbeid med ekstern konsulents gjennomgang av kommunens eiendomsmasse/funksjoner/arealbehov og organisering av drift/vedlikehold av kommunale bygg.*
- *4.2 Vil bli utarbeidet i forbindelse med/som oppfølging av igangsatt arbeid med ekstern konsulents gjennomgang av kommunens eiendomsmasse/funksjoner/arealbehov og organisering av drift/vedlikehold av kommunale bygg.*
- *4.3 Uenig i konklusjonen. Kommunen har oversikt. Revisor begrunner ikke hvor for kriteriet ikke er oppfylt.*
- *4.5 Vil bli utarbeidet i forbindelse med/som oppfølging av igangsatt arbeid med ekstern konsulents gjennomgang av kommunens eiendomsmasse/funksjoner/arealbehov og organisering av drift/vedlikehold av kommunale bygg.*

- *4.6 Uenig i konklusjonen. Det er ikke i hvilken grad vedlikeholdspersonalet får delta på kurs o.l. som avgjør kompetansenivået. Det er det formelle/praktiske kompetansenivået som er det essensielle her. Her har vi medarbeidere med formalisert utdanning innenfor bygningsingeniørfeltet og fagarbeidere innenfor bygg, tømrer og vaktmesterfagene. Det tas imidlertid i budsjettet for 2014 høyde for kurspåfyll etter behovsvurderinger gjort av ledelse og ansatte.*
- *4.7 Uenig i konklusjon. Lyngen kommune har som mål på generelt grunnlag å ha et vedlikeholdsregime som ivaretar bygningenes verdi på en best mulig måte. Imidlertid er økonomi og budsjettssituasjonen i kommunen slik at investeringer for å dekke inn vedlikeholdsetterlepet ikke er mulig å realisere. Punktet bør skrives om.*
- *5.1 Uenig i konklusjonen. 1. og 2. tertialrapport baserer seg på avviksrapportering – ikke totalrapportering. Med referanse til den generelle kunnskapen i det politisk/administrative nivå for FDV-området, er både politisk og administrativt nivå meget bevisst og klar over at vedlikeholdet av kommunale bygg ikke er ideelt i hht. ønskelig nivå. Det er ikke en nødvendighet å ha detaljerte rapporteringer for å skaffe seg den innsikten. Rapportering fom. 2014 vil imidlertid bygge inn større grad av kvalitativt og kvantitativ rapportering.*
- *5.2 Se kommentarer til pkt. 5.1. Uforståelig konklusjon - det sies fra KomRev at det i økonomiplanen påpekes og konstateres at det foreligger store etterslep, samt at årsbudsjett og øk.plan allokterer ressursbruk på FDV-området innenfor kommunens økonomiske ramme. Det er jo derfor faktafeil å konkludere med at kriteriet er delvis oppfylt!*
- *5.3 Konklusjonen er fullstendig feil, (jfr. punktene overfor), og må skrives om! Informasjonsgrunnlaget er tilstrekkelig for å kunne fatte beslutninger når det gjelder FDV-forvaltningen.*

7.2 Revisors kommentarer

Revisor ser det som positivt at rådmannen gav sin verifiserings- og høringsuttalelse innen fristen.

Til rådmannens uttalelse har revisjonen følgende merknader:

Rapportens pkt 4.6 Utvikling og vedlikehold av kompetanse

Revisjonen påpeker at vi har sett på hvilke muligheter kommunen i tidsrommet for revisjonens undersøkelse har gitt sine ansatte for utvikling og vedlikehold av kompetanse. Vi har verken kartlagt eller vurdert det formelle og praktiske kompetansenivået til ansatte innenfor *Teknisk drift* i Lyngen kommune.

Rapportens pkt 5.1 Rapportering

Revisjonen registrerer at rådmannen er uenig i beste praksiskravet om at administrasjonen bør rapportere på tilstanden på kommunens bygninger, med forslag til prioriteringer og beregnede utbedringskostnader. Vi viser i den forbindelse til vår utledning av revisjonskriterier på rapportens side 9 hvor vi gjør rede for dette beste praksiskravet.

8 REFERANSER

- FOBE (Forum for offentlige bygg og eiendommer)/KoBE (Kompetanse for bedre eiendomsforvaltning) *Bedre eierskap i kommunene* (2007)
- Forskrift 15.12.2000 nr. 1423 om årsbudsjett (for kommuner og fylkeskommuner) (*budsjettforskriften*)
- Kommunesektorens organisasjon (KS) *Bedre eiendomsforvaltning og vedlikehold; - En veileder for folkevalgte og rådmenn*⁸
- Lov 25.09.1992 nr. 107 *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven/kml)*
- Multiconsult & PricewaterhouseCoopers (2008a) *Vedlikehold i kommunesektoren – Fra forfall til forbilde* (på vegne av Kommunesektorens organisasjon/KS)
- Multiconsult & PricewaterhouseCoopers (2008b) *Vedlikehold i kommunesektoren – Fra forfall til forbilde* (på vegne av Kommunesektorens organisasjon/KS) – Appendiks 2
- NOU 2004:22 *Velholdte bygninger gir mer til alle. Om eiendomsforvaltning i kommunesektoren*. Statens forvaltningstjeneste, Oslo.
- Norsk standard (NS) 3454 *Livssyklus kostnader for byggverk*
- Riksrevisjonens dokument 3:13 (2004-2005) *Riksrevisjonens undersøkelse av kommunenes ansvar for skolebygninger*
- Økonomiplan 2007 – 2010 – årshjul, inntektsrammer, mv. vedtatt i kommunestyret 21.06.06 – sak 29/06

---

⁸ Veilederen er udatert, men kan være utgitt i 2008/2009 fordi den bygger på en undersøkelse gjennomført i 2008.

Om oss og vår forvaltningsrevisjonskompetanse

KomRev NORD IKS er et interkommunalt selskap som er etablert for å utføre en helhetlig revisjon av kommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, overformynderier, kirkelige regnskaper og legater. Våre eiere og oppdragsgivere er Troms fylke, 18 kommuner i Troms og 9 kommuner i Nordland.

Hovedkontoret ligger i Harstad, med avdelingskontorer i Tromsø, Narvik, Sortland, Finnsnes og Storslett.

Vi har 33 medarbeidere som til sammen innehar lang erfaring fra og god kunnskap om offentlig sektor og revisjon.

Selskapet er uavhengig i forhold til kommuner, stat, privat næringsliv og andre institusjoner i samfunnet.

Vårt forvaltningsrevisjonsteam består av ni medarbeidere med høyere utdanning innen ulike fag:

- Administrasjons- og organisasjonsvitenskap
- Juss
- Pedagogikk
- Samfunnsplanlegging
- Sosiologi
- Statsvitenskap
- Økonomi

KomRev NORD har tidligere gjennomført følgende forvaltningsrevisjonsprosjekter i Lyngen kommune:

Lyngen omsorgssenter, 2004

Offentlige anskaffelser, 2004

Økonomistyring, 2006

Barnevernet, 2008

Spesialundervisning i grunnskolen, 2009

Arbeidsmiljø og sykefravær i pleie- og omsorgssektoren, 2012

Utvalg: Kontrollutvalget i Lyngen kommune	Saksnummer: 3/2014	Møtedato: 26.2.2014	Saksbehandler: Lill Martinsen
---	-----------------------	------------------------	----------------------------------

**FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT   FORVALTNING,   DRIFT   OG
VEDLIKEHOLD AV EIENDOM**

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget råder kommunestyret å fatte slikt *v e d t a k*:

1. Kommunestyret viser til rapporten *Forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom* hvor det framkommer at Lyngen kommunes system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold har mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at det ikke er tilfredstillende..
2. Kommunestyret ber rådmannen om å iverksette tiltak for å forbedre de svakheter som synliggjøres i rapporten og oppsummeres som følger:
  - Det bør utarbeides forslag til overordnet mål og prioriteringer for vedlikeholdsarbeidet for tiden framover og legge dette fram for kommunestyret.
  - Det bør utarbeides *tilstandsvurderinger* for alle og hvert enkelt bygg som kommunen eier.
  - Det bør utarbeides oversikt over *livssyklus og årskostnader* for bygg (jf. NS3454)
  - Det bør utarbeides vedlikeholdsplaner for alle og hvert enkelt bygg som kommunen eier.
  - Det bør utarbeides *særskilt* oversikt over FDV-området i kommunens årsberetninger og i kommunens økonomirapporter.
  - Det bør innarbeides rutiner knyttet til beregning av vedlikeholdsetterslep for den kommunale bygningsmassen.
  - Det bør på vurderes å innføre rutiner knyttet til økonomiplan og årsbudsjett med hensyn til å synliggjøre midler til bygningsvedlikehold inkludert inntekter og utgifter, samt forslag til prioriteringer av vedlikehold.

3. Kommunestyret ber byrådet gi punktvis tilbakemelding til kontrollutvalget om hvilke tiltak kommunen vil iverksette (ev. har iverksatt) og hvilke vurderinger som er gjort, for å følge opp punktene i vedtakets punkt 2. Frist for tilbakemelding fastsettes til 1.9.2014.

Saken gjelder:

Rapportering fra KomRev NORD etter gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt *Forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom* i Lyngen kommune.

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:	Forvaltningsrevisjonsrapport fra KomRev Nord datert 19.2.2014 – <i>Forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom</i> .
B: Utrykte vedlegg:	Kontrollutvalgssakene 32/12, 18/13, 26/13

Saksutredning:

Kontrollutvalget fattet i møte den 13. mars 2013, under behandling av sak 18/13, vedtak om å bestille et forvaltningsrevisjonsprosjekt vedrørende forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg - på bakgrunn av forslag til bestilling fra K-Sekretariatet. Bestillingen ble oversendt KomRev NORD 19.3.2013. KomRev NORD utarbeidet forslag til overordnet prosjektskisse og problemstillingene som søker besvart i prosjektet er som følger:

1. *Har Lyngen kommune tilfredsstillende planleggings- og styringssystem for forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen og ivaretas disse verdiene på en tilfredsstillende måte?*
2. *Sikres det at de folkevalgte har tilstrekkelig beslutningsgrunnlag i tilknytning til eiendomsforvaltningen?*

I notat av 10.1.14, fra KomRev NORD informeres det om endring av problemstilling, se for øvrig notatet under referatsak 13/14. Problemstillingene endres ut fra dette til:

1. *Har Lyngen kommune tilfredsstillende system for planlegging og styring av vedlikehold av bygningsmassen?*
2. *Har Lyngen kommune rapporteringsrutiner som sikrer at de folkevalgte har tilstrekkelig beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen?*

Forvaltningsrevisjonsrapporten foreligger nå fra KomRev NORD.

Rapporten tar oss innledningsvis inn i et sammendrag hvor det framkommer at Lyngen kommunes system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold har mangler som gjør at

revisjonen konkluderer med at det ikke er tilfredsstillende. Rapporten påpeker videre at kommunen ikke har utarbeidet mål og prioriteringer, og ut fra det mangler en strategi for eiendomsforvaltningen. Andre mangler som blir nevnt er blant annet tilstandsvurderinger, beregning av livssyklus-/årskonstnader (NS3554), utarbeiding av vedlikeholdsplaner og kompetanseutvikling.

Sammendraget i rapporten oppsummerer videre at Lyngen kommunes rapporteringsrutiner samsvarer i hovedsak med kommunelovens og økonomireglementets krav, og utgjør på det grunnlaget tilfredsstillende informasjon til de folkevalgte. Rapporten viser også til at det er oppmålt mot utledet beste praksiskrav på området at rapporteringene har mangler, som gjør at revisjonen konkluderer med at kommunens rapporteringsrutiner ikke fullt ut sikrer de folkevalgte tilstrekkelig med beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen. Revisjonen påpeker videre at for å oppfylle de utledete beste praksiskriteriene på området, burde administrasjonen ha beregnet ressursbehovet til og foreslått prioriteringer av vedlikehold av kommunens bygninger.

Kapittel 2 i rapporten omtaler de valgte revisjonskriterier¹ i tilknytning til problemstillingene. Videre tar rapporten leseren gjennom metodebruk og avgrensninger som er gjort i forbindelse med dette forvaltningsrevisjonsprosjektet. I kapittel 4 omtales hvert enkelt funn knyttet til problemstilling nr. 1 - *Har Lyngen kommune tilfredsstillende planleggings- og styringssystem for forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen og ivaretas disse verdiene på en tilfredsstillende måte?* For nærmere lesning, se rapporten side 12-15. I rapportens kapittel 5, er det problemstilling nr. 2 - *Har Lyngen kommune rapporteringsrutiner som sikrer at de folkevalgte har tilstrekkelig beslutningsgrunnlag innenfor eiendomsforvaltningen?* - som omtales nærmere, se rapporten side 16-21 for nærmere lesning.

En samlet konklusjon framkommer i rapportens kapittel 6, og rådmannens høring i kapittel 7. I høringssvaret fra rådmannen framkommer det at rådmannen er uenig i flere av konklusjonene som revisjonen har gitt. Sekretariatet har likevel basert forslag til vedtak i saken på de kriterier som revisjonen har utledet som beste utledete revisjonskriterier og videre ut fra at enkelte kriterier ikke er oppfylt eller delvis oppfylt.

I henhold til kontrollutvalgskonferensens § 12 skal utvalget påse at kommunestyrets vedtak i tilknytning til behandling av rapporten følges opp. Kontrollutvalget skal igjen rapportere dette til kommunestyret. Det er derfor viktig at kontrollutvalget får tilbakemelding fra administrasjonen hvilke tiltak denne har iverksatt og med en fastsatt tidsfrist.

Tromsø, den 20. februar 2014

Lill Martinsen
rådgiver

¹ Revisjonskriterier er krav, normer, og/eller standarder som kommunens praksis på det reviderte området skal vurderes i forhold til.

Lyngen kommune v/ordføreren
9060 Lyngseidet

Deres ref:

Vår ref: 19/14/424.5.5/LM

Saksbehandler: Lill Martinsen
E-postadresse: lill@k-sek.no

Telefon: 77 78 83 43 Dato: 16.5.2014
Mobil: 99 24 27 93

SAK 3/14 FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT FORVALTNING, DRIFT OG VEDLIKEHOLD AV KOMMUNALE BYGG - FDV

Kontrollutvalget i Lyngen kommune har i møtet 26.2.2014 i sak 3/14 protokollert følgende:

Innstilling:

Kontrollutvalget rå kommunestyret å fatte slikt *v e d t a k*:

1. Kommunestyret viser til rapporten *Forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom* hvor det framkommer at Lyngen kommunes system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold har mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at det ikke er tilfredsstillende.
2. Kommunestyret ber rådmannen om å iverksette tiltak for å forbedre de svakheter som synliggjøres i rapporten og oppsummeres som følger:
  - Det bør utarbeides forslag til overordnet mål og prioriteringer for vedlikeholdsarbeidet for tiden framover og legge dette fram for kommunestyret.
  - Det bør utarbeides *tilstandsvurderinger* for alle og hvert enkelt bygg som kommunen eier.
  - Det bør utarbeides oversikt over *livssyklus og årskostnader* for bygg (jf. NS3454)
  - Det bør utarbeides vedlikeholdsplaner for alle og hvert enkelt bygg som kommunen eier.
  - Det bør utarbeides *særskilt* oversikt over FDV-området i kommunens årsberetninger og i kommunens økonomirapporter.
  - Det bør innarbeides rutiner knyttet til beregning av vedlikeholdsetterslep for den kommunale bygningsmassen.

Postadresse: K-Sekretariatet IKS Postboks 6600 9296 TROMSØ	Hovedkontor: Fylkeshuset Strandvn. 13, TROMSØ Tlf. 77 78 80 43	Avdelingskontor: Postmottak 9479 HARSTAD Tlf. 77 02 61 66	Avdelingskontor: Fossen 9144 SAMUELSBERG Tlf. 77 71 61 14	Avdelingskontor: c/o Lenvik kommune 9306 FINNSNES Tlf. 77 87 10 65	Organisasjonsnr: 988 064 920
---	---	--	--	---	---------------------------------

- Det bør vurderes å innføre rutiner knyttet til økonomiplan og årsbudsjett med hensyn til å synliggjøre midler til bygningsvedlikehold inkludert inntekter og utgifter, samt forslag til prioriteringer av vedlikehold.
3. Kommunestyret ber rådmannen gi punktvis tilbakemelding til kontrollutvalget om hvilke tiltak kommunen vil iverksette (ev. har iverksatt) og hvilke vurderinger som er gjort, for å følge opp punktene i vedtakets punkt 2. Frist for tilbakemelding fastsettes til 1.9.2014.

Behandling:

Forvaltningsrevisor presenterte rapportens innhold og svarte på spørsmål fra utvalgets medlemmer.

Felles forslag til endring:

I kulepunkt to – ordet *verdivurdering* legges til i setningen. I vedtakets punkt 2, siste kulepunkt sløyfes ordet *vurderes*.

Innstillingen med foreslåtte endring enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Kontrollutvalget rår kommunestyret å fatte slikt *v e d t a k*:

1. Kommunestyret viser til rapporten *Forvaltning, drift og vedlikehold av eiendom* hvor det framkommer at Lyngen kommunes system for planlegging og styring av bygningsvedlikehold har mangler som gjør at revisjonen konkluderer med at det ikke er tilfredsstillende..
2. Kommunestyret ber rådmannen om å iverksette tiltak for å forbedre de svakheter som synligjøres i rapporten og oppsummeres som følger:
  - Det bør utarbeides forslag til overordnet mål og prioriteringer for vedlikeholdsarbeidet for tiden framover og legge dette fram for kommunestyret.
  - Det bør utarbeides *tilstand- og verdivurderinger* for alle og hvert enkelt bygg som kommunen eier.
  - Det bør utarbeides oversikt over *livssyklus og årskostnader* for bygg (jf. NS3454)
  - Det bør utarbeides vedlikeholdsplaner for alle og hvert enkelt bygg som kommunen eier.
  - Det bør utarbeides *særskilt* oversikt over FDV-området i kommunens årsberetninger og i kommunens økonomirapporter.

- Det bør innarbeides rutiner knyttet til beregning av vedlikeholdsetterslep for den kommunale bygningsmassen.
  - Det bør innføres rutiner knyttet til økonomiplan og årsbudsjett med hensyn til å synliggjøre midler til bygningsvedlikehold inkludert inntekter og utgifter, samt forslag til prioriteringer av vedlikehold.
3. Kommunestyret ber rådmannen gi punktvis tilbakemelding til kontrollutvalget om hvilke tiltak kommunen vil iverksette (ev. har iverksatt) og hvilke vurderinger som er gjort, for å følge opp punktene i vedtakets punkt 2. Frist for tilbakemelding fastsettes til 1.9.2014.

Iht. KL § 77 nr. 6 – hvor det framgår at saken skal være framlagt administrasjonssjefen til uttalelsen før den rapporteres til kommunestyret – har saken vært oversendt rådmannen. Tilbakemelding fra rådmannen har ikke blitt mottatt innen satt frist og det antas derfor at rådmannen ikke har merknader til saken.

Kontrollutvalget ønsker at KomRev NORD v/forvaltningsrevisor presenterer kortfattet rapportens innhold for kommunestyret, og K-Sekretariatet ber derfor om at det settes av tid til en slik presentasjon (ca. 15-30 minutter). Neste kommunestyremøte er i følge møteplanen fastsatt til 12. juni 2014, og det vil være ønskelig at presentasjonen skjer tidlig i møtet.

Med vennlig hilsen

Lill Martinsen
rådgiver

Gjenpart: KomRev NORD v /oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
4/17	Lyngen kommunestyre	22.02.2017

Forvaltningsrevisjonsrapport kvalitet i rus- og psykiatritjenesten i Lyngen kommune

Henvisning til lovverk:

Vedlegg

- 1 Lyngen sak 34-16 - Forvaltningsrevisjonsrapport Kvalitet innen rus- og psykiatritjenesten
- 2 Rapport - endelig
- 3 Forvaltningsrevisjonsrapport rus-psykiatritjenesten

Kontrollutvalgets innstilling

1. Kommunestyret viser til oppsummering og konklusjon samt anbefalinger i rapporten *Kvalitet i rus og psykiatritjenesten*.
2. Kommunestyret ber rådmannen om å iverksette tiltak for å følge opp den anbefalingen som er gitt i rapporten som følger:
  - *Å skriftliggjøre at tiltaksteamet i funksjonen som koordinerende enhet tillegges oppgavene som går fram av helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 og forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6. Dette kan for eksempel gjøres i forbindelse med revideringen av rehabiliteringsplanen.*
3. Kommunestyret ber rådmannen gi tilbakemelding til kontrollutvalget om hvilke tiltak kommunen vil iverksette (ev. har iverksatt) og hvilke vurderinger som er gjort, for å imøtekomme anbefalingen i rapporten. Frist for tilbakemelding fastsettes til 30.4.2017.

Saksopplysninger

Det vises til vedlagte rapport og kontrollutvalgssak 34/16.

Vurdering av alternativer og konsekvenser

Utvalg: Kontrollutvalget i Lyngen kommune	Saksnummer: 34/2016	Møtedato: 8.12.2016	Saksbehandler: Odd Kr. Solberg
---	------------------------	------------------------	-----------------------------------

**FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT KVALITET I RUS- OG
PSYKIATRITJENESTEN I LYNGEN KOMMUNE**

Innstilling til vedtak:

Kontrollutvalget rå kommunestyret å fatte slikt *vedtak*:

1. Kommunestyret viser til oppsummering og konklusjon samt anbefalinger i rapporten *Kvalitet i rus og psykiaritjenesten*.
2. Kommunestyret ber rådmannen om å iverksette tiltak for å følge opp deN anbefalingeN som er gitt i rapporten som følger:
  - *Å skriftliggjøre at tiltaksteamet i funksjonen som koordinerende enhet tillegges oppgavene som går fram av helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 og forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6. Dette kan for eksempel gjøres i forbindelse med revideringen av rehabiliteringsplanen.*
3. Kommunestyret ber rådmannen gi tilbakemelding til kontrollutvalget om hvilke tiltak kommunen vil iverksette (ev. har iverksatt) og hvilke vurderinger som er gjort, for å imøtekomme anbefalingene i rapporten. Frist for tilbakemelding fastsettes til 30.4.2017.

Saken gjelder:

Behandling av forvaltningsrevisjonsrppporten *Kvalitet i rus- og psykiaritjenesteen i Lyngen kommune*

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg: Forvaltningsrevisjonsrapport Kvalitet i rus- og psykiatritjenesten datert 6.12.2016
Notat av 21.10.2016 fra KomRev NORD
Diverse e-poster

B: Utrykte vedlegg: Kontrollutvalgssakene 15/16, 21/16 og 27/16

Saksutredning:

Kontrollutvalget besluttet i møtet 16.2.2016, under behandlingen av sak 15/16, å bestille et forvaltningsrevisjonsprosjekt vedrørende *Kvalitet innen rus-/psykiatritjenesten i Lyngen kommune*. Forslag til bestilling ble utarbeidet av sekretariatet og oversendt medlemmene for godkjenning. Bestillingen ble oversendt KomRev NORD den 18.april 2016. I ettertid er det oversendt en e-post med tilleggsopplysninger til bestillingen.

KomRev NORD har deretter utarbeidet en overordnet prosjektskisse som ble godkjent i sak 21/16 i møte 12.5.2016.

Formålet med forvaltningsrevisjonsprosjektet innenfor dette området var å bidra til å sikre at Lyngen kommune har et tilbud til personer med behov for tjenester relatert til rus- og psykiatriproblemer som er tilfredsstillende, at individuelle planer utarbeides i de tilfellene det er påkrevd, og at samordningen/koordineringen mellom de ulike tjenestetilbyderne i Lyngen kommune, herunder Nav og psykiatritjenesten, fungerer tilfredsstillende.

Kontrollutvalget er holdt løpende orientert om status i prosjektarbeidet.

Rapporten foreligger nå fra revisor, jf. vedlegg.

Problemstillingen som søkes besvart i prosjektet er som følger:

Har Lyngen kommune rutiner i henhold til sentrale og lokale mål for samordning av tjenester for personer med sammensatte behov relatert til rus og psykiatri?

Revisjonens oppsummering og konklusjon på bakgrunn av funn og vurderinger i prosjektet framgår i rapportens kapittel 5.3 – og er som følger:

KomRev NORD konkluderer med at Lyngen kommune ved Rus og psykiske helsetjeneste i liten grad har rutiner i henhold til sentrale og lokale mål for samordning av tjenester for personer med sammensatte behov relatert til rus og psykiatri. Konklusjonen bygger på revisors funn og følgende oppsummerte vurderinger:

Kommunen har oppfylt det utledete revisjonskriteriet om å legge til rette for samhandling mellom ulike tjenester innad i kommunen og med andre tjenesteytere. Oppfylt er også kriteriet om at kommunen skal tilby koordinator til tjenestemottakerne.

Revisor vurderer som delvis oppfylt revisjonskriteriet om interne retningslinjer for arbeidet med individuell plan og koordinator.

Tre av revisjonskriteriene er etter revisors vurdering ikke oppfylte av kommunen:

- *oppretting av koordinerende enhet*
- *rutiner for kartlegging og henvisning til lærings – og mestringstilbud i helseforetaket og kommunen*
- *tilbud om deltakelse i gruppebasert lærings- og mestringstilbud*

På grunn av mangelfull dokumentasjon har revisor ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere hvorvidt Lyngen kommune oppfylder plikten til å tilby individuell plan til tjenestemottakere som har krav på det. Og når det ikke er utarbeidet individuell plan for tjenestemottakere innafor Rus og psykisk helsetjeneste, er det ikke aktuelt for revisor å gjøre vurderinger opp mot revisjonskriteriene om samtykke og brukermedvirkning ved utarbeiding av individuell plan.

Hva gjelder botilbud så konkluderer KomRev NORD følgende i kapittel 6:

Helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder for Rus- og psykiske helsetjeneste opplyser at Lyngen kommune har begrenset tilgang på kommunale boliger. Det er for tiden ikke satt av noen boliger spesielt til brukere av tjenester innenfor rus og psykiatri. Disse brukerne får tildelt kommunale boliger på lik linje med andre, og kommunen har boligsøkere på venteliste. De to ettervernsboligene som tidligere var på Solhov bo- og aktivitetssenter er ødelagt i brann. En arbeidsgruppe har foreslått framtidige bo- og aktivitetstilbud blant brukere av rus- og psykiske tjenester, men gruppas forslag til plassering har vært omdiskutert. Når administrasjonen har lagt fram forslag til plassering av boliger for brukere av rus- og psykiske helsetjenester, har forslagene blitt nedstemt ved den politiske behandlingen.

Revisjonen gir på bakgrunn av konklusjonen og oppsummeringen i prosjektet følgende anbefalinger – beskrevet i rapportens kapittel 8:

Med henvisning til revisors funn, vurderinger og konklusjon samt Lyngen kommunes hørings svar til rapporten anbefaler vi kommunen å skrifliggjøre at tiltaksteamet i funksjonen som koordinerende enhet tillegges oppgavene som går fram av helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 og forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6. Dette kan for eksempel gjøres i forbindelse med revideringen av rehabiliteringsplanen.

I innstilling til vedtak er det tatt utgangspunkt i rapportens anbefalinger, som listet opp ovenfor.

I henhold til kontrollutvalgsforskriftens § 12 skal utvalget påse at kommunestyrets vedtak i tilknytning til behandling av rapporten følges opp. Kontrollutvalget skal igjen rapportere dette til kommunestyret. Det er derfor viktig at kontrollutvalget får tilbakemelding fra administrasjonen – med en fastsatt tidsfrist – om hvilke tiltak denne har iverksatt. Forslag til frist for tilbakerapportering settes derfor til 30.4.2015.

Manndalen, 8. desember 2016

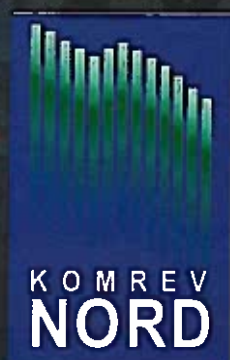
Odd Kr Solberg
rådgiver

FORVALTNINGSREVISJON

Kvalitet i rus- og psykiatritjenesten

Lyngen kommune

Rapport 2016

Forord

På grunnlag av bestilling fra kontrollutvalget i Lyngen kommune har KomRev NORD gjennomført forvaltningsrevisjon av kommunens rus- og psykiatritilbud. Kontrollutvalgets plikt til å påse at forvaltningsrevisjon gjennomføres, følger av lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 77 nr. 4. Ifølge forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner m.v. (revisjonsforskriften) § 7 innebærer forvaltningsrevisjon å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger.

Før igangsetting av forvaltningsrevisjonsprosjektet har revisjonen vurdert egen uavhengighet overfor Lyngen kommune, jf, kommuneloven § 79 og revisjonsforskriften kapittel 6. Vi kjenner ikke til forhold som er egnet til å svekke tilliten til vår uavhengighet og objektivitet.

Prosjektet har gått uten store forsinkelser. Vi takker kommuneadministrasjonen for godt samarbeid.

Tromsø, 6. desember 2016

Knut Teppan Vik

Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Åse Skavdal

Prosjektleder, forvaltningsrevisor

Elsa-Leony Larsen

Prosjektmedarbeider

0 SAMMENDRAG

Bakgrunnen for revisors undersøkelse av kvaliteten i rus- og psykiaritjenesten i Lyngen kommune er kontrollutvalgets bestilling av et forvaltningsrevisjonsprosjekt som skulle bidra til å sikre at Lyngen kommune har et tilfredsstillende tilbud til personer med behov for tjenester relatert til dette feltet. Utvalget ønsket også å sikre at samordning/koordinering mellom tjenestene og mot øvrige samarbeidspartnere innenfor samhandlingsreformen fungerer tilfredsstillende. Prosjektet skulle i tillegg kunne gi innblikk hvorvidt eventuelle utarbeidete rutiner for tjenestene er skriftliggjorte og innarbeidet i *Rus- og psykiske helsetjenesters arbeidspraksis*. Til sist ønsket kontrollutvalget å bidra til å sette fokus på tjenestens ulike utfordringer, og på den måten kunne bidra med å se mulige løsninger. Lyngen kommunes botilbud til personer med rusproblemer og/eller psykiske vansker er også kort omtalt i revisors rapport.

Undersøkelsen av kommunens samordningsrutiner for rus- og psykiske helsetjenester er gjennomført ved å gå gjennom de skriftlige rutinene vi er blitt forelagt på området og den etablerte praksisen revisor har fått beskrevet fra informanter i kommunen. Både skriftlige og praktiserte rutiner er vurdert mot relevante bestemmelser i lover og forskrifter som regulerer tjenesteutøvelsen innenfor rus og psykiske helsetjenester. I revisors vurderinger har vi også sett hen til bestemmelser i tjenesteavtalen Lyngen kommune har inngått med Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN).

Etter å ha undersøkt kommunens rutiner innenfor samordning av tjenester for personer med sammensatte behov relatert til rus og psykiatri, konkluderer KomRev NORD med at Lyngen kommune i liten grad har rutiner i henhold til sentrale og lokale mål for samordning av tjenester for personer med sammensatte behov relatert til rus og psykiatri. Konklusjonen bygger på revisors funn og følgende vurderinger:

Lyngen kommune har skriftlige rutiner som omhandler registrering av nye brukere, informasjon om tjenestene kommunen kan tilby og hvilke samtykker brukeren må gi når det gjelder opplysningene som blir registrert om vedkommende. Vi legger da til grunn at søknadsskjemaet brukerne må fylle ut ved første eller andre møte med tjenesteutøverne, er en skriftlig rutine. Gjennomgangen av de praktiserte rutinene styrker inntrykket av at *Rus og psykisk helsetjeneste* samarbeider med interne og eksterne aktører, herunder det regionale helseforetaket. Gjeldende krav om at Lyngen kommune skal legge til rette for samhandling mellom ulike tjenester innad i kommunen og med andre tjenesteytere, er oppfylt.

Revisor vurderer regelverkets krav om utarbeidelse av interne retningslinjer for arbeidet med individuell plan og koordinator som delvis oppfylt. Kommunen har utarbeidet mal for arbeidet med individuell plan, men har ikke utarbeidet retningslinjer som i sin helhet omfatter arbeidsoppgavene koordinatorene skal ha, jf. *Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator* § 22, 2. ledd.

Muntlige opplysninger fra kommunen tyder på at individuell plan kan ha blitt diskutert med tjenestemottakere innafor rus og psykiske helsetjenester, men kommunen har ikke framlagt skriftlig dokumentasjon på å ha tilbudt slike planer. Heller ikke gjennom undersøkelser av et utvalg aktuelle tilfeller fant vi dokumentasjon for at kommunen har tilbudt individuell plan. Derfor har revisor ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere hvorvidt Lyngen kommune oppfyller plikten til å tilby individuell plan til tjenestemottakere som har krav på det. Og når det ikke er utarbeidet individuell plan for tjenestemottakere innafor *Rus og psykisk helsetjeneste*, er det ikke aktuelt for revisor å gjøre

vurderinger opp mot revisjonskriteriene om samtykke og brukermedvirkning ved utarbeiding av individuell plan.

På bakgrunn av opplysninger vi har fått vedrørende kommunens rutiner for tildeling av ansvar tilknyttet den enkelte brukers tjenestetilbud, vurderer vi krav i regelverket om at kommunen skal tilby koordinator til tjenestemottakerne, som oppfylt. Vurderingen bygger på at kommunen opplyser å tillegge ansatte i *rus og psykisk helsetjeneste* noen arbeidsoppgaver som etter *Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator* § 22, 2. ledd skal tillegges koordinator. Etter forskriften er arbeidet med individuell plan en sentral del av koordinators arbeidsoppgaver, men plikten til å oppnevne koordinator gjelder uavhengig av om pasienten eller brukeren ønsker å benytte seg av retten til individuell plan. Lyngen kommune har ikke utarbeidet individuelle planer for noen av sine tjenestemottakere. Dermed er det uaktuelt å vurdere ansatte ved Rus og psykisk helsetjeneste sitt arbeid opp imot pliktene relatert til individuell plan. Et koordinerende ansvar for den enkelte bruker ser imidlertid ut til å bli tillagt ansatte i Lyngen kommune.

Rutinene som er beskrevet vedrørende tiltaksteam, sammenfaller etter revisors vurdering ikke med koordinerende enhets oppgaver etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 og forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6. Koordinerende enhet skal ha overordnet ansvar for utarbeidelse av individuell plan, herunder å utvikle og kvalitetssikre rutiner for utarbeidelse av planen. I tillegg må enheten blant annet sørge for nødvendig opplæring og veiledning av tverrfaglig personale. En viktig del av arbeidet vil være opplæring og veiledning av den som blir utpekt som planansvarlig person, og som i praksis fungerer som koordinator. Koordinerende enhet skal også sørge for at det oppnevnes koordinator. Revisor kan ikke se at kommunens tiltaksteam er tillagt nevnte oppgaver. Derfor oppfyller Lyngen kommune etter revisors vurdering ikke ovennevnte krav om å koordinerende enhet.

Rutiner for kartlegging og henvisning til lærings- og mestringstilbud i helseforetaket og kommunen mangler. Bestemmelsen i tjenesteavtalen med UNN om slike rutiner er etter revisors vurdering ikke oppfylt. Revisjonen oppfatter det fra kommunen beskrevne lærings- og mestringstilbudet som individrettet, mens kommunens forpliktelse etter tjenesteavtale nr. 2 skal være gruppebasert. Siden kommunen ikke gir spesielt tilbud om deltakelse i gruppebasert lærings- og mestringstilbud, vurderer revisjonen heller ikke denne bestemmelsen i tjenesteavtalen er oppfylt.

Med henvisning til revisors funn, vurderinger og konklusjon samt Lyngen kommunes høringssvar til rapporten anbefaler vi kommunen å skriftliggjøre at tiltaksteamet i funksjonen som koordinerende enhet tillegges oppgavene som går fram av helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 og forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6. Denne skriftliggjøringen kan for eksempel gjøres i forbindelse med revideringen av rehabiliteringsplanen.

Botilbud

Lyngen kommune opplyser at det er begrenset tilgang på kommunale boliger og det er ikke satt av noen boliger spesielt til brukere av tjenester innenfor rus og psykiatri. Disse brukerne får tildelt kommunale boliger på lik linje med andre, og kommunen har boligsøkere på venteliste.

Sammenfatning

1. Formål

1.1. Formål

1.2. Mål

1.3. Mål

1.4. Mål

1.5. Mål

1.6. Mål

1.7. Mål

1.8. Mål

1.9. Mål

1.10. Mål

1.11. Mål

1.12. Mål

1.13. Mål

1.14. Mål

1.15. Mål

Innholdsfortegnelse

0	SAMMENDRAG	1
1	INNLEDNING	5
2	PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER	5
2.1	Problemstillinger.....	5
2.2	Revisjonskriterier.....	5
2.2.1	<i>Utdyping og utledning av revisjonskriterier</i>	6
3	METODE, DATAMATERIALE OG AVGRENSING	9
4	RUS OG PSYKISK HELSETJENESTE	10
5	SAMORDNING AV TJENESTER	11
5.1	Samhandling internt i kommunen og med andre tjenesteytere.....	11
5.1.1	<i>Revisors funn</i>	11
5.1.2	<i>Revisors vurdering</i>	16
5.2	Individuell plan, samtykke, medvirkning og koordinering.....	16
5.2.1	<i>Revisors funn</i>	16
5.2.2	<i>Revisors vurdering</i>	19
5.3	Konklusjon.....	20
6	BOTILBUD	20
7	HØRING	21
8	ANBEFALING	23
9	REFERANSER	23

1 INNLEDNING

Forvaltningsrevisjon av kommunens tjenester tilknyttet rus og psykiatri ble bestilt i tråd med kommunens plan for forvaltningsrevisjon for årene 2012-2016. Kontrollutvalgets formål med et prosjekt innenfor *Rus- og psykiske helsetjenester* har blant annet vært å bidra til å sikre at Lyngen kommune har et tilfredsstillende tilbud til personer med behov for tjenester relatert til dette feltet. Utvalget har også ønsket å sikre at samordning/koordinering mellom tjenestene og mot øvrige samarbeidspartnere innenfor samhandlingsreformen fungerer tilfredsstillende. Videre har det blitt forutsatt at en forvaltningsrevisjon innenfor dette tjenesteområdet vil kunne gi innblikk hvorvidt eventuelle utarbeidete rutiner for tjenestene er skriftliggjorte og innarbeidet i *Rus- og psykiske helsetjenesters* arbeidspraksis. Kontrollutvalget har også ønsket å bidra til å sette fokus på tjenestens ulike utfordringer, og på den måten kunne bidra med å se mulige løsninger.

2 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER

2.1 Problemstillinger

Vi har tatt utgangspunkt i følgende problemstilling for denne forvaltningsrevisjonen:

Har Lyngen kommune rutiner i henhold til sentrale og lokale mål for samordning av tjenester for personer med sammensatte behov relatert til rus og psykiatri?

Problemstillingen omhandler rutiner for samordning av tjenester. Med *rutiner* mener vi både praksis i kommunen og skriftlig dokumentasjon som er styrende for praksisen. Vi har vurdert og undersøkt både praksis og dokumentasjon opp mot regelverket. Det er i tråd med ordlyden i problemstillingen også å undersøke om kommunen har utarbeidet skriftlige rutiner for de kravene kommunen selv har vedtatt for tjenestene innen rus og psykiatri.

2.2 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er krav, normer og/eller standarder som kommunens praksis på det reviderte området skal vurderes i forhold til. For å besvare problemstillingen i denne undersøkelsen har vi utledet revisjonskriterier fra følgende kilder:

- Lov 24.6.2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
- Prop.91 L (2010-2011) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester
- Lov 02.07.1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)
- Forskrift 16.12.2011 nr. 1256 om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator
- Tjenesteavtale nr. 2 mellom Lyngen kommune og Universitetssykehuset Nord-Norge HF

Med et *helhetlig tjenestetilbud* forstår vi et tjenestetilbud hvor brukeren/pasienten ikke selv må finne frem til de tjenestene han/hun trenger. Tjenestestedene skal samhandle og samarbeide slik at pasienten/brukeren får rett behandling, på rett sted og til rett tid.

I kapittel 2.2.1 redegjør vi nærmere for de relevante revisjonskriteriene. Revisjonskriteriene vi har utledet, oppgis i tekstboks innledningsvis i kapittel 5.

2.2.1 Utdyping og utledning av revisjonskriterier

Samhandling mellom ulike tjenester og tjenesteytere

Samhandling er uttrykk for helse- og omsorgstjenestenes evne til oppgavefordeling seg imellom for å nå et felles, omforent mål, samt evnen til å gjennomføre oppgavene på en koordinert og rasjonell måte.¹

Kommunen plikter etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1 å sørge for at personer som oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Kommunens ansvar etter § 3-1 første ledd innebærer plikt til å legge til rette for samhandling mellom ulike deltjenester innad i kommunen og med andre tjenesteytere der dette er nødvendig for å tilby tjenester omfattet av helse- og omsorgstjenesteloven, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-4 første ledd. Kommunen skal samarbeide med fylkeskommune, regionalt helseforetak og stat, slik at helse- og omsorgstjenesten i landet best mulig kan virke som en enhet, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-4 annet ledd.

Når det gjelder samarbeid mellom kommune og regionalt helseforetak, framgår det av helse- og omsorgstjenesteloven § 6-1 at kommunestyret plikter å inngå samarbeidsavtale med helseforetaket i helseregionen. Avtalen skal som et minimum inneholde blant annet retningslinjer for samarbeid i tilknytning til innleggelse, utskrivning, habilitering og rehabilitering og lærings- og mestringstilbud for å sikre helhetlige og sammenhengende helse- og omsorgstjenester til pasienter med behov for koordinerte tjenester, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 6-2 første ledd nr. 2.

Individrettet samordning av tjenester

Helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 7 omhandler individuell plan, koordinator og koordinerende enhet. Det nærmere innholdet i disse tre tiltakene fremgår av *Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator*. Formålet med tiltakene er blant annet å sikre samhandling og/eller samordning av tjenester mellom ulike tjenestesteder.

Individuell plan

Pasienter og brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester har ifølge § 16 i *Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator* rett til å få utarbeidet en individuell plan. Med behov for *langvarige tjenester* mener vi at behovet må ha en viss varighet, men det kreves ikke at behovet skal være varig eller strekke seg over et bestemt antall måneder eller år.² Det må i alle tilfeller foretas en konkret vurdering av pasientens eller brukerens behov for individuell plan. Med behov for "koordinerte tjenester" mener vi at behovet må gjelde to eller flere helse- og omsorgstjenester, det vil si tjenester fra forskjellige tjenesteytere, og at tjenestene bør ses i sammenheng.³

Individuell plan skal etter bestemmelsene i § 17 *Samtykke* i *Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator* ikke utarbeides uten samtykke fra pasienten eller brukeren eller den som kan samtykke på vegne av vedkommende. Tilsvarende gjelder ved oppnevning av koordinator. Det er to typer samtykke som skal inngås ved oppstart av individuell plan. Det ene er samtykke til å få utarbeidet en individuell plan, og det andre er samtykke til å viderefremme ellers taushetsbelagte opplysninger. Samtykket kan fritt trekkes tilbake av brukeren/pasienten.

¹ Jf. St. meld. Nr. 47 (2008 – 2009) *Samhandlingsreformen* side 13.

² Jf. prop 91 L (2010 - 2011) kap. 31.7.4 *Koordinator i kommunen*

³ Jf. Prop 91 L (2010- 2011) kap. 31.7.4 *Koordinator i kommunen*

Den individuelle planens innhold og omfang skal tilpasses behovene til den enkelte pasient eller bruker. Det skal under utarbeidelse av planen tas hensyn til vedkommendes etniske, kulturelle og språklige forutsetninger, jf. forskrift om habilitering og rehabilitering § 19. Planen skal videre inneholde hovedpunktene angitt i forskriften § 19 bokstav a-i.

Brukermedvirkning

Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator gir i § 16 første ledd brukeren rett til å delta i arbeidet med den individuelle planen, jf. *Pasient og brukerrettighetsloven* § 3-1 første ledd, første setning. Av pasient – og brukerrettighetsloven går det videre fram at tilbudet så langt som mulig skal utformes i samarbeid med pasient og bruker. Pasientens eller brukerens meninger skal tillegges stor vekt ved utformingen av helse- og omsorgstjenestetilbudet. Hvis brukeren ikke har samtykkekompetanse, har vedkommendes nærmeste pårørende rett til å medvirke sammen med brukeren.

Koordinator

For pasienter eller brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester etter loven, skal kommunen ifølge § 21 i *Forskrift om habilitering og rehabilitering og individuell plan og koordinator* tilby koordinator. Plikten til å oppnevne koordinator gjelder uavhengig av om pasienten eller brukeren ønsker å benytte seg av retten til individuell plan.

Oppnevning av koordinator innebærer ifølge *Prop. 91 L* at en bestemt person får hovedansvar for koordinering og oppfølging av den enkelte pasient eller bruker, men ikke at vedkommende skal ha eneansvar for å koordinere tjenestetilbudet. Ansvar for å utarbeide individuell plan må være forankret hos ledelsen av virksomheten, og ledelsen må sørge for rammebetingelser som gjør det mulig å fylle en koordinatorrolle⁴.

Koordinatorrollen innebærer blant annet å være kontaktperson og ha ansvar for å følge opp innspill fra tjenestemottaker og pårørende. Koordinator har en viktig rolle i samhandlingen med spesialisthelsetjenesten, og skal bidra til at pasienten får et "sømløst" tilbud⁵.

Koordinerende enhet

Kommunen skal ha en koordinerende enhet for habiliterings- og rehabiliteringsvirksomhet, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3. Koordinerende enhet skal ha overordnet ansvar for utarbeidelse av individuell plan. Med overordnet ansvar menes ansvar for å utvikle og kvalitetssikre rutiner for utarbeidelse av planen. I tillegg må enheten blant annet sørge for nødvendig opplæring og veiledning av tverrfaglig personale, jf. forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6⁶. En viktig del av arbeidet vil være opplæring og veiledning av den som blir utpekt som planansvarlig person, og som i praksis fungerer som koordinator. Koordinerende enhet skal også sørge for at det oppnevnes koordinator. Slik oppnevning bør så langt som mulig skje i samråd med den enkelte pasient eller bruker.

Tjenesteavtale nr. 2 mellom Lyngen kommune og Universitetssykehuset Nord-Norge HF handler om «*Retningslinjer for samarbeid i tilknytning til innleggelse, utskrivning, habilitering, rehabilitering og lærings- og mestringstilbud for å sikre helhetlige og sammenhengende helse- og omsorgstjenester til pasienter med behov for koordinerte tjenester*». Avtalen inneholder bestemmelser om koordinerende enheter, lærings- og mestringstilbud og samarbeid om individuell plan. Ifølge avtalen skal Lyngen kommune utarbeide interne retningslinjer for individuell plan og

⁴ Jf. Prop.91 L (2010-2011) kap. 31.7.4. *Koordinator i kommunen*

⁵ Jf. Prop.91 L (2010-2011) kap. 31.7.4. *Koordinator i kommunen*

⁶ Se også Prop. 91 L (2010 – 2011) kap. 32.6.2 *Koordinerende enhet i kommunen og spesialisthelsetjenesten*

koordinator, ha rutiner for kartlegging og henvisning til lærings- og mestringstilbud i helseforetaket og i kommunen, samt tilby deltakelse i gruppebasert lærings- og mestringstilbud.

Med bakgrunn i ovennevnte utleder vi at *Lyngen kommune skal*

- *legge til rette for samhandling mellom ulike tjenester innad i kommunen og med andre tjenesteytere*
- *tilby individuell plan til brukere/pasienter som har krav på det*
- *innhente samtykke til utarbeidelse av individuell plan i tråd med regelverkets krav*
- *innhente samtykke til utveksling av taushetsbelagte opplysninger i tråd med regelverkets krav*
- *la bruker/pasient medvirke ved utarbeidelse av individuell plan*
- *tilby koordinator*
- *ha en koordinerende enhet*
- *utarbeide interne retningslinjer for arbeidet med individuell plan og koordinator*
- *ha rutiner for kartlegging og henvisning til lærings- og mestringstilbud i helseforetaket og kommunen*
- *tilby deltakelse i gruppebasert lærings- og mestringstilbud*

3 METODE, DATAMATERIALE OG AVGRENSING

Forvaltningsrevisjonsprosjektet er gjennomført i henhold til gjeldende standard for forvaltningsrevisjon⁷.

Informasjonen vi bygger på i rapporten, er innhentet ved bruk av flere metoder, herunder samtaler med helse- og omsorgssjef og avdelingsleder for *Rus og psykisk helsetjeneste*. Vi hadde møte med dem 17.6.2016, og har hatt dialog gjennom e-post og telefon i etterkant. Videre har vi samlet inn informasjon gjennom dokumentanalyse; herunder har vi sett på dokumentasjon tilknyttet et utvalg tjenestemottakere ved *Rus og psykisk helsetjeneste* for å framskaffe grunnlag for å vurdere hvorvidt plikten til å tilby individuell plan oppfylles fra kommunens side. Vi har også fått oversendt og analysert annen dokumentasjon som gjelder kommunens øvrige plikter relatert til samordning, koordinering og tilrettelegging av tjenestetilbudet innen rus og psykiatri. Denne dokumentasjonen består av saksframlegg til kommunestyret vedrørende inngåelse av samarbeidsavtaler med regionalt helseforetak, kommunens tjensteavtaler med helseforetaket og rusmiddelpolitisk handlingsplan for Lyngen kommune. Informasjon om administrativ organisering har vi innhentet fra kommunens internettsider.

Undersøkelsene rapporten bygger på, ble gjennomført fra juni til september 2016. Helse- og omsorgstjenesteloven pålegger kommunene å sørge for at de tjenestene som tilbys, er forsvarlige. Vurderinger av tjenestenes faglige forsvarlighet inngår imidlertid ikke i revisors undersøkelse.

Gyldighet og pålitelighet

Med gyldige data menes at dataene som samles inn i undersøkelsen, skal utgjøre et relevant og tilstrekkelig grunnlag for å vurdere den reviderte virksomheten opp imot revisjonskriteriene og problemstillingene. Vi har samlet inn datamateriale fra kommunale dokumenter og planer, kommunestyresaker og opplysninger fra ansatte i Lyngen kommune. Med bakgrunn i datamaterialets opphav vurderer vi dataene som relevante for vår undersøkelse. Datagrunnlaget har imidlertid vist seg å være utilstrekkelig for å gjøre vurderinger opp mot enkelte av revisjonskriteriene vi utledet i kapittel 2.2.1; kommunen har ikke utarbeidet individuelle planer for aktuelle tjenestemottakere innafor *Rus og psykisk helsetjeneste* og har heller ingen dokumentasjon på at tjenestemottakerne har fått tilbud om slik plan.

Med pålitelige data menes at dataene skal være mest mulig nøyaktige. Revisjonen har vurdert eventuelle feilkilder i det innsamlede datamaterialet. Vi har sammenliknet de ulike typene data med hverandre for å avdekke eventuelle motsetninger i opplysninger som fremkommer i dem. I tillegg har vi framlagt datamaterialet for kommunen og korrigert faktafeil. På bakgrunn av forannevnte vurderinger, sammenlikninger og verifiseringer, forutsetter revisjonen at det ikke er vesentlige feil i datamaterialet som presenteres i rapporten. Vi må imidlertid ta et lite forbehold om påliteligheten i de delene av datamaterialet som bygger utelukkende på muntlig informasjon, blant annet om kommunens tilrettelegging for samarbeid med andre aktører internt og eksternt. Muntlige opplysninger er basert på enkeltpersoners hukommelse og subjektive opplevelser, men bortsett fra opplysningene fra kommunen om individuelle planer, anser vi likevel de muntlige opplysningene som tilstrekkelig pålitelige som grunnlag for revisors vurderinger.

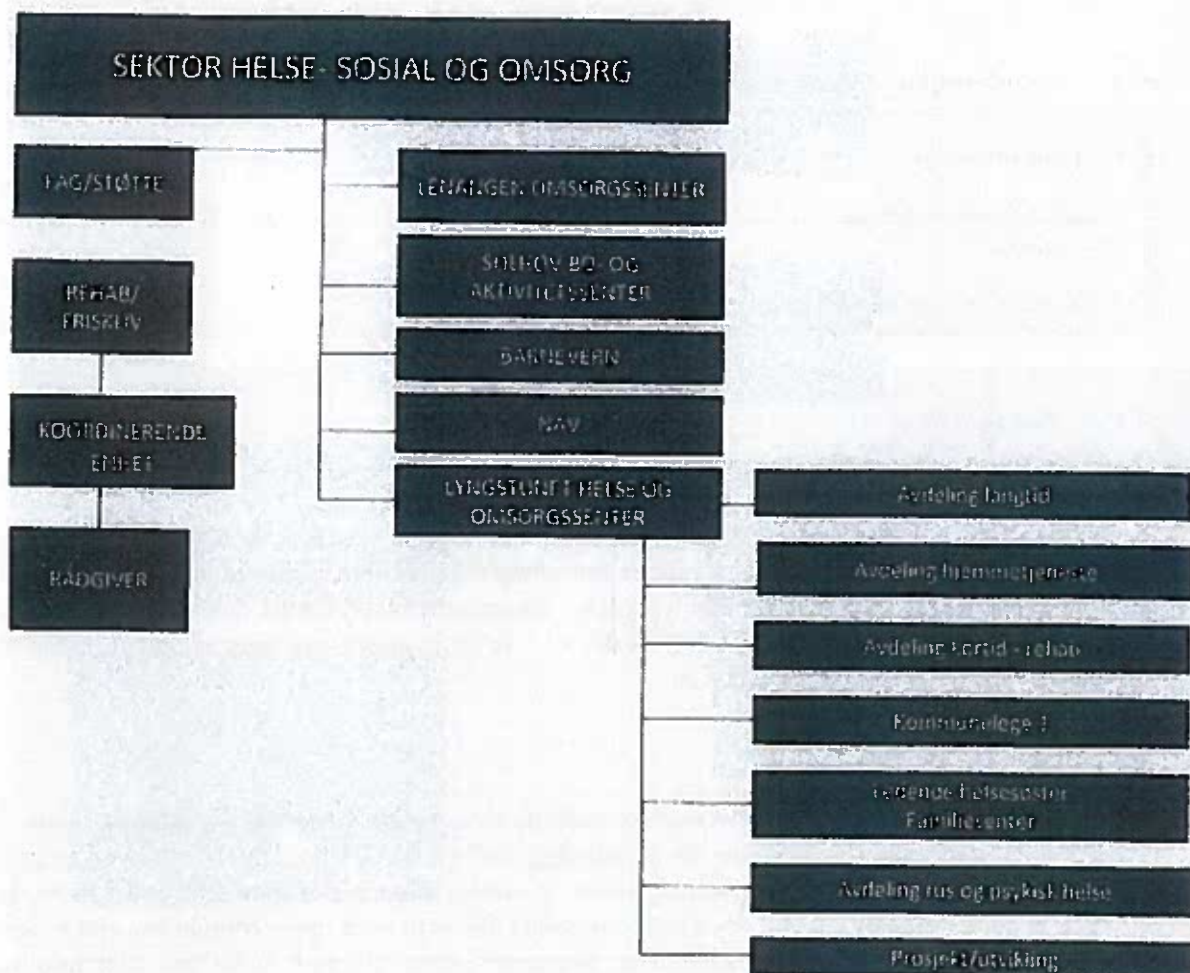
Påliteligheten og gyldigheten i det presenterte datamaterialet er også søkt sikret gjennom revisjonens interne kvalitetssystem.

---

⁷ RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon fastsatt av Norges kommunerevisorforbunds styre 1. februar 2011

4 RUS OG PSYKISK HELSETJENESTE

Lyngen kommune er administrativt organisert med rådmann, en sentral stab og serviceavdeling med tre underliggende sektorer: *oppvekst & kultur*, *helse-sosial og omsorg* og *teknikk*. Organisasjonskartet fra juni 2013 viser følgende organisering av *sektor helse-sosial og omsorg*:

Helse og omsorg ledes av helse- og omsorgssjef, og *Rus og psykisk helsetjeneste* blir ledet av en avdelingsleder. Ifølge avdelingslederen har *Rus og psykisk helsetjeneste* 10,18 årsverk fordelt på *utetjenesten* med to psykiatriske sykepleiere og 0,5 årsverk som avdelingsleder. I tillegg kommer 2,7 årsverk finansiert av prosjektmidler, herunder en stilling som fritidskontakt. *Døgnavdelingen* har 4,48 årsverk på *Lyngstunet* og 0,5 årsverk som avdelingsleder. Avdelingen har fem plasser og tilbyr kort- og langtidsopphold til kronisk syke. *Sollia aktivitet* har 0,5 årsverk som miljøarbeider.

Avdeling *Rus og psykisk helse* er et frivillig «lavterskeltilbud» til personer med rus- og/eller psykiske problemer/lidelser og deres pårørende. Ifølge helse- og omsorgssjefen og avdelingslederen er støttesamtaler det tiltaket som er hyppigst brukt. Slike samtaler kan blant annet gå ut på å motivere brukeren til å endre et negativt livsmønster, ta i bruk egne iboende ressurser, ha økt deltakelse i eget liv og i sosiale fellesskap, fokusere på mestringsopplevelser, samt deltakelse i aktivitet eller arbeid. Oppfølging er et annet tiltak som blant annet kan innebære å være med brukeren på besøk, oppfølging/veiledning i forbindelse med møter med offentlige instanser eller arbeidsplasser der det er naturlig, og i tillegg oppfølging av brukerens rusproblematikk.

5 SAMORDNING AV TJENESTER

Har Lyngen kommune rutiner i henhold til sentrale og lokale mål for samordning av tjenester for personer med sammensatte behov relatert til rus og psykiatri?

5.1 Samhandling internt i kommunen og med andre tjenesteytere

Revisjonskriterium

Lyngen kommune skal legge til rette for samhandling mellom ulike tjenester innad i kommunen og med andre tjenesteytere

Kilde: Helse- og omsorgstjenesteloven

5.1.1 Revisors funn

Samhandling mellom ulike tjenester i kommunen

Skriftlige rutiner

Ifølge helse- og omsorgssjef og avdelingsleder for *Rus og psykisk helsetjeneste* har Lyngen kommune ikke utarbeidet skriftlige rutiner for samarbeid mellom ulike tjenester i kommunen og andre tjenesteytere, men det er etablert flere samarbeidsfora. Nevnte informanter opplyser at kommunen yter rus- og psykiske helsetjenester til sine innbyggere ved hjelp av samarbeidsformene og -partnerne som vi omtaler nedenfor.

Praktiserte rutiner

Nye brukere

Ifølge avdelingslederen for *Rus og psykisk helsetjeneste* hadde tjenesten 53 brukere i juni 2016. Tjenesten får nye brukere enten etter en henvisning fra lege, NAV eller UNN⁸, eller ved at brukeren selv tar kontakt. Tjenesten ringer så til brukeren og avtaler møte. Ved første eller andre møte får den nye brukeren et søknadsskjema⁹ som vedkommende fyller ut med opplysninger om navn, adresse, telefon, fødselsnummer, sivilstand, fastlege, nærmeste pårørende og hvorfor han eller hun trenger tjenester. Søkeren må også fylle ut om vedkommende ønsker en tjeneste i hjemmet, eller om søknaden gjelder opphold i institusjon/omsorgsbolig. En beskrivelse av hva hjelpen skal omfatte, samt en fullmakt til at kommunen kan innhente nødvendige helseopplysninger, journalopplysninger og andre taushetsbelagte opplysninger inngår i søknadsskjemaet. Søkeren samtykker også i at kommunen ved behov kan innhente opplysninger om hans eller hennes inntektsforhold fra ligningskontor og/eller NAV. I tillegg gir søkeren tillatelse til at opplysningene registreres i IPLOS¹⁰. Søknaden blir behandlet i kommunens tiltaksteam¹¹.

⁸ UNN = Universitetssykehuset Nord-Norge

⁹ Kommunen har et fellessøknadsskjema for alle typer tjenester.

¹⁰ IPLOS-registeret er et lovbestemt helseregister for kommunale helse- og omsorgstjenester. Kilde: <https://helsedirektoratet.no/iplos-registeret> (utskrift tatt 7.7.2016)

¹¹ Tiltaksteamet er beskrevet i kap.5.3 *Individuell plan, samtykke, medvirkning og koordinering*» under deloverskriften «Tiltaksteam/koordinerende enhet»

Lyngsalpan Vekst AS

*Lyngsalpan Vekst AS*¹² (heretter kalt *LAV*) er tidligere Lyngen Arbeidssamvirke. Formålet er ifølge bedriftens internettsider å skape varige arbeidsplasser for fysisk og psykisk utviklingshemmede ved å drive praktisk opplæring, produksjon, handel og annet tjenesteytende arbeide. Selskapet har nå også andre arbeidsrettede tiltak, og har avtale med NAV om tiltakene *Arbeidsplass i skjermet virksomhet (APS)*, *Avklaring*, *Grønt arbeid* og *Varig tilrettelagt arbeid (VTA)*.¹³ Vekstbedriften har 16 VTA-plasser, og ifølge helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder for *Rus og psykisk helsetjeneste* er seks av disse plassene pr. august 2016 besatt av brukere fra *Rus- og psykiske helsetjenester*. Det er NAV som fatter vedtak om tildeling av en slik plass, og brukerne skal ifølge helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder *Rus og psykisk helsetjeneste* ha et relativt høyt funksjonsnivå for å kunne delta her på grunn av kravene til produksjon. *Rus og psykisk helsetjeneste* har faste møter med bedriften fire ganger i året. Temaet på disse møtene er funksjonen i arbeidssituasjonen til hver enkelt bruker. Noen av de felles brukerne til *LAV* og *Rus og psykiske helsetjenester* kan ønske bistand i form av støtte og veiledning til å komme seg på jobb. I slike tilfeller blir det gjort avtale mellom bruker, *Rus og psykiske helsetjenester* og *LAV* om at bedriften kontakter *Rus og psykiske helsetjenester* når brukeren ikke kommer på jobb og *LAV* ikke får tak i vedkommende. Denne oppfølgingsmåten har ifølge *Rus og Psykiske helsetjenester* bidratt til at brukerne opplever mestring og er stabil på jobb.

NAV

NAV er en samarbeidspartner som *Rus og psykisk helsetjeneste* har faste møter med to ganger pr måned. Samarbeidet er formalisert i den forstand at de aktuelle møtedeltakerne melder inn saker, og det blir skrevet referat fra møtene. Som eksempler på saker som kan bli drøftet på disse møtene nevner helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder for *Rus og psykisk helsetjeneste* orientering fra de ulike tjenestene og samarbeidsrutiner. Det kan bli stilt spørsmål om behov for økonomisk rådgivning. Hvilket boligtilbud brukeren har, kan også bli drøftet, samt om det kan være aktuelt å hjelpe til med å skaffe brukeren egen bolig. Felles brukere kan bli drøftet, men bare etter samtykke fra brukerne gitt i søknadsskjemaet som brukerne fyller ut og undertegner ved søknad om kommunale tjenester.¹⁴

Fra 2016 er også barnevernet med i dette samarbeidet etter at *NAV* og *Rus og psykisk helsetjeneste* inviterte etaten til et samarbeidsmøte i februar for å vurdere framtidige samarbeidsformer. Referatet fra møtet viser at konklusjonen på drøftingen ble et videre fast samarbeid. *NAV*, barnevern og rus- og psykiatritjenesten skal samarbeide på tvers for å kunne bidra til å løse saker hurtigere og på en sikrere måte. Referatet fra et møte i april viser at barnevernet var satt opp som deltaker på møtet, og at vedtaket om samarbeid dermed synes å ha blitt etterlevd.

Fastlege

Rus og psykisk helsetjeneste har etter egen vurdering et utmerket samarbeid med fastlegene. Samarbeidet er ikke formalisert, men foregår etter behov. Fastlegene, og gjerne *NAV*, er med i ansvarsgruppene¹⁵ dersom deltakelsen er relevant.

Solhov bo- og aktivitetssenter

¹² Lyngen kommune har aksjemajoriteten i denne bedriften. Den andre aksjonæren er Storfjord kommune som eier 26,5 % av aksjene ifølge proff.no.

¹³ Kilde: http://lavekst.no/om_oss/

¹⁴ I dette skjemaet samtykker brukerne til at «kommunen kan innhente nødvendige helseopplysninger fra lege, samt at journalopplysninger og andre taushetsbelagte opplysninger om meg innhentes og registreres....»

¹⁵ En ansvarsgruppe er ikke regulert i lovverket, men er ifølge opplysninger fra *Kommunetorget.no* en arbeidsform der alle instanser som er involvert rundt en bruker, møtes sammen med brukeren og eventuelt pårørende for å sikre at tjenestene ytes til beste for bruker. Formålet med etablering av en ansvarsgruppe er å sikre at tjenestetilbudet skal bli helhetlig, koordinert og målrettet.

Tjenester for utviklingshemmede er lokalisert ved *Solhov bo- og aktivitetssenter*¹⁶, og *Rus og psykisk helsetjeneste* følger opp beboere som har behov for tjenester innen rus og/eller psykiatri. Tjenesten har i juni 2016 to brukere som bor på *Solhov bo- og aktivitetssenter* og har to samarbeidsmøter med senteret i året. På disse møtene er temaet felles brukere, og kommuneadministrasjonen opplyser at det ikke blir ført referater fra disse møtene. Helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder *Rus og psykisk helsetjeneste* opplyser at lederen ved bo- og aktivitetssenteret deltar på møter når det gjelder tiltak for beboerne.

Jordmor, helsesøster og barnevern

Helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder for *Rus og psykisk helsetjeneste* opplyser at dersom en rusmisbruker er gravid, samarbeider tjenesten med jordmor og helsesøster for å følge opp den gravide gjennom svangerskapet, og for å se hvordan de best kan ivareta mor og barn etter fødselen. *Rus og psykisk helsetjeneste* forsøker å motivere den gravide til å gi samtykke til at det blir opprettet en ansvarsgruppe rundt vedkommende. En slik ansvarsgruppe kan blant annet bestå av lege, jordmor og *Rus og psykisk helsetjeneste*. Etterhvert kan samarbeidet også bli utvidet til å omfatte barnevernet. Det er ingen nedskrevne rutiner som regulerer dette samarbeidet.

Hjemmetjeneste, BPA¹⁷, fritidskontakt, avdelingsledere HSO¹⁸, ergoterapeut, fysioterapeut

Rus- og psykisk helsetjeneste samarbeider ifølge helse- og omsorgssjefen med de i overskriften nevnte tjenestene på forskjellige måter, alt etter hvilke tema som skal behandles. Tjenesten har hver 14. dag tildelings- og tiltaksmøter hvor tilbud til brukerne blir diskutert. *HSO* er et lederforum innenfor helse og omsorg og har møte en gang i måneden. Revisor har gått gjennom referater fra to møter i lederforumet i 2016, og referatene viser at deltakerne blant annet tar opp temaer som organisering av tjenestene i kommunen, går gjennom referater fra rådmannens ledermøter, diskuterer sykefraværsoppfølging, opplæring av ansatte og nye tiltak.

Helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder for *Rus og psykisk helsetjeneste* synes tjenesten har klart å integrere brukerne av rus- og psykiske helsetjenester godt inn i de kommunale tjenestene hvor de blant annet får tilbud fra ergoterapeut og fysioterapeut via frisklivssentralen¹⁹. Fritidskontakt er en stilling som ble opprettet 1.2.2016 ved hjelp av prosjektmidler, og *Rus og psykisk helsetjeneste* ser allerede resultater i form av økt sosial kontakt og aktivitet blant tjenestemottakerne som benytter tilbudet om fritidskontakt. Behovet for støttekontakt har opphørt etter at fritidskontakten startet arbeidet med tjenestemottakerne. Fritidskontakten er et felles tilbud til alle brukerne og ikke knyttet opp mot vedtak for enkeltbrukere slik en støttekontakt er. Brukerne og fritidskontakten samarbeider om aktiviteter. *Sollia aktivitet* er en møteplass med dagtilbud om aktiviteter og mat. Det er et lavterskeltilbud hvor brukerne blant annet driver en gjenbruksbutikk. Kommunens fritidskontakt har også tilhold på *Sollia aktivitet*.

Samarbeid med tjenesteytere utenfor Lyngen kommune

¹⁶ *Solhov* er et kommunalt tilbud for utviklingshemmede. Tilbudet har fire underavdelinger; én avdeling med døgntilbud i private boliger og én med døgntilbud i kommunale leiligheter. Et aktivitetssenter gir dagtilbud til samme brukerguppe, og en avlastningsleilighet gir tilbud om avlastning til utviklingshemmede som bor hjemme hos pårørende. Kilde: Lyngen kommunes internettsider.

¹⁷ BPA er Brukerstyrt Personlig Assistanse. Ifølge helsenorge.no er det en alternativ måte å organisere praktisk bistand og opplæring på for personer med nedsatt funksjonsevne. BPA gir personer større mulighet til å styre tjenestene og hverdagen selv.

¹⁸ HSO= Helse, Sosial og Omsorg

¹⁹ *Frisklivssentralen* Lyngen gir et tilbud til de som ønsker og har behov for å endre levevaner. Dette skjer gjennom veiledning og tilpassende tiltak innen fysisk aktivitet, kosthold og røykeslutt.

Kilde: <http://lyngen.kommune.no/frisklivssentralen.5374232-349221.html> Utskrift tatt 29.8.16.

Samarbeidsforum på UNN

Samarbeidsforum på UNN- avdeling NORD er ifølge UNNs internetsider et forum for samarbeid mellom helseforetaket og de enkelte kommunene og gjelder både somatikk og psykisk helse. Når det gjelder psykisk helse, omfatter samarbeidet de kommunene som er knyttet opp mot et Distriktpsikiatrisk senter (DPS). Kommunene kan melde inn saker til forumet. Møteinnkallinger og –referater blir ifølge *Rus og psykisk helsetjeneste* organisert fra psykiatrisk avdeling ved UNN Åsgård.

«NT6»

Ifølge opplysninger fra helse og omsorgssjef og avdelingsleder *Rus og psykisk helsetjeneste* er «NT6» et interkommunalt samarbeidsforum i Nord-Tromskommunene Kvænangen, Nordreisa, Skjervøy, Kåfjord, Storfjord og Lyngen. Dette var opprinnelig et rusfaglig nettverksforum, men etter hvert har psykisk helsevern også kommet inn som en del av samarbeidet. Forumet møtes inntil seks ganger pr år. Det lages sakslistor til hvert møte, og deltakerne drøfter for eksempel felles problemstillinger, utfordringer og rutiner. Fylkesmannen har støttet/støtter forumet økonomisk og blir invitert til å delta når saker som angår fylkesmannen skal bli drøftet, eller når forumet ønsker informasjon fra fylkesmannen.

RIO²⁰

RIOer en samarbeidspartner på systemnivå. Et notat fra møte 21.8.13 i arbeidsgruppa «*Framtidig bo- og aktivitetstilbud innfor rus- og psykiatritjenesten*» viser at organisasjonen har deltatt i denne arbeidsgruppa som skulle utarbeide botilbud til personer med rusproblemer.

Lensmann/politi

Rus og psykisk helsetjeneste har ikke noe formalisert samarbeid med lensmann/politi, men politiet møter når de får invitasjon til eller avtale om et møte.

Regionalt helseforetak

Skriftlige rutiner

Lyngen kommune har ifølge helse og omsorgssjef og avdelingsleder *Rus og psykisk helsetjeneste* samarbeid innenfor rus og psykiatri med det regionale helseforetaket UNN HF. Kommunen og UNN HF har undertegnet en rekke samarbeidsavtaler. Avtalene omfatter overordnet samarbeidsavtale og tjenesteavtalene 1 – 11, i tillegg til relevante rutiner og skjemaer. Avtalene er behandlet og vedtatt av kommunestyret i Lyngen 6.2.2012 og 18.9.2012. Ifølge *Tjenesteavtale nr 1 pkt 5.3 Rus og psykiatri* har kommunen «ansvar for å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester for pasient- eller brukergrupper som har psykisk sykdom eller et rusmiddelproblem». UNN skal ifølge samme avtale tilby spesialiserte helsetjenester for pasienter med psykisk sykdom, og helseforetaket har «ansvar for å tilby tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmissbruk, herunder plass i institusjon.». Videre heter det i pkt 5.3, fjerde avsnitt at partene i egne tjenesteavtaler kan inngå forpliktende samarbeid om utførelsen av helse- og omsorgstjenester innenfor rus- og psykiatrifeltet. Et referat fra møte 23.5.2016 i *Samarbeidsforum somatikk* mellom UNN Harstad og lokalsykehuskommuner viser at «dersom det skal utarbeides egen avtale innenfor fagområdet vil behovet trolig være knyttet til tjenesteavtale 5, 3 og 2». Revisor har fått tilgang til de nevnte tjenesteavtalene og finner ikke noe som er relevant for denne undersøkelsen i tjenesteavtale nr. 3 og nr. 5. Tjenesteavtale nr. 2 mellom Lyngen kommune og Universitetssykehuset Nord-Norge HF inneholder blant annet bestemmelser om koordinerende enheter, lærings- og mestringstilbud og samarbeid

²⁰ RIO- rusmisbrukernes interesseorganisasjon er en landsdekkende brukerorganisasjon som ble stiftet i 1996 med formål å påvirke slik at rusmisbrukere kan få tilrettelagt veien tilbake til samfunnet gjennom et mangfoldig behandlingstilbud og en individuell tilrettelagt integreringsprosess.

Kilde: https://snl.no/Rusmisbrukernes_Interesseorganisasjon. Utskrift tatt 29.8.16.

omkring individuell plan. Ifølge avtalen skal Lyngen kommune utarbeide interne retningslinjer for individuell plan og koordinator, ha rutiner for kartlegging og henvisning til lærings- og mestringstilbud i helseforetaket og i kommunen, samt tilby deltakelse i gruppebasert lærings- og mestringstilbud.

Praktiserte rutiner

Lyngen kommune samhandler ifølge helse og omsorgssjef og avdelingsleder *Rus og psykisk helsetjeneste* med spesialisthelsetjenesten ved UNN når *Rus og psykisk helsetjeneste* har brukere med behov for psykiatrisk behandling ved sykehuset i Tromsø eller et av de distriktpspsykiatriske sentrene. Brukere som har behov for behandling for rusproblemer blir henvist til rusklinikkene i helseforetakets område. Henvisning til spesialisthelsetjenesten skjer via brukerens fastlege. *Rus og psykisk helsetjeneste* samarbeider med fastlege/lege i forbindelse med henvisninger til spesialisthelsetjenesten. Henvisninger skjer gjerne som et resultat av observasjoner gjort av lege og *Rus og psykisk helsetjeneste*, og i samarbeid med brukerne. Når brukerne er innlagt til behandling i psykiatriske klinikker, samarbeider tjenesten ifølge helse og omsorgssjefen og avdelingslederen med den aktuelle klinikken ved eventuelle møter underveis i oppholdet og ved utskrivelsen.

Senter for psykisk helse og rusbehandling

Senter for psykisk helse og rusbehandling på Storsteinnes (tidligere «Kløvertun») er en voksenpsykiatrisk poliklinikk og døgnenhet ved Universitetssykehuset i Nord-Norge - UNN. Senteret blir også kalt DPS²¹- Storsteinnes. Senteret tar ifølge UNNs internettsider primært imot pasienter fra kommunene Storfjord, Balsfjord og Lyngen. Døgnenheten *Døgn, Storsteinnes* er en åpen sengepost med ni sengeplasser/behandlingsplasser, inkludert tre rehabiliteringsplasser. Helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder for *Rus og psykiske helsetjenester* opplyser at senteret har et tilbud som kalles *brukerstyrt seng*. Tilbudet innebærer at med tre ukers mellomrom kan en bruker etter egen forhåndsbestilling disponere en seng på senteret inntil fem dager sammenhengende. *Rus og psykiske helsetjenester* har møte med senteret en gang pr måned. Da kommer personell fra DPS Storsteinnes til legekontoret på Lyngseidet. De har polikliniske samtaler med brukerne, i tillegg til møtet med ansatte i *Rus- og psykisk helsetjeneste*. Tidligere var det to møter i måneden, et i ytre og et i indre Lyngen. *Rus- og psykisk helsetjeneste* melder inn saker til møtene. Sakene kan dreie seg om veiledning av ansatte i tjenesten og drøfting av felles brukere. Fordi møtene er brukerorienterte, blir det ifølge kommuneadministrasjonen ikke skrevet møtereferat.

Rusklinikker

Ifølge helse og omsorgssjef og avdelingsleder samarbeider *Rus og psykisk helsetjeneste* med rusklinikken ved UNN. Klinikken ligger i Narvik og har to avdelinger; avrusningsenhet og døgnenhet. Når en bruker er innlagt til behandling ved helseforetakets rusklinikk, samarbeider *Rus og psykisk helsetjeneste* med institusjonen ved hjelp av ansvarsgruppemøter. På møtene diskuterer deltakerne tema som for eksempel utskrivning, ettervern og nettverk. Som nevnt under beskrivelsen av ansvarsgrupper under kapittel 5.1 og overskriften *Ansvarsgruppe og –møte* deltar brukeren på slike møter. Lyngen kommune har også ifølge helse og omsorgssjef og avdelingsleder opprettet en intern tverrfaglig gruppe som etableres blant annet ved innsøking til rusklinikker. Gruppen består av *Rus- og psykisk helsetjeneste*, NAV og lege.

LAR-i-nord

---

²¹ Distriktpspsykiatrisk senter

En annen organisasjon som *Rus og psykiske helsetjenester* samarbeider med, er LAR²²-i-nord som er tilknyttet rusklinikken ved UNN. Ifølge helse og omsorgssjef og avdelingsleder har *Rus og psykiske helsetjenester* og *LAR-i-nord* om lag fire samarbeidsmøter i året. Tema for møtene kan være alt som omfatter brukernes liv, slik som rusmestring, LAR-medisin, arbeid, aktivitet, økonomi, bolig, nettverk, familie, fysisk og psykisk helse. *Rus og psykiske helsetjenester* har pr juni 2016 fire brukere i LAR-systemet.

5.1.2 Revisors vurdering

Etter revisors vurdering har Lyngen kommune skriftlige rutiner som omhandler registrering av nye brukere, informasjon om tjenestene kommunen kan tilby og hvilke samtykker brukeren må gi når det gjelder opplysningene som blir registrert om vedkommende. Vi legger da til grunn at søknadsskjemaet brukerne må fylle ut ved første eller andre møte med tjenesteutøverne, er en skriftlig rutine. Gjennomgangen av de praktiserte rutinene styrker inntrykket av at *Rus og psykisk helsetjeneste* samarbeider med interne og eksterne aktører, herunder det regionale helseforetaket. Kriteriet om at Lyngen kommune skal legge til rette for samhandling mellom ulike tjenester innad i kommunen og med andre tjenesteytere, er oppfylt.

5.2 Individuell plan, samtykke, medvirkning og koordinering

Revisjonskriterier

Lyngen kommune skal:

- utarbeide interne retningslinjer for arbeidet med individuell plan og koordinator
- tilby individuell plan til brukere/pasienter som har krav på det
- innhente samtykke til utarbeidelse av individuell plan i tråd med regelverkets krav
- innhente samtykke til utveksling av taushetsbelagte opplysninger i tråd med regelverkets krav
- la bruker/pasient medvirke ved utarbeidelse av individuell plan
- tilby koordinator
- ha en koordinerende enhet
- ha rutiner for kartlegging og henvisning til lærings – og mestringstilbud i helseforetaket og kommunen
- tilby deltakelse i gruppebasert lærings- og mestringstilbud

Kilder: Helse- og omsorgstjenesteloven, Prop. 91 L (2010-2011), Forskrift om habilitering og rehabilitering og Tjenesteavtale nr. 2 mellom Lyngen kommune og UNN HF

5.2.1 Revisors funn

Skriftlige rutiner

Lyngen kommune har ikke framlagt for revisor noen skriftlige retningslinjer for koordinator, men har beskrevet hvordan koordinatorene skal arbeide. Kommunen har utarbeidet et informasjonsskriv om individuell plan (heretter kalt IP). Skrivet inneholder informasjon om hva en IP er, hvem som kan få utarbeidet slik plan dersom de ønsker det, og hvilke rettigheter vedkommende har i arbeidet med utarbeidelsen av planen. Informasjonsskrivet opplyser hvordan en tjenestemottaker/bruker som ønsker å få utarbeidet slik plan, skal gå fram for å få arbeidet igangsatt. I tillegg informerer skrevet om at fylkesmannen er klageinstans dersom brukeren ønsker å klage på ikke utarbeidet plan eller

²² LAR – *LegemiddelAssistert Rehabilitering*: Behandling med opioidholdige legemidler (substitusjonsbehandling) av opioidavhengighet (avhengighet av heroin, morfin m.fl.) har vist seg å redusere pasientens forbruk av opioider, redusere dødeligheten og bedre livskvaliteten. Kilde: helsenorger.no. Utskrift tatt 6.7.2016.

manglende mulighet til å være med på utforming av planen. Informasjonsskrivet inneholder en mal for individuell plan som skal fylles ut med følgende opplysninger:

- Navn på bruker
- Navn på pårørende
- Hvilken utgave av vedkommendes IP som er underutarbeidelse
- Om det er gitt informert samtykke til å utveksle opplysninger i forhold til individuell plan
- Hvem som er personlig koordinator
- Hvem det er gitt kopi av planen til
- Opplysninger om dagens situasjon
- Hvem som skal være med i samarbeidet, framdrift, opplysninger om eventuell opprettet ansvarsgruppe mv.
- Hva som er det viktigste å få gjort noe med på kort og på lang sikt
- Brukerens mål
- Tiltak, dvs hva som skal gjøres, hvem som har ansvaret, tidsfrister og hvorvidt tiltakene er utført
- Evaluering

Praktiserte rutiner

Individuell plan

Helse- og omsorgssjefen og avdelingslederen for *Rus og psykisk helsetjeneste* opplyser at tjenesten i juni 2016 ikke har noen brukere med aktive IP'er. De opplever at brukere med rusproblemer i utgangspunktet ikke ønsker å ha en slik plan fordi det kan oppleves som skremmende å binde seg til avtaler og sette mål. Ifølge helse- og omsorgssjefen og avdelingslederen har kommunen mange ansvarsgrupper som har fungert godt, og dette kan ha medvirket til at arbeidet med IP'er ikke har blitt prioritert. Lyngen kommune kan på undersøkelsestidspunktet ikke dokumentere om brukere med behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester, har fått tilbud om IP. Ifølge helse og omsorgssjef og avdelingsleder skal tjenesten fra høsten 2016 ha fokus på arbeidet med IP'er. Dette innebærer blant annet å registrere hvem som har fått tilbud om IP, og hvem som har takket nei.

For å få et inntrykk av behovet for IP'er blant brukerne av tjenester fra *Rus og psykiske helse-tjenester*, undersøkte revisor i juni 2016 sakspapirer og registreringer i saksbehandlingssystemet «*Profil*». Basert på søkekriterier som vi hadde fått oppgitt fra administrasjonen, fant vi åtte brukere som hadde vedtak om tjenester fra flere tjenesteområder og som dermed i utgangspunktet hadde rett til å få utarbeidet IP. Vedtatte tjenester var fordelt på psykisk helsehjelp i form av støttesamtaler, støttekontakt, hjemmesykepleie, miljøarbeid, trygdebolig/omsorgsbolig og matombringning.

Ansvarsgruppemøte

Et ansvarsgruppemøte er ifølge helse- og omsorgssjef og avdelingsleder for *Rus og psykisk helsetjeneste* brukerens møte, og det er brukeren som bestemmer hvem han eller hun ønsker å ha med på møtet. Søknader og tjenestetilbud blir alltid utformet i samarbeid med brukerne, og det er deres ønsker og behov som bestemmer hvilke instanser som til en hver tid deltar i dette arbeidet. Lyngen kommune har mange ansvarsgrupper og har lagt vekt på at disse gruppene skulle være velfungerende for tjenestemottakerne.

Koordinator

Lyngen kommune ved *Rus og psykisk helsetjeneste* opplyser at i ansvarsgruppe rundt bruker skal det være en koordinator som brukeren selv har utpekt. Det kan være en pårørende, fastlege, sykepleier osv., og vedkommende skal innkalle til møter, skrive møtereferater og «trekke i trådene for at tilbudet til brukeren fungerer». Ifølge § 22, 2. ledd i «Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator» skal en koordinator sørge for nødvendig oppfølging av den enkelte pasient eller bruker. Koordinatoren skal også sikre samordning av tjenestetilbudet og framdrift i arbeidet med individuell plan. Alle ansatte i *Rus og psykisk helsetjeneste* har hovedansvar for noen brukere, opplyser kommunen. Dette ansvaret innebærer å følge opp brukeren i det daglige livet med f.eks. å følge vedkommende til NAV, UNN eller arbeidsgiver. Ansvaret innebærer også å motivere til deltakelse i et sosialt fellesskap og til endring av negativ livsførsel. Denne «kontaktpersonen» er den som til vanlig koordinerer ansvarsgruppemøter vedrørende en bruker, men når NAV kaller inn, er det de som har ansvaret for møteavviklingen.

Tiltaksteam/koordinerende enhet

Helse- og omsorgssjef og avdelingsleder for *Rus og psykisk helsetjeneste* opplyser at det er tiltaksteamet som koordinerer arbeidet med individuelle planer og er kommunens koordinerende enhet. Tiltaksteamet behandler søknader og har ifølge kommunens *Rehabiliteringsplan 2016 - 2020*²³ myndighet «til å fatte enkeltvedtak til mennesker som har behov for helse- og omsorgstjenester». Videre består tiltaksteamet ifølge rehabiliteringsplanen av koordinator²⁴, kommuneoverlege, fysioterapeut, ergoterapeut, samt enhetsledere i hjemmetjenesten og på *Lyngstunet*. I tillegg blir andre fagpersoner innkalt etter behov. Tiltaksteamet har møter hver annen uke og jobber ifølge helse- og omsorgssjef/avdelingsleder *Rus og psykisk helsetjeneste* etter vedtatte retningslinjer²⁵. Ifølge retningslinjene skal tiltaksteamet behandle saker som gjelder henvisning/søknad om rehabilitering ved å ta stilling til omfanget av rehabiliteringsbehovet og iverksette de nødvendige tiltakene. Teamet skal også behandle søknader om tildeling av institusjonsplass/bolig. Helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder for *Rus og psykisk helsetjeneste* opplyser at teamet tildeler tjenester etter standarder, lovverk og politikernes rammer. Dersom en søknad går ut over vedtatte økonomiske rammer, lager tiltaksteamet en politisk sak til klientutvalget. *Rus og psykisk helsetjeneste* har møte med tiltaksteamet to ganger pr. måned.

Lærings- og mestringstilbud

Helse- og omsorgssjef og avdelingsleder *rus og psykisk helse* opplyser at de ikke kjenner til at kommunen har utarbeidet rutiner for kartlegging og henvisning til lærings- og mestringstilbud. Kommunen tilbyr heller ikke deltakelse i spesielle lærings- og mestringstilbud, men har et lavterskeltilbud som inneholder ulike aktiviteter. Dette innebærer at alt fagpersonell har ansvar for å gi opplæring som fører til mestring, og i dette arbeidet er kommunens ergoterapeut en aktuell ressurs. Ergoterapeuten skaffer brukerne hjelpemidler og gir opplæring i bruken av dem, med fokus på mestring. Ifølge helse- og omsorgssjef og avdelingsleder *rus og psykisk helse* har de som arbeider innenfor *rus- og psykisk helse* gjennom sitt miljøterapeutiske arbeid fokus på at brukeren skal mestre sitt liv.

²³ Vedtatt i kommunestyret 27.4.2016 ved k-sak 19/16

²⁴ Revisor oppfatter at dette er koordinator i tiltaksteamet.

²⁵ Retningslinjene er datert 13.11.03.

5.2.2 Revisors vurdering

Revisor vurderer kriteriet om utarbeidelse av interne retningslinjer for arbeidet med individuell plan og koordinator som **delvis oppfylt**. Kommunen har utarbeidet mal for arbeidet med individuell plan, men har ikke utarbeidet retningslinjer som i sin helhet omfatter arbeidsoppgavene koordinatorene skal ha, jf. *Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator* § 22, 2. ledd.

Muntlige opplysninger fra kommunen tyder på at individuell plan kan ha blitt diskutert med tjenestemottakere innafor rus og psykiske helsetjenester, men kommunen har ikke framlagt skriftlig dokumentasjon på å ha tilbudt slike planer. Heller ikke gjennom undersøkelser av et utvalg aktuelle tilfeller fant vi dokumentasjon for at kommunen har tilbudt individuell plan. Derfor har revisor ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere hvorvidt Lyngen kommune oppfyller plikten til å tilby individuell plan til tjenestemottakere som har krav på det. Og når det ikke er utarbeidet individuell plan for tjenestemottakere innafor *Rus og psykisk helsetjeneste*, er det ikke aktuelt for revisor å gjøre vurderinger opp mot revisjonskriteriene om samtykke og brukermedvirkning ved utarbeiding av individuell plan.

På bakgrunn av opplysninger vi har fått vedrørende kommunens rutiner for tildeling av ansvar tilknyttet den enkelte brukers tjenestetilbud, vurderer vi revisjonskriteriet om at kommunen skal tilby koordinator til tjenestemottakerne, som **oppfylt**. Vurderingen bygger på at kommunen opplyser å tillegge ansatte i *rus og psykisk helsetjeneste* noen arbeidsoppgaver som etter *Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator* § 22, 2. ledd skal tillegges koordinator. Etter forskriften er arbeidet med individuell plan en sentral del av koordinators arbeidsoppgaver, men plikten til å oppnevne koordinator gjelder uavhengig av om pasienten eller brukeren ønsker å benytte seg av retten til individuell plan. Lyngen kommune har ikke utarbeidet individuelle planer for noen av sine tjenestemottakere. Dermed er det uaktuelt å vurdere ansatte ved Rus og psykisk helsetjeneste sitt arbeid opp imot pliktene relatert til individuell plan. Et koordinerende ansvar for den enkelte bruker ser imidlertid ut til å bli tillagt ansatte i Lyngen kommune.

Slik tiltaksteamet er beskrevet i kommunens rehabiliteringsplan og i de skriftlige retningslinjene for tiltaksteamets arbeid, sammenfaller dette etter revisors vurdering ikke med koordinerende enhets oppgaver etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 og forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6. Koordinerende enhet skal ha overordnet ansvar for utarbeidelse av individuell plan, herunder å utvikle og kvalitetssikre rutiner for utarbeidelse av planen. I tillegg må enheten blant annet sørge for nødvendig opplæring og veiledning av tverrfaglig personale. En viktig del av arbeidet vil være opplæring og veiledning av den som blir utpekt som planansvarlig person, og som i praksis fungerer som koordinator. Koordinerende enhet skal også sørge for at det oppnevnes koordinator. Revisor kan ikke se at kommunens tiltaksteam er tillagt nevnte oppgaver. Derfor oppfyller Lyngen kommune etter revisors vurdering **ikke** kriteriet om å ha en koordinerende enhet.

Rutiner for kartlegging og henvisning til lærings- og mestringstilbud i helseforetaket og kommunen mangler, og kriteriet for slike rutiner er etter revisors vurdering **ikke oppfylt**.

Revisjonen oppfatter det fra kommunen beskrevne lærings- og mestringstilbudet som individrettet, mens kommunens forpliktelse etter tjenesteavtale nr. 2 skal være gruppebasert. Siden kommunen ikke gir spesielt tilbud om deltakelse i gruppebasert lærings- og mestringstilbud, vurderer revisjonen dette kriteriet som **ikke oppfylt**.

5.3 Konklusjon

KomRev NORD konkluderer med at Lyngen kommune ved *Rus og psykiske helsetjeneste* i liten grad har rutiner i henhold til sentrale og lokale mål for samordning av tjenester for personer med sammensatte behov relatert til rus og psykiatri. Konklusjonen bygger på revisors funn og følgende oppsummerte vurderinger:

Kommunen har oppfylt det utledete revisjonskriteriet om å legge til rette for samhandling mellom ulike tjenester innad i kommunen og med andre tjenesteytere. Oppfylt er også kriteriet om at kommunen skal tilby koordinator til tjenestemottakerne.

Revisor vurderer som delvis oppfylt revisjonskriteriet om interne retningslinjer for arbeidet med individuell plan og koordinator.

Tre av revisjonskriteriene er etter revisors vurdering ikke oppfylte av kommunen:

- oppretting av koordinerende enhet
- rutiner for kartlegging og henvisning til lærings – og mestringstilbud i helseforetaket og kommunen
- tilbud om deltakelse i gruppebasert lærings- og mestringstilbud

På grunn av mangelfull dokumentasjon har revisor ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere hvorvidt Lyngen kommune oppfyller plikten til å tilby individuell plan til tjenestemottakere som har krav på det. Og når det ikke er utarbeidet individuell plan for tjenestemottakere innafor *Rus og psykisk helse-tjeneste*, er det ikke aktuelt for revisor å gjøre vurderinger opp mot revisjonskriteriene om samtykke og brukermedvirkning ved utarbeiding av individuell plan.

6 BOTILBUD

Helse- og omsorgssjefen og avdelingsleder for *Rus- og psykiske helsetjeneste* opplyser at Lyngen kommune har begrenset tilgang på kommunale boliger. Det er for tiden ikke satt av noen boliger spesielt til brukere av tjenester innenfor rus og psykiatri. Disse brukerne får tildelt kommunale boliger på lik linje med andre, og kommunen har boligsøkere på venteliste. De to ettervernsboligene som tidligere var på *Solhov bo- og aktivitetssenter* er ødelagt i brann. En arbeidsgruppe har foreslått framtidige bo- og aktivitetstilbud blant brukere av rus- og psykiske tjenester, men gruppas forslag til plassering har vært omdiskutert. Når administrasjonen har lagt fram forslag til plassering av boliger for brukere av rus- og psykiske helsetjenester, har forslagene blitt nedstemt ved den politiske behandlingen.

7 HØRING

Rapporten ble 18.11.2016 sendt Lyngen kommune ved rådmannen for å få kommunens syn på rapporten som helhet. Svarfristen ble satt til 29.11.16, og vi mottok følgende svar den 30.11.s.å.:

«Ang høring Forvaltningsrevisjonsprosjektet "Kvalitet i rus- og psykiatritjenesten

Ang koordinerende enhet:

Viser til vedlagt brev til Fylkesmannen i Troms den 04.06.2009.

Lyngen kommune er av den oppfatning at det er vårt tiltaksteam har funksjon koordinerende enhet, slik som det blir beskrevet i brevet til Fylkesmannen. Det kom ingen innsigelser fra Fylkesmannen på vårt svar.

Vår rehabiliteringsplan skal bli revidert, og under koordinerende enhet, side 5, vil det bli føyd til at det er tiltaksteamet som er tillagt denne funksjon.

Når det gjelder henvisning til lærings- og mestringsstilbudet i helseforetaket, har vi ikke utarbeidet egne rutiner. Det arbeidet vil bli igangsatt, slik at de skriftlige rutiner kommer på plass.»

Det vedlagte brevet til fylkesmannen i Troms av 04.06.2009:

Kartlegging av koordinerende enheter for habilitering og rehabilitering og systemansvar og prosedyrer for individuell plan i kommunene

Dette er svar fra Lyngen kommune på brev av 15.05.2009 ang. kartlegging av koordinerende enheter for habilitering og rehabilitering og systemansvar og prosedyrer for individuell plan i kommunene.

- **Finnes det en koordinerende enhet/ funksjon i kommunen og tilfredsstillende enheten kravene til innhold og funksjon i henhold til bestemmelsene i forskrift om habilitering og rehabilitering?**
  - I Lyngen kommune er denne funksjonen lagt til eksisterende tiltaksteam. Tiltaksteamet består i dag av tilsynslege + fastlege til den enkelte bruker, sykepleier i hjemmetjenesten, avd. sykepleier for korttid/rehabilitering, enhetsleder i Ytre Lyngen, enhetsleder Lyngstunet helse- og omsorgssenter og ergoterapeut. Annen fagkompetanse kommer inn i enkeltsaker. I 2008 ble det gjort et grep med å dele tiltaksteamet i 2 ulike ansvarsområder, da det ble erfart at habilitering og generelt barn/unge ble dårlig dekket i det ordinære tiltaksteamet. Det ble derfor et eget tiltaksteam for barn/unge/habilitering. Det består av saksbehandler omsorgstjenester, helsesøster, enhetsleder for tilbud til mennesker med utviklingshemming, ergoterapeut. Annen fagkompetanse kommer inn i enkeltsaker. I tillegg til tiltaksteamene er ergoterapeuten rehabiliteringskontakt i kommunen.
  - Tiltaksteam er ikke godt synliggjort, det er kommunens måte å behandle innkommende søknader på.
  - Kompetanse: lege, sykepleiere, helsesøster, ergoterapeut er faste medlemmer. I tillegg har vi mulighet for å knytte til oss sosionom, fysioterapeut, psykiatrisk sykepleier, vernepleier, barnevern og andre ved behov i enkeltsaker.
  - Kommunen har et felles søknadsskjema for helse og omsorgstjenester. Det kan sendes/leveres både til kommunen sentralt, og til de ulike enhetene.
  - Tiltaksteamene kan utløse helse og omsorgstjenester i kommunen.

- **Er systemansvaret for individuell plan synlig og tydelig forankret i kommunen?**
  - Tiltaksteamene (se overstående ang tiltaksteamenes organisering og kompetanse) avgjør søknader om individuell plan. Alle som kommer i kontakt med brukere som ønsker/ har behov for individuell plan har ansvar for å informere og hjelpe til med søknad og igangsetting av arbeid med individuell plan.
  - Vi nå er i ferd med å ansette en person som skal jobbe spesifikt mot rusmisbrukere. En av oppgavene til vedkommende er å igangsette jobben med individuelle planer for denne gruppa.
  - samarbeidspartnere ifht individuell plan er avhengig av behovene og tjenesteytere til hver enkelt bruker.

- **Er det innarbeidet sektorovergrepene prosedyrer for arbeidet med individuell plan og for opplæring av personell?**
  - Det er laget en informasjonsbrosjyre og den samme informasjonen er først i malen til individuell plan som er bestemt brukt i Lyngen kommune (se vedlegg) Det er pr. i dag ingen prosedyrer for opplæring av personell.
  - I Lyngen kommune har vi til nå laget individuelle planer til barn, ungdom og voksne. Det er i liten grad benyttet individuell plan i forhold til eldre.

Vedlagt dette svaret er Rehabiliteringsplanen for Lyngen kommune, Prosedyrepermen til Rehabiliteringsplanen og malen til Individuell plan.

Revisors kommentar til høringssvaret fra Lyngen kommune:

KomRev NORD viser til at det er kommet en ny forskrift vedrørende habilitering og rehabilitering etter at Lyngen kommune i sitt brev til fylkesmannen av 4.6.2009 skisserte sin løsning på spørsmålet om koordinerende enhet. Forskriften av 16.12.2011 om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator viser spesifikt til de oppgaver vi mener Lyngen kommunes tiltaksteam ikke er tillagt slik vi har fått oppgavene beskrevet.

Etter mottak av kommunens høringssvar har revisor presisert i vurderingene i kapittel 5.2.2 at vi bygger på det som framkommer i kommunens rehabiliteringsplan og skriftlige retningslinjer når det gjelder tiltaksteamets ansvar og oppgaver.

8 ANBEFALING

Med henvisning til revisors funn, vurderinger og konklusjon samt Lyngen kommunes høringssvar til rapporten anbefaler vi kommunen å skriftliggjøre at tiltaksteamet i funksjonen som koordinerende enhet tillegges oppgavene som går fram av *helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 og forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6*. Dette kan for eksempel gjøres i forbindelse med revideringen av rehabiliteringsplanen.

9 REFERANSER

- Lov 24.6.2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
- Prop.91 L (2010-2011) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester
- Lov 02.07.1999 nr 63 om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)
- Forskrift 16.12.2011 nr. 1256 om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator
- Tjenesteavtale nr 1 mellom Lyngen kommune og Universitetssykehuset Nord-Norge HF
- Tjenesteavtale nr. 2 mellom Lyngen kommune og Universitetssykehuset Nord-Norge HF
- Tjenesteavtale nr. 3 mellom Lyngen kommune og Universitetssykehuset Nord-Norge HF
- Tjenesteavtale nr. 5 mellom Lyngen kommune og Universitetssykehuset Nord-Norge HF
- Rehabiliteringsplan for Lyngen kommune – vedtatt i kommunestyret 05.05.03, sak 20/03
- Rehabiliteringsplan 2016 – 2020 – vedtatt i kommunestyret i møte 27.04.2016, sak 19/16

Om selskapet og vår forvaltningsrevisjonskompetanse

KomRev NORD IKS utfører helhetlig revisjon av kommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, kirkeregnskap og legater. Selskapets eiere og oppdragsgivere er Troms fylkeskommune, alle kommunene i Troms, ni kommuner i Nordland og fire kommuner i Finnmark.

Vårt hovedkontor ligger i Harstad, og vi har avdelingskontor i Tromsø, Narvik, Sortland, Finnsnes, Sjøvegan og Storslett.

Vi har 34 medarbeidere som samlet innehar lang erfaring fra og god kunnskap om offentlig sektor og revisjon.

Selskapet er uavhengig i forhold til kommuner, stat, privat næringsliv og andre institusjoner i samfunnet.

Vårt forvaltningsrevisjonsteam består av åtte medarbeidere med høyere utdanning innen ulike fag:

- Rettsvitenskap
- Pedagogikk
- Samfunnsplanlegging
- Sosiologi
- Statsvitenskap
- Samfunnsøkonomi

KomRev NORD har tidligere gjennomført følgende forvaltningsrevisjonsprosjekter i Lyngen kommune:

Lyngen omsorgssenter, 2004

Offentlige anskaffelser, 2004

Økonomistyring, 2006

Barnevernet, 2008

Spesialundervisning i grunnskolen, 2009

Arbeidsmiljø og sykefravær i pleie- og omsorgssektoren, 2012

Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg, 2014

Forebygging og oppfølging av sykefravær i skolesektoren, 2015

K-Sekretariatet

Lyngen kommune v/ordføreren
9060 Lyngseidet

Deres ref:	Vår ref: 01/17 424.5.5/OS	Saksbehandler: Odd Kr.Solberg E-postadresse: odd@k-sek.no	Telefon: 77 71 61 14 Mobil: 48 02 64 62	Dato: 3.1.2017
-------------------	--	--	--	--------------------------

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT *KVALITET I RUS- OG PSYKIATRITJENESTEN I LYNGEN KOMMUNE*

Kontrollutvalget har i møte 8. desember 2016 i sak 34/16 behandlet ovennevnte sak og protokollert følgende:

Innstilling til vedtak:

Kontrollutvalget rå kommunestyret å fatte slikt *vedtak*:

1. Kommunestyret viser til oppsummering og konklusjon samt anbefalinger i rapporten *Kvalitet i rus og psykiatritjenesten*.
2. Kommunestyret ber rådmannen om å iverksette tiltak for å følge opp den anbefalingen som er gitt i rapporten som følger:
  - *Å skriftliggjøre at tiltaksteamet i funksjonen som koordinerende enhet tillegges oppgavene som går fram av helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 og forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6. Dette kan for eksempel gjøres i forbindelse med revideringen av rehabiliteringsplanen.*
3. Kommunestyret ber rådmannen gi tilbakemelding til kontrollutvalget om hvilke tiltak kommunen vil iverksette (ev. har iverksatt) og hvilke vurderinger som er gjort, for å imøtekomme anbefalingene i rapporten. Frist for tilbakemelding fastsettes til 30.4.2017.

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Kontrollutvalget rå kommunestyret å fatte slikt *vedtak*:

1. Kommunestyret viser til oppsummering og konklusjon samt anbefalinger i rapporten *Kvalitet i rus og psykiatritjenesten*.

Postadresse: K-Sekretariatet IKS Postboks 6600 9296 TROMSØ	Hovedkontor: Fylkeshuset Strandvn. 13, TROMSØ Tlf. 77 78 80 43	Avdelingskontor: Postmottak 9479 HARSTAD Tlf. 77 02 61 66	Avdelingskontor: Fossen 9144 SAMUELSBERG Tlf. 77 71 61 14	Avdelingskontor: c/o Lenvik kommune 9306 FINNSNES Tlf. 77 87 10 65	Organisasjonsnr: 988 064 920
--	--	---	---	--	--

2. Kommunestyret ber rådmannen om å iverksette tiltak for å følge opp den anbefalingen som er gitt i rapporten som følger:
  - *Å skriffliggjøre at tiltaksteamet i funksjonen som koordinerende enhet tillegges oppgavene som går fram av helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 og forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator § 6. Dette kan for eksempel gjøres i forbindelse med revideringen av rehabiliteringsplanen.*
3. Kommunestyret ber rådmannen gi tilbakemelding til kontrollutvalget om hvilke tiltak kommunen vil iverksette (ev. har iverksatt) og hvilke vurderinger som er gjort, for å imøtekomme anbefalingene i rapporten. Frist for tilbakemelding fastsettes til 30.4.2017.

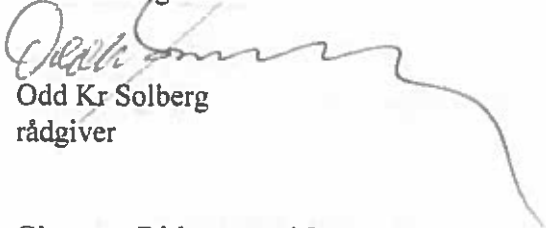
Saken har iht. KL § 77 nr. 6, vært oversendt rådmannen til høring med frist 31.12. 2016 uten at det har kommet kommenterer til dette.

Rapporten omhandler ikke tjenestenes faglige forsvarlighet.

Rapporten med kontrollutvalgets innstilling til vedtak bes lagt fram for kommunestyret til behandling i førstkomende møte. Kontrollutvalget ber om at kommunerevisjonen innkalles til møte for å redegjøre for rapporten.

Rapporten og saksdokumentene er tidligere oversendt. Dersom noe mangler så ta kontakt..

Med vennlig hilsen

Odd Kr Solberg
rådgiver

Gjenpart: Rådmannen i Lyngen kommune
KomRev NORD

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
	Lyngen arbeidsmiljøutvalg	
5/17	Lyngen Råd for folkehelse	16.02.2017
13/17	Lyngen levekårsutvalg	17.02.2017
	Lyngen formannskap	
5/17	Lyngen kommunestyre	22.02.2017

Kompetansetiltak og opprettelse av rekrutteringsstillinger innfor helse- og omsorgsetaten

Henvisning til lovverk:

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.
Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)
Lov om helsepersonell

Vedlegg

- 1 Protokoll mellom Fagforbundet, NSF og Lyngen kommune

Utredninger:

1. Rekrutterings- og kompetanseplan 2016 -2020, helse- og omsorgsområdet i Nord-Troms.
2. «Varsel om en mulig krise» - Kompetanseprosjekt/rapport utarbeidet av UIT Norge arktiske universitet i 2016.

Rådmannens innstilling

1. Det blir lyst ut 3 rekrutteringsstillinger innfor helse- og omsorg. De som blir ansatt skal innen 2 år gå inn i stillinger som bli ledige innfor etaten. I stillingene skal det bli ansatt off.godkjente helsefagarbeidere. Søkere under 25 år skal bli prioritert. Det blir ikke ansatt personer over 30 år i disse stillingene. Lønnsutgifter blir dekt av budsjetterte helgestillinger og fra budsjettpost vikarutgifter ved sykemeldinger

Betingelsene for stillingene er lagt ved i underskrevet protokoll mellom arbeidsgiver, Fagforbundet og Norsk Sykepleierforbund. Partene skal evaluere ordningen hvert halvt år, og etter 2 år skal det bli vurdert om ordningen skal fortsette med å ansette nye rekrutter.

2. Det blir i økonomiplan for 2018-2021 opprettet 2 stipender på a kr 100.000.- annen hvert år for fast ansatte med høgscoleutdanning som tar videreutdanning med 60 studiepoeng evt master innfor områder som Lyngen kommune har behov for. Det blir utbetalt kr 50.000 i året. Et av stipendene skal bli øremerket videreutdanning innfor alderdom/demens.
Det er 2 års bindingstid etter endt utdanning.
3. Det blir i økonomiplan 2018 – 2021 opprettet 2 stipender a kr 25. 000.- som blir utbetalt årlig i 3 år til ansatte evt søkere fra Lyngen kommune, som tar 3 – årige helsefagutdanning på høgscole. Et stipend skal bli øremerket for vernepleierutdanning. Det er 2 års bindingstid etter endt utdanning. Etter 3 år blir det lyst ut to nye stipender.
4. Det blir i økonomiplan 2018- 2021 opprettet 2 stipender a kr 25.000.- hvert år for helsefagarbeidere som tar videreutdanning eller fagscole innfor relevante fagfelt. Etter avlagt eksamen det vurdert kompetansetillegg i henhold til personalpolitiske retningslinjer.
5. Tildeling av stipend blir foretatt av et partsammensatt utvalg bestående av: Rådmann, Fagforbundet og Norsk sykepleierforbund. Det samme utvalg som i dag tildeler kompetansemidler fra Fylkesmannen.
6. Lærlinger innfor helse- og omsorgsfag får 100 % lønn i det siste 4.halvår av lærlingetida. Det vil gi en mer kostnad på kr 35.000.- pr lærling.
De som er veileder for lærlinger skal ha en månedlig kompensasjon på kr 500.- i mnd.

7. Budsjettdekning:

Årsbudsjett	Ansvar	Tjeneste	Art	Prosjekt	Økes	Reduseres
2018	3100				225 000	
2019	3100				225 000	
2020	3100				225 000	
2021	3100				225 000	

Kr 900.000.- _____ søkes innarbeidet i Lyngen kommunes økonomiplan 2018 _____ - 2021.

Saksopplysninger

Generelle opplysninger om saken

I januar 2014 vedtok Regionrådet for Nord-Troms en ny strategi for Nord-Troms studiesenter (NTSS) for perioden 2014 -2018. Det overordnede fokuset var studiesenterets arbeid med strategisk kompetanseutvikling i kommunal sektor og i lokalt- og regionalt næringsliv. Arbeidet med strategisk kompetanseutvikling ble tydeliggjort gjennom at NTSS formulerte følgende mål:

Inngå i et tettere og mer strategisk samarbeid med kommunene for å møte utfordringene kommuneorganisasjonen står ovenfor, hva angår rekruttering og tilpasset kompetanse for framtidig behov.

Regionområdet bestemte at en skulle begynne med å kartlegge kompetanse/rekruttering innfor helse- og omsorg.

Det ble nedsatt arbeidsgruppe (prosjekt) med ledere fra helse-omsorgsetaten fra de 6 Nord-Troms kommunene, studiesenterets leder ledet arbeidet. Arbeidsgruppa sine representanter opprettet igjen arbeidsgrupper i sine kommuner, hvor de tillitsvalgte var med.

Det ble hentet inn bistand fra Ressurssenter for undervisning, læring og teknologi, UiT Norges arktiske universitet, for å hjelpe arbeidsgruppa med kartlegging, systematisering av data og komme med innspill/veiledning.

Det ble gjort en grundig kartlegging i alle Nord-Troms kommunene av kompetanse, alderssammensetting og ny-rekruttering.

En av konklusjonene i rapporten er: «Det har over tid vist seg at det ikke er helt enkelt å rekruttere kvalifisert personale til alle typer stillinger. En særlig utfordring er knyttet til å få tilstrekkelig med søkere til de mange deltidsstillinger som også helse- og omsorgssektoren i Nord-Troms preges av. Diskusjonene i arbeidsgruppa tilsier at jo mer man baserer virksomheten på deltidsstillinger, jo mer avhengig vil man være av at de voksne, bofaste i regionen både vil søke og har den riktige kompetansen for de ledige jobbene. Til dette bildet hører også at aldergruppa 20 -39 år, som vurderes som en kritisk faktor for tilvekst, utgjør en stadig mindre andel av kommunens innbyggere. Derimot øker andelen av denne aldersgruppen i de nord-norske vekstsentra. Denne utviklingen tilsier større konkurranse om den produktive og kompetente arbeidskraften, en konkurranse som stiller de mindre kommunene overfor særlig store utfordringer».

Det er de små deltidsstillingene som er en utfordring. Stillingene er en konsekvens av at det for snart 30 år siden ble gjort sentrale forhandlinger som resulterte i at helsepersonell i turnus skulle jobbe hv 3. helg mot tidligere hv 2. helg. For å få en turnus til å gå rundt, ble det opprettet små helgestillinger. Ordningen er bra for de ansatte, men gir utfordringer for arbeidsgiver med å få stabilitet og kvalitet i helgene. (Skal alle ha 100 % stilling med jobb hv 3.helg, vil en måtte ha flere årsverk, det vil da bli opphoping av personell på ukedager).

Det er stillinger for helsefagarbeidere som er deltidsstillinger. I følge kartleggingen i 2015/16 var 36 % av stillingene innfor pleie- og omsorg under 50 %. For sykepleiere og annet helsepersonell er det hovedsakelig fulle stillinger som blir lyst ut. Vi erfarer at vi får søkere til hele stillinger.

I 2015/16 var det flere «unge» sykepleiere som søkte og ble ansatt i stillinger. De ønsket å flytte hjem til Lyngen. Det viser at kan vi tilby 100 % fast stilling, får vi søkere.

Alderssammensetning på de ansatte innfor sektoren:

Det er ikke bare befolkningen i Nord-Troms som blir eldre, men også arbeidsstokken innfor helse- og omsorg. Nesten 40 % er i dag over 50 år, mens bare 16 % er 35 år eller yngre. Gjennomsnittsalderen er 47,6 år, for Lyngen sitt vedkommende er den på 48,3 år. Ved Lenangen omsorgssenter er den på over 55 år.

En kan stille seg spørsmål om hvorfor har det blitt slik? Noe av forklaringer er deltidsstillingene. Når en blir ansatt i en liten stilling, har en i henhold til hovedavtalen rett til å få utvidet sin stilling ved ledige hjemler. Etter 1 års regelen har en krav på like stor stilling som en har jobbet ekstra i løpet av det siste år. Dette gjelder også ansatte uten formell kompetanse.

Det fører til at en svært sjelden lyser ut stillinger over 50 %. Det er få faglærte som søker en helgestilling. De fleste unge som skal etablere seg trenger fast inntekt, og en liten stilling på 13 - 20 % sikrer ikke det.

En annen tendens som vi ser er at ansatte som har 100 % stilling ikke har helse til å jobbe i henhold til stillingens størrelse. De er i perioder sykemeldt, og kan være det i inntil 1 år. Så kommer de tilbake og jobber i halvt år for å få seg nye sykepengere rettigheter. På den måten blir faste stillinger blokkert av noen som egentlig ikke har helse til å jobbe i 100 % stilling. Lyngen kommune er en IA-bedrift, og skal legge til rette for at arbeidstakere med redusert helse skal kunne jobbe.

En annen utvikling som skaper bekymring, er at det er få ungdom fra Lyngen ønsker å utdanne seg til helsefagarbeider. Det ble våren 2016 lyst ut lærlingeplasser, men det var ingen søkere. Tilbakemeldingen fra videregående skole var de som har gått helse- og omsorgslinja har søkt videre på påbygging, slik at de oppnår studiekompetanse. Årsaken til denne utviklingen kan være at de ser at skal de ha jobb i sin hjemkommune som de kan leve av, må de ta høgskoleutdanning. Det er viktig at vi får snudd denne utviklingen, og at vi kan tilby de unge som utdanner seg til helsefagarbeidere en jobb som de kan leve av.

Forhold til overordnet plan og øvrige vedtak

Samfunnsdelen i kommuneplanen

Personalpolitiske retningslinjer for Lyngen kommune.

Rekruttering- og kompetanseplan for Lyngen kommune

Økonomiske konsekvenser

I dag er det ledige helgestillinger ved de fleste avdelinger/enheter. Det er budsjettet med lønn, tillegg og pensjon for disse stillingene. Ved å ha en turnus med jobb annen hver helg, vil en ha 25 % av utgiftene til stillingene dekket. Det resterende på 75 % blir dekket av sykepengerefusjoner fra NAV. 3 stillinger på 75 % stillinger vil utgjøre ca kr 800.000. i lønnsutgifter samt pensjon på kr 150.000 - i året.

Foreløpig oversikt over sykepengerefusjoner fra Nav i 2016, som er blitt refundert til budsjettområdene Solhov, Lyngstunet og Lenangen omsorgssenter viser at vi fikk refundert ca 4.5 millioner i sykepenger. I tillegg kommer egenmeldt fravær, annet fravær og fravær i de 16 første dager som arbeidsgiver må betale.

De økonomiske konsekvenser vil ikke bli negative, tvert imot positive. Om en regner med at et årsverk koster ca 550.000.- i året, vil 8 årsverk utgjøre ca 4.5 mill i året. Dvs at så mange er sykemeldte i løpet av året. For å dekke fraværet, må en ofte få de ansatte til å jobbe overtid eller bruke ukvalifisert personell. Det er løsninger som sliter på fast personell, og kvaliteten på tjenesten kan bli forringet.

Risiko- og sikkerhetsmessige konsekvenser

Å ikke ha tilstrekkelig med helsepersonell kan føre til at innbyggere som etter «Lov om helseomsorgstjenester» har krav på tjenester ikke får det. Det er en aldrende befolkning i Lyngen kommune, og behovet for tjenestene vil ikke avta, tvert imot øke.

Samhandlingsreformen har lagt opp til at kommunene må overta oppgaver som spesialisthelsetjenesten tidligere hadde ansvar for. Vi har blant annet fått en KAD-seng som krever at vi skal ha sykepleier på vakt 24/7. Vårt personell må ha kompetanse til å ivareta de oppgaver som vi som arbeidsgiver har gitt dem. Å ha et kvalifisert personell er med på å øke sikkerheten og avta risiko for uønskede hendelser.

Miljøkonsekvenser

I et arbeidsmiljø hvor en kjenner hverandres kompetanse og er trygg på at de andre kan løse sine oppgaver, er det lite stressende å jobbe. Om det hele tiden kommer inn nye mennesker, ekstravakter uten kompetanse, blir det en belastning for de andre som er på jobb. I tillegg til å sørge for at pasientene får omsorg, pleie og oppfølging, må en også passe på at de andre gjør jobben sin.

Vurdering av alternativer og konsekvenser

Det er viktig å få unge arbeidstakere inn i vår arbeidsstab, og at en klarer å beholde dem. Vi må derfor gjøre oss attraktive, og gi dem muligheter for å videreutvikle sin kompetanse. Det gir ringvirkninger, og er med på å øke kvaliteten i fagmiljøet. Det må derfor bli lagt opp til muligheter for at de som ønsker kan ta seg videreutdannelser, og at arbeidsgiver gir økonomisk støtte i form av stipend. Å bygge opp god kompetanse i personalstaben, er en investering.

Lyngen kommune må regne med å konkurrere om kompetent arbeidskraft i framtiden, og må stimulere sine ansatte til øke sin kompetanse. Skal vi ut på det «åpne marked» for å hente inn kompetanse når vi mangler den, må vi kanskje betale dyrt.

Vi må derfor snu utviklingen, og se på hvordan kan vi få ansatt unge arbeidssøkere uten at ansatte med lang ansiennitet føler seg forbigått. Saka har vært diskutert med Fagforbundet og Norsk Sykepleierforbund i en tid, og vi er enige om at vi sette inn tiltak for å få ansatt unge arbeidssøkere for å få ny rekruttering, og at vi må gi mulighet for de som alt er ansatt til å videreutvikle seg som fagpersoner i form av at de tar videreutdannelser/studier.

PROTOKOLL

Det er inngått avtale mellom Lyngen kommune, Norsk Sykepleierforbund og Fagforbundet om følgende:

Lyngen kommune oppretter 3 rekrutteringsstillinger innfor helse- og omsorg, foreløpig for 2 år, i henhold til politisk vedtak. I stillingene skal det bli ansatt helsefagarbeidere.

Søkere under 25 år skal bli prioritert. Det ansettes ikke personer over 30 år i disse stillingene.

Arbeidsvilkår: Stillingene er 100 %

De som søker stillingene må jobbe 2. hver helg i 2 år.

Arbeidstid i helg og fridager (F1 og F2) er bestemt etter oppsatt turnus. Den øvrige arbeidstid blir satt opp av avd.leder med min. 14 dagers margin.

De som går i stillingene må være fleksible, og jobbe der hvor det er behov i etaten helse- og omsorg.

Lønn: I henhold til tariff.

Det blir utbetalt 100 % grunnlønn og tillegg for oppsatt turnus i helgene.

Øvrige tillegg blir utbetalt på etterskudd.

Overgang til fast turnus: I løpet av det 2. året i rekrutteringsstilling, har de ansatte i stillingene krav på å bli plassert i stillinger som blir ledige innfor helse- og omsorg, i turnus med jobb hv 3.helg

Prosjektet skal bli evaluert hvert halvt år, og etter 2 år blir det vurdert om ordningen skal fortsette.

Lyngseidet, den

Wenche Kleveland

Fagforbundet

Kjellaug Grønvoll

Helse- og omsorgssjef

Lene Karlsen

Norsk Sykepleierforbund

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
6/17	Lyngen kommunestyre	22.02.2017

Klage på reguleringsendring for eiendommen 107/2, Russelv

Henvisning til lovverk:

Plan- og bygningsloven
Forvaltningsloven

Rådmannens innstilling

- Klagen tas ikke til følge og oversendes Fylkesmannen i Troms for endelig avgjørelse.
- Klagen gis ikke oppsettende virkning.

Saksopplysninger

Generelle opplysninger om saken

Hjemmelshaver på gnr./bnr. 107/17 Elisabeth Andreassen har i brev datert 11. januar 2017 klaget på reguleringsendring for gnr./bnr. 107/2, Russelv. Klagen er rettidig og klager har klagerett iht. plan- og bygningsloven § 1-9 jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29.

Det er i reguleringsendring for gnr./bnr. 107/2 bla. regulert inn en ny tomt for fritidsbolig på nedsiden av fv 312, vis-a-vis klagers eiendom gnr./bnr 107/17. Klager anfører at hun har avløp/septik nedgravd i samme området som ny tomt for fritidsbolig og garasje er plassert (reguleringsplan tillater ikke oppføring av garasje), og at dette er en tinglyst rett. Videre anfører klager at ny fritidsbolig planen legger opp til vil hindre utsikt mot havet og at dette vil senke verdien av eiendommen ved et eventuelt salg. Klager ber om at klagen gis oppsettende virkning, og at tiltak i medhold av plan ikke iverksettes før klagen er behandlet av Fylkesmannen.

Vurdering

Det ble meldt oppstart av reguleringsendring 03.11.15, og klager ble som grunneier underrettet per brev. Klagers merknader til oppstartvarsel var de samme momenter som det nå klages på;

tomt til fritidsbolig hvor klagers avløp og septik er lokalisert, tap av utsikt mot sjø. I tillegg ønsket klager informasjon om avkjørsel og størrelse på tomt, fritidsbolig og garasje. Klagers merknad til reguleringsendringen ble kommentert av konsulent i planforslaget. Lyngen formannskap vedtok å sende forslag til reguleringsendring på høring i møte den 12.04.2016. Reguleringsendringen var på høring/offentlig ettersyn i perioden 13.04.16 - 30.05.16. Det er ikke registrert inn merknad fra klager ved høring av planforslaget. Klagers merknad vedrørende tap av utsikt til sjø vurderes dermed til å være håndtert ihht. til plan- og bygningsloven.

Klagers merknader til oppstart av reguleringsendring ble behandlet ihht. plan- og bygningsloven § 12-8. Det fremkommer av kommentaren til merknaden at eventuell ny bebyggelse vil ta hensyn til klagers avløp/septik. Klagers plassering av avløp/septik er en privatrettslig sak mellom klager og hjemmelshaver på naboeiendommen gnr./bnr. 107/2, og ikke et forhold som blir behandlet i reguleringsplanen.

Klage på reguleringsendring for eiendommen gnr./bnr. 107/2 tas ikke til følge og oversendes Fylkesmannen i Troms for endelig avgjørelse. Forslagsstiller, og eier av gnr. 107/bnr. 2, Torstein Hansen ønsker å selge eiendommen og har gitt uttrykk for at det haster å få en avklaring av det planmessige. Rådmannen vurderer at klagers muligheter til å få medhold i klage og forslagsstillers ønske om en avklaring medfører at klage ikke gis oppsettende virkning.

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
3/17	Lyngen levekårsutvalg	17.02.2017
~~7/17~~	Lyngen kommunestyre	~~22.02.2017~~

Vedtak om navn: Sævnesveien og Erikaksla

Henvisning til lovverk:

Matrikkellova Kap 4
Matrikkelforskriften Kap. 12

Rådmannens innstilling

1. Følgende veinavn vedtas som nye adressefastsettende veinavn i Lyngen kommune:
13. Erikaksla
19.Sævnesveien
2. Vedtaket kunngjøres jfr. Lov om stadsnavn.

Saksopplysninger

Generelle opplysninger om saken

Kommunestyret i Lyngen vedtok i sak 71/12 den 6.desember at prosjekt navnsetting, adressering og adresseforvaltning skulle igangsettes. Videre ble det vedtatt at organiseringen av adressearbeidet skulle fastlegges av rådmannen. Veinr 13 i Sør-Lenangen har vært flere ganger oppe til behandling i kommunestyret.

Forhold til overordnet plan og øvrige vedtak

K-styrevedtak 71/12, Levekårsutvalget 10/13, K-styrevedtak 39/14, K-styrevedtak 60/14, K-styrevedtak 6/15, K-styrevedtak 39/15, K-styrevedtak 81/16

Økonomiske konsekvenser

Utgifter til skilting er innarbeidet i økonomiplan 2014-2017

Risiko- og sikkerhetsmessige konsekvenser

Det å etablere et logisk oppbygd adressesystem er av stor betydning for å øke sikkerhet og minimere risiko, spesielt i forhold til ambulansetrykning, brann og politi

Miljøkonsekvenser

Ingen

Vurdering av alternativer og konsekvenser

I kommunestyremøte den 15.juni ble navnet Akslaveien vedtatt for vei nr. 13 i Sør-Ienangen (skole og byggefelt) Tilrådingen fra stedsnavntjenesten var Akselveien. Bakgrunnen for tilrådingen var følgende:

«Vi tilrår at vegnavnet skrives **Akselveien**. Begrunnelsen er stedsnavnet Aksla vanligvis vil skrives i ubestemt form «Aksel-», når det kommer som førsteledd i et sammensatt navn. En finner blant annet navna Akselheia (Bodø), Akselvatnet (Snåsa), Akselelva (Tromsø, Storfjord), Akselbakken (Tromsø, Karlsøy) m.fl»

Kommunestyret vedtok navnet Akslaveien, og etter vedtaket ble navnet gjort kjent i henhold til eksisterende lovverk. Den 27.06.16 mottok Lyngen kommune en henvendelse fra Kartverket der de ber om ny behandling av veinavnet. Bakgrunnen er:

«Kartverket viser til brev av 22.6.2016 med melding om at Lyngen kommune har fastsatt *Akslaveien* som nytt adressenavn.

Kartverket har etter lov om stadnamn § 10, første ledd rett til å klage på vedtak fatta etter stedsnavnloven, men istedenfor å klage ber Kartverket Lyngen kommune om å vurdere på nytt sammensetningsmåten av navnet. Siden Kartverket ber om ny behandling uten å klage på vedtaket, skal ikke saksgangen for klagesaker, jf. § 10 i lov om stadnamn, legges til grunn.

Kartverket er registermyndighet for *Sentralt stedsnavnregister (SSR)*, et register som inneholder offentlige skrivemåter av stedsnavn, og derfor har Kartverket et ansvar for å se til at vedtatte skrivemåter er i samsvar med det fastsatte regelverket. Skrivemåten av navn i offentlig bruk er regulert av lov om stadnamn og forskrifta til loven. Reglene for sammensetting av stedsnavn finner vi i *Rettleiing til forskrift om skrivemåten m.m. av stadnamn*, del 3, pkt 1 b) v. *Sammensette namn*: "I samansette namn bør ein bruke den samansetjingsmåten som samsvarer med dialektuttalen av namnet."

Adressenavnet er et nylaga navn, men nylaga navn retter seg etter den navnelagingsmåten Etter systemet i norsk språk blir altså sammensatte stedsnavn med terrengordet *aksel* f. 'rundaktig høgd i fjellside' laga med å legge nye ledd til stammen *Aksel-*, ikke til den bestemte forma *Aksla-*. Dette prinsippet gjelder både for navn og for sammensatte ord i norsk. Ordet *aksel* (med ulike betydninger) inngår i sammensetninger som *akselbein*, *akselblad*, *akselbrei*, *akselfjøl*, *akselklaff*, *akselknopp*, *akselkopling*, *akselledd*, *akselreim*, *akseltrykk* o.fl. – ordformer som **akslabein* og **akslablاد* er altså ugrammatiske. De samme sammensetningsreglene som gjelder for ord generelt i språket, gjelder også for sammensatte stedsnavn.

På denne bakgrunnen ber Kartverket Lyngen kommune om å revurdere skrivemåten av adressenavnet *Akslaveien*. Slik Kartverket tolker regelverket, er det bare sammensetningsmåten *Akselveien* som kan brukes.»

På bakgrunn av denne henvendelsen ble veinavnet fremmet på nytt til kommunestyret den 27.september samme år(2016). Her ble veinavnet Erikaksla i bestemt form vedtatt. Navnet hadde ikke fått tilråding hos stedsnavntjenesten for norske navn i Nord Norge i forkant av vedtaket. Lyngen kommune mottok den 22.11.16 tilråding i saken, der stedsnavntjenesten tilrår enten: **Eriksakselveien** eller **Erikakselbakken**. Stedsnavnet Erikaksla er godkjent form i SSR, og bakgrunnen for at veien tilrås med etterledd er at selve Erikaksla ligger flere hundre meter unna veien, da for å vise at dette er veien til Erikaksla.

Andre plasser i Lyngen brukes stedsnavnet som veinavn uten endeledd. Det har ikke vært ønskelig fra lokale organisasjoner å bruke ubestemt form av navnet. I forkant av denne behandlingen har lokale organisasjoner fått uttale seg om saken. Det er ikke kommet inn innspill.

Lyngen kommune reiste den 29.09.14 formell navnesak på skrivemåte av Sævnesveien(Sævnes, Sævenes, Sevenes)

Kartverket fattet vedtak i november 2016, og klagefristen utløp den 9.desember 2016. Det kom ikke inn noen klager, og veinavnet kan nå vedtas som adressefastsettende.

Saksfremlegg

Utvalgssak	Utvalgsnavn	Møtedato
5/17	Lyngen levekårsutvalg	17.02.2017
8/17	Lyngen kommunestyre	22.02.2017

Friluftskartlegging i Lyngen kommune

Henvisning til lovverk:

Friluftsløven

Vedlegg

- 1 Friluftskartlegging oversiktskart

Rådmannens innstilling

1. Kommunestyret tar arbeidet med friluftskartleggingen til orientering.
2. Bruk av friluftskartleggingen som informasjonsgrunnlag innarbeides i kommunens interne saksbehandlingsrutiner, hvor det er naturlig.
3. For saker som berører områder med verdi for friluftslivet skal det redegjøres for hvordan interessene vil bli berørt og hvordan dette er vurdert og prioritert ved valg av løsninger.
4. Friluftskartleggingen kan vurderes revidert i forbindelse med revisjon av kommuneplanens.

Saksopplysninger

Generelle opplysninger om saken

Lyngen har unike friluftslivsområder, som er kommunens største ressurs for aktivitet og rekreasjon. For å sikre friluftslivsmulighetene, er det avgjørende å ha kartfestet og verdsatt arealene. Med bakgrunn i dette pågår det en omfattende kartlegging av friluftsområder landets alle kommuner, der Miljødirektoratet er hovedansvarlig. I Troms har Troms Fylkeskommune bedt kommunene med på et kartleggingsprosjekt. Samtlige kommuner har meldt sin interesse,

og arbeidet er ferdig i flere kommuner. I Lyngen er arbeidet med selve kartlegging og verdisetting av friluftslivsområder nå også ferdigstilt.

Kartlegging og verdisetting av friluftslivsområder er en faglig basert kartlegging og verdisetting av friluftslivets arealer, basert på Miljødirektoratet sin veileder *Kartlegging og verdisetting av friluftsområder, M98*. Målet med kartleggingen er å få kartlagt, verdsatt og prioritert arealer for friluftsliv i kommunen, og sikre god tilgang på relevant friluftslivsinformasjon både for kommunens eget arbeid og for eksterne parter. Kartleggingene gir et svært godt verktøy for å vurdere friluftslivsinteressene i areal- og dispensasjonssaker og i andre relevante sammenhenger. Kartleggingen vil måtte avvies mot andre interesser i kommunens planarbeid, enkeltsaksbehandling, og andre politiske prosesser. I saken foreslås det hvordan friluftskartleggingen skal komme til anvendelse i den kommunale saksbehandlingen. Områdene er avgrenset i kart og kategorisert etter type bruk. Deretter er arealene verdsatt, og det gitt en egen beskrivelse for hvert av områdene som klargjør kvaliteter og hvordan de brukes. Metodikken gjør kartleggingen etterprøvable og vurderingene er synlige for de som skal bruke kartleggingen. Bruk av en enhetlig metodikk sikrer at resultatet blir mest mulig representativt for dagens friluftslivsbruk.

Områdene er verdsatt fra C (registrert friluftsområde), B (viktig friluftsområde) til A (svært viktig friluftsområde), hvor A er kommunens «indrefileter». Verdien er vurdert med hjelp av et sett med verdsettungskriterier og en endelig vurdering av verdi er gjort utfra disse verdsettungskriteriene. I Lyngen er det avgrenset 91 små og store friluftslivsområder, hvorav 52 A-områder, 32 B-områder og 7 C-områder. I tillegg til verdien har hvert område blitt gitt en områdetype som forklarer områdets hovedsakelige bruk. Områdetypen, verdien og verdsettungskriteriene vil bli presentert sammen med omfattende områdebeskrivelser med relevant informasjon om områdets friluftslivsbruk.

Arbeidet er gjort i nært samarbeid med kommunen og relevante frivillige lag- og foreninger. Maja Sjøskog Kvalvik i Ishavskysten friluftsråd har vært prosjektleder og har hatt ansvar for koordinering, informasjonsinnsamling og sammenstilling av data. I Lyngen har arbeidsgruppen bestått av Magnhild Grønvoll (tidligere folkehelsekoordinator), Bjørn Eikeland (kommuneplanlegger), Elisabeth Torstad (skogbrukssjef), Terje Støseth (jordbrukssjef) og Oddrun Skjemstad (verneområdeforvalter). Mange andre har også vært involvert, både kommuneansatte og ressurspersoner fra frivillige lag og foreninger. De aller fleste idrettslag, utviklingslag, grunneierlag og andre relevante organisasjoner har gitt innspill til sine områder. Kommunens skoler og barnehager har blitt kontaktet og de aller fleste har gitt innspill på friluftsområder de bruker. I tillegg er en relevant informasjon fra en rekke skriftlige og digitale kilder blitt inkludert, fra turbøker, konsekvensutredninger, kommunedelplaner, eksisterende kartlegginger samt digitale informasjonsbaser på nett over ulike friluftslivstemaer.

Kartleggingen har vært ute på høring, og anses som ferdig kvalitetssikret. Kartleggingen vil innen kort legges ut på Miljødirektoratets digitale karttjeneste Naturbase.no.

Forhold til overordnet plan og øvrige vedtak

Kommunedelsplan for folkehelse, friluftsliv, idrett og lokale kulturhus

Økonomiske konsekvenser

Risiko- og sikkerhetsmessige konsekvenser

Ingen

Miljøkonsekvenser

Hensyn til friluft og bruk av naturen.

Vurdering av alternativer og konsekvenser

Friluftslivskartleggingen gir kommunen et godt verktøy for å vurdere friluftslivsinteressene i areal- og dispensasjonssaker og i andre relevante sammenhenger. Sammen med andre temakartlegginger gir dette god oversikt over viktige ressurser i kommunen. Dette er en rent faglig kartlegging, hvor det ikke er tatt hensyn til andre interesser, administrative forhold eller planer. Avveiningen mot andre interesser må gjøres i kommunens planarbeid, enkeltsaksbehandling, og andre politiske prosesser.

I forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel etter ny plan og bygningslov skal friluftskartleggingen bli vurdert i forhold til andre interesser med tanke på behov for eventuelt planmessig prioritering og sikring av verdifulle friluftsområder. Det kan også være aktuelt å synliggjøre verdifulle friluftsområder som hensynssone i plankartet - det vil si områder hvor friluftslivsinteressene skal tas hensyn til i detaljplanlegging og enkeltsaksbehandling. Kartleggingen vil utover dette være likestilt andre interesser og må avveies i den enkelte sak. Friluftskartleggingens funksjon vil dermed være et rent faktagrunnlag som grunnlag for beslutninger om arealdisponering.

Høyt score på kartleggingen vil ikke nødvendigvis tilsi at utbygging ikke kan finne sted, men at hensynet til friluftslivet og evt. avbøtende tiltak i denne forbindelse skal være vurdert og begrunnet i saken mht. prioritering og valg av løsninger. I områdebeskrivelsene er det redegjort for hvilke delområder som er viktige for friluftslivets verdi, og dermed gis mulighet å vurdere evt avbøtende tiltak hvis inngrep må gjennomføres i det aktuelle delområdet. Det er anbefalt at utsjekk av friluftskartleggingen inngår som del av de ordinære rutine ved oppstart av plan og byggesaksarbeid, og ved behandling av dispensasjonssøknader, planprogram og konsekvensutredninger.

For at kartleggingen skal kunne bli et aktivt verktøy i arealforvaltningen, gjøres den tilgjengelig internt og eksternt som del av kommunes digitale webkartløsning der det finnes en slik, i tillegg til naturbase.no.

Friluftskartleggingen som er gjennomført, er en førstegangskartlegging og informasjonen vil bli utdatert i takt med at bruken av friluftslivsområdene endres. For at kartleggingen skal opprettholde høy presisjon og kvalitet, bør det legges opp til en løpende revisjon. Oppdatering av datasettet bør fastsettes som del av det innledende arbeidet med rullering av arealplanen, noe som kan sikre en fast oppdatering av kunnskapsgrunnlaget. Ansvar for revideringen bør da avklares. I tillegg vil det være mulig å gjøre mindre oppdateringer fortløpende, dersom direkte feil eller mangler oppdages. Her bør det utnevnes en eller flere personer som kan ta inn løpende innspill, for å inkludere disse fortløpende eller i en kommende revidering. For mindre kommuner med relativt lav befolkningstetthet vil en slik revidering/gjennomgang kreve lite ressurser (ca. en arbeidsdag for en begrenset arbeidsgruppe, jf. erfaringer fra Hamarøy kommunes revidering våren 2012 og tilsvarende i Meløy kommune vinteren 2013). Tiden det tar vil være avhengig av hvor mye som er blitt løpende oppdatert/samlet inn siden opprinnelig kartlegging og verdsetting.

Det anbefales at friluftskartleggingen tas i bruk aktivt i den kommunale saksbehandlingen gjennom følgende tiltak:

- ✓ Hvis det er teknisk mulig gjøres kartleggingen tilgjengelig via kommunens digitale kartløsning

- ✓ Det etableres saksbehandlingsrutiner som sikrer at kartleggingen på et tidlig stadium tas inn som del av beslutningsgrunnlaget, og at det i alle saker som berører friluftsjnteresser skal redegjøres for hvordan interessene blir berørt og hvilke prioriteringer som er foretatt mht. friluftsjnteressene ved valg av løsninger.
- ✓ Kartleggingen bør/kan ligge til grunn ved kommende revisjon av kommunedelplanens arealdel og utformingen av denne. Herunder bør det vurderes mulig bruk av hensynssoner og bestemmelser, hvilke områder som prioriteres avsatt til friluftsjnteresser mm.

VERDIKARTLEGGING I LYNGEN KOMMUNE

